

TO KIBOTI

ΚΑΝΕΝΑ ΚΡΑΤΟΣ
ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

SAUDI ARABIA
SAUDI ARABIA

ΚΑΝΕΝΑ ΚΡΑΤΟΣ
Σ' ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗ ΓΗ.

- **03** Editoreality Crisis #6
- **04** Για Ένα Μάρτη Και Μισό Απρίλη
- **09** Υποσημειώσεις Στο Κεφάλαιο Της Σοφίας (Σχετικά Με Την "Εκπαιδευτική Κρίση")
- **16** Ο Θάνατος Του Αρτεμιο Κρους
- **18** Which Side Are You On?
- **23** Ασκήσεις Στόχευσης
- **26** Μερικές Δυσκολοχώνευτες Αλήθειες...
- **27** Mind The Gap
- **28** Ζαγκλιβέρι - Ενδιαφέρον Περιστατικό
- **30** No Tears For The Creatures Of The Night

Η συντριπτική πλειοψηφία του λόγου, αναφορικά με τον πόλεμο στο Λίβανο, που κατατίθεται από την αριστερά και τον α/α χώρο, και η οποία είναι και η κυρίαρχη, διακρίνεται από τέσσερα σημεία. Ένα πρώτο, ο πολιτικός μανικαϊσμός ανάμεσα στα δύο μέρη του πολέμου: ένα δεύτερο η τυφλή αντίληψη πως αυτό που κάνει το «προλεταριάτο» είναι και το σωστό: ένα τρίτο ένας αντισιωνισμός, ο οποίος όταν ήταν μικρός ήθελε να γίνει αντικρατισμός ή αντιμπερλιατισμός, ενώ σήμερα έχει καταλήξει απλά αντισιμιτισμός: και ένα τέταρτο ένας αντιμπερλιατισμός χειρότερος και από τον ίδιο τον αντιμπερλιατισμό του Λένιν.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Υποτίθεται ότι σε έναν πόλεμο κάποιος θα πρέπει να διαλέξει πλευρά και να συμπαραταχθεί με αυτήν. Σε αυτή την περίπτωση, όποιος παίρνει μία ουδέτερη θέση, εμμέσως βοηθάει τον πιο δυνατό ή τον καλύτερο. Σωστά... Μπορεί όμως τώρα να μας πει κάποιος ποια είναι τα δύο μέρη του πολέμου στο Λίβανο; Το Ισραήλ εναντίον του Λιβάνου και της Χεσμπολάχ (καθότι μέρος του λιβανικού κράτους είναι και αυτή); Πολύ σωστά... Και εμείς λοιπόν, εδώ σε αυτό το περιοδικό που δηλώνουμε ρητά ότι δεν είμαστε ούτε με το Ισραήλ ούτε με το Λίβανο και την Χεσμπολάχ, είμαστε υπερασπιστές του σιωνισμού, του ιμπεριαλισμού και δεν ξέρουμε τι άλλο... έτσι; Δεκτόν. Μόνο που υπάρχει ένα μεγάλο πρόβλημα. Εμείς στο δημοτικό μάθαμε ότι στον καπιταλισμό ο πόλεμος είναι ένας και μοναδικός: **αυτός των εκμεταλλευτών εναντίον των εκμεταλλευμένων, αυτός των κυρίαρχων εναντίον των κυριαρχούμενων.** Σε αυτό τον πόλεμο που διεξάγεται τώρα, εδώ και 60 χρόνια στην Μέση Ανατολή και 300 χρόνια σε όλον τον πλανήτη, εμείς παίρνουμε ρητά θέση -λες και έχουμε την πολυτέλεια να διαλέξουμε!!!- στο πλευρό των εκμεταλλευόμενων και των κυριαρχούμενων, όχι επειδή τους αγαπάμε αλλά επειδή είμαστε τέτοιοι. Και για να το κάνουμε πιο ξεκάθαρο: παίρνουμε την θέση αυτών των εκμεταλλευόμενων και αυτών των κυριαρχούμενων που φτύνουν κατάμουτρα την εθνοθηρσκευτική προπαγάνδα κάθε έθνους κράτους και κάθε θρησκείας, που φτύνουν στα μούτρα τα αφεντικά και τους εξουσιαστές τους και αναζητούν τους μοναδικούς τους συμμάχους στους εκμεταλλευόμενους και τους εξουσιαζόμενους του «αντίπαλου» έθνους, της «αντίπαλης» θρησκείας (θα ρωτήσουν οι ηλίθιοι: «αλήθεια που τους είδατε εσείς όλους αυτούς;»). Τους είδαμε στους λιποτάκτες του ισραηλινού στρατού και όσους κατεβαίνανε στους δρόμους των ισραηλινών πόλεων, κατά τη διάρκεια του πολέμου, και συγκρούονταν με τους μπάτσους γύρω από σπίτια στρατηγών και πολιτικών του κράτους τους, σε όλους αυτούς στο Λίβανο που βγαίνανε μετά από κάθε βομβαρδισμό και λέγανε «Χεσμπολάχ και Ισραήλ θέλουμε μόνο την εξουσία» και «αυτός ο πόλεμος δεν είναι δικός μας». Ας απολούσουμε τώρα την λογική με την οποία ανοίγει η παράγραφος. Από την στιγμή κατά την οποία η αριστερά και η αντιεξουσία δεν παίρνει ρητά θέση υπέρ των εκμεταλλευόμενων, αλλά αντιθέτως επιλέγει να υποστηρίξει ένα κράτος και κάτι σειχίδες, εμείς έχουμε κάθε δικαίωμα να υποστηρίξουμε **ότι όσοι είναι με το Λίβανο και την Χεσμπολάχ είναι υποστηρικτές, του καπιταλισμού, του εθνικισμού, του κράτους, του κεφαλαίου και της θρησκείας.**

Ένα δεύτερο σημείο έχει να κάνει με μία λογική η οποία λέει το εξής ωραίο: «Από την στιγμή κατά την οποία το «προλεταριάτο» εκεί επιλέγει να δράσει έτσι, οφείλουμε να το υποστηρίξουμε.» Να ρωτήσουμε εδώ από πού και ως που θα πρέπει να υποστηρίξουμε ό,τι μαλακία μπορεί να κάνει ή έχει κάνει το «προλεταριάτο»: Όχι δεν ρωτάμε, δεν είμαστε τόσο ηλίθιοι... Την ξέρουμε την απάντηση, είναι αυτή στην οποία το «προλεταριάτο» (ό,τι μπορεί να νομίζει ο καθένας για αυτό...) έχει επωμιστεί στους ώμους του το βάρος να κάνει την επανάσταση και με μία διαστρέβλωση αυτό το πράγμα έχει γίνει πια ό,τι κάνει το «προλεταριάτο» να είναι «επαναστατικό». Εδώ τώρα εμείς τι να πούμε, να διαβάσει κανείς την ιστορία να δει τα λάθη του παρελθόντος, να δει ότι οι εκμεταλλευόμενοι είναι εξίσου ικανοί να κάνουν παριανές κομμούνες και ισπανίες και ταυτόχρονα φασισμούς και σταλινισμούς, και να καταλάβει ότι ναι μεν οι εκμεταλλευόμενοι είναι αυτοί που θα επαναστατήσουν αλλά τίποτα δεν είναι εκείνο το οποίο προεξοφλεί κάτι τέτοιο: Το δε τραγικό της όλης κατάστασης είναι το αισχρό επιχείρημα: «αφού εκεί κάτω με αυτούς επιλέγουν να συντάσσονται οι εκμεταλλευόμενοι». Και πέρα από το γεγονός ότι αυτό αποτελεί ψέμα (δηλ. μισή αλήθεια), με την ίδια λογική και εδώ με τον Καραμανλή και τον Παπανδρέου συντάσσονται οι εκμεταλλευόμενοι, άρα τι; Είμαστε με τον Καραμανλή;

Το τρίτο σημείο είναι ότι πια αυτό που βλέπει κανείς είναι ένας περίεργος αντισημιτισμός, ένας αντισημιτισμός ο οποίος μπορεί επιμελώς να μην εκφέρεται σαν «οι εβραίοι που...» (αν και μερικές φορές πάνω στον οίστρο μπορεί να ξεφεύγει και κανένα βλ. εξώφυλλο στο Πριν «...οι εβραίοι δολοφόνοι») αλλά ο οποίος χρησιμοποιεί τα ίδια επιχειρήματα αλλάζοντας απλά τις εκφράσεις του. Ένας αντισημιτισμός στα επιχειρήματα αλλά όχι στα σημεία του. Είναι τυχαίο που όλο το πολιτικό φάσμα από τον Καρατζαφέρη μέχρι την ακροαριστερά και την αντιεξουσία μιλάει με τον ίδιο τρόπο; Ας μην αγχώνεται όμως οι καλοί μας αριστεροί, δεν είναι κάτι τραγικά πρωτότυπο αυτό... Είναι ο παλιός καλός αντιαμερικανισμός... Πάντως, φαίνεται ότι στην Θεσσαλονίκη το ΚΚΕ θυμήθηκε τον αντισημιτισμό του Στάλιν, και με μία απαράδεκτη κίνηση -απαράδεκτη για την μνήμη αυτής της πόλης και για την όποια μνήμη μπορεί να έχει το επαναστατικό κίνημα σε αυτό τον τόπο (να θυμίσουμε μόνο πως οι κυριότεροι διεθνιστές κομμουνιστές στην Θεσσαλονίκη στις αρχές του αιώνα ήταν Εβραίοι εργάτες και διανοούμενοι, οι οποίοι έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ίδρυση της πρώτης συνδικαλιστικής οργάνωσης του πολυεθνικού προλεταριάτου στην Ελλάδα, της Federacion)- **προσπάθησε να συνδέσει τους νεκρούς εβραίους του Β' Παγκοσμίου Πολέμου με το κράτος του Ισραήλ.** Αυτό ακριβώς δηλ. που έκανε και το Ισραήλ, χρησιμοποιώντας τους νεκρούς αυτούς σαν επιχείρημα για την ίδρυση του. Έτσι λοιπόν, από ό,τι φαίνεται το ΚΚΕ στηρίζει και **αποδέχεται πλήρως τον ίδιο τον σιωνισμό**, κάνοντας ακριβώς την ίδια σύνδεση. Αν η απάντηση σε έναν εθνικισμό είναι ένας άλλος εθνικισμός, αυτό μόνο θετικά και για τους δύο εθνικισμούς μπορεί να λειτουργήσει. Αυτοί που απαντούν στον σιωνισμό με τον αραβικό εθνικισμό στηρίζουν εμμέσως πλην σαφώς ό,τι ψάχνει να δικαιολογήσει ακριβώς αυτός ο ίδιος ο σιωνισμός. **Η μόνη απάντηση στον εθνικισμό είναι ο διεθνισμός.**

Και περνάμε στο τέταρτο και τελευταίο σημείο της αναρχοαριστερής βλακείας, η οποία βλέπει τον αγώνα της Χεσμπολάχ σαν αντιμπερλιατιστικό. Εδώ δεν θα κάσουμε να κρίνουμε τον αντιμπερλιατισμό, αλλά αν ήταν μία φορά λάθος τον καιρό του Λένιν, αν ήταν 15 φορές λάθος τον καιρό του Πολ Ποτ, σήμερα καταντάει μία ατελείωτη ηλιθιότητα. Τι να κάσει να κρίνει κανείς στον «αντιμπερλιατισμό» των Ταλιμπάν, της Αλ Κάιντα (ναι το έχουμε ακούσει και αυτό!!!), της Χαμάς, της Χεσμπολάχ και του Ιράν. Πραγματικά νιώθουμε ότι δεν μπορούμε να ανασύρουμε από το σεντούκι της ιστορίας έστω και το πιο απλό επιχείρημα... Για να δείξουμε τι. Αν κάποιος δεν μπορεί να καταλάβει το στοιχειώδες, πώς να μιλήσεις; Φαίνεται τελικά, ότι ο αντιαμερικανισμός σε αυτό τον τόπο προσλαμβάνει τέτοιες διαστάσεις όπου όποιος, οπουδήποτε στον πλανήτη, για τον α ή β λόγο διαφωνεί λίγο με την κυβέρνηση των ΗΠΑ μετατρέπεται αυτομάτως σε αντιμπερλιατιστή αγωνιστή που όλοι οι «δημοκρατικοί πολίτες οφείλουν να υποστηρίξουν» που λέει και το Μ-Λ ΚΚΕ (μ-λ).

Οι αγώνες των τελευταίων μηνών στη Γαλλία ενάντια στο νομοσχέδιο για το CPE ξεχάστηκαν, ή έγινε προσπάθεια να ξεχαστούν, ταυτόχρονα με την απόσυρση του επίμαχου νομοσχεδίου από την κυβέρνηση Βιλπέν. Θα ήταν εύκολο –και σε γενικές γραμμές σχεδόν έχει ήδη γίνει– να συρθούν οι κινητοποιήσεις αυτές μέσα σε ένα πλαίσιο έτοιμων ερμηνειών από όπου θα μπορούσαν να εξαχθούν ακόμα πιο έτοιμα συμπεράσματα. Εύκολο επίσης θα ήταν να αποδοθεί στους αγώνες ενάντια στο CPE ο ευκολοφόρετος χαρακτηρισμός της «ρεφορμιστικής διεκδίκησης», ώστε να μην αξίζουν την οποιαδήποτε περαιτέρω αναφορά ή προσοχή. Τα πράγματα όμως, τουλάχιστον για εμάς, δεν είναι τόσο απλά όσο φαίνονται και σίγουρα δείχνουν πολύ λιγότερο δεδομένα και αυτονόητα από όσο μοιάζουν ώστε να αρκούν κάποιες γενικόλογες αναφορές για να τα εξηγήσουν –πόσο μάλλον όταν αφορούν γεγονότα που συμβαίνουν σε ένα αρκετά διαφορετικό πλαίσιο. Γιατί μπορεί ο γαλλικός Μάρτης, προς μεγάλη απογοήτευση των φερέφωνων της κυριαρχίας, να μην ήταν ο τόσο πολυδιαφημισμένος «νέος Μάης», σηματοδοτεί όμως, με την τροπή που πήρε, την επιστροφή των εκμεταλλεζόμενων στο κοινωνικό πεδίο, αλλάζοντας, έστω και προσωρινά, το συσχετισμό των δυνάμεων σε μια χρονική περίοδο όπου τα αφεντικά (θέλουν να) παίζουν εν ου παικτοίς στο πολιτικό πεδίο.

Προφανώς και ο καπιταλισμός στη Γαλλία δεν περιέμενε το νόμο Βιλπέν για το CPE, κατευθείαν υπαγορευμένο από τα αφεντικά του στο Medef [το ανάλογο του ΣΕΒ], ώστε να ωθήσει την αγορά εργασίας στην περαιτέρω «ευελικτοποίησή» της και να βάλει, τρόπον τινά, στις «ράγες» της οικονομικής παγκοσμιοποίησης τη γαλλική οικονομία. Τα αφεντικά δεν επέλεξαν τυχαία τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, αμέσως μετά τα γεγονότα του Νοεμβρίου, για να περάσουν ένα τέτοιο νομοσχέδιο που εντείνει από την πλευρά τους τον ταξικό και κοινωνικό πόλεμο και βαθιάνει όχι μόνο τις κοινωνικές ανισότητες, αλλά και τους ήδη υπάρχοντες διαχωρισμούς μεταξύ των ιδίων των εργαζομένων, μιας και ο νόμος για το CPE εντάσσεται στο ευρύτερο σχέδιο νόμου περί των «ίσων ευκαιριών» που επιβλήθηκε στους εργαζομένους, με την αγαστή συμφωνία όλων των συνδικάτων, και το οποίο στην ουσία επιτρέπει, και νόμιμα πλέον, στους εργοδότες να εκμεταλλεύονται (απασχολώντας εννοείται...) ανήλικους από 14 χρονών μέσω μιας «δοκιμαστικής περιόδου εκμάθησης». Η νομιμοποίηση της εργασίας των ανηλίκων, την οποία εισηγείται το περίφημο άρθρο 8 του νόμου, βάζει στο στόχαστρο όλους τους νέους εκείνους των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων που πετάει στα αζήτητα το γαλλικό εκπαιδευτικό σύστημα, επιδοτώντας την εγκατάσταση των επιχειρήσεων στις βιομηχανικές ζώνες των προαστίων. Με τον τρόπο αυτό, τα αφεντικά μεταθέτουν στην αγορά εργασίας ό,τι δεν

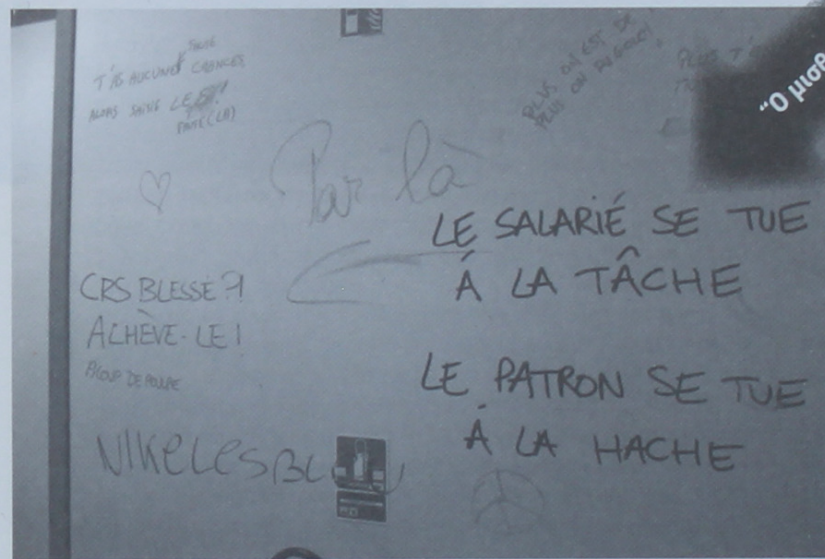
καταφέρνει να κάνει το εκπαιδευτικό σύστημα: τον έλεγχο και την αναμόρφωση του πληθυσμού εκείνου που βρίσκεται μεταξύ της διαρκούς ανεργίας και της ανασφάλειας («αποκατάσταση της κοινωνικής συνοχής» ονομάστηκε αυτό). Στο πλαίσιο αυτό, ο νόμος για το CPE αναγνώριζε ουσιαστικά το δικαίωμα στους εργοδότες να απολύουν, όποτε αυτοί ήθελαν και χωρίς προσχηματικές δικαιολογίες, τους νέους εργαζόμενους κάτω των 26 ετών μετά από μια περίοδο δοκιμαστικής τους χρήσης με μειωμένες αποδοχές.

Από την άλλη πλευρά ωστόσο, ούτε οι αγώνες ενάντια σε αυτό που έχει ονομαστεί ως «precarite» ξεκίνησαν τον Μάρτη του 2006. Και με αυτό δεν εννοούμε απλώς τον Νοέμβριο των προαστίων, αλλά τους αγώνες ενάντια στο νεοφιλελεύθερο σχέδιο που έχουν μια ιστορία στη Γαλλία που πηγαίνει τουλάχιστον είκοσι χρόνια πίσω. Οι κινητοποιήσεις ενάντια στο CPE θα πρέπει λοιπόν να γίνουν κατανοητές ως μια στιγμή του αγώνα, μια στιγμή υψηλής έντασης, μέσα σε μια σειρά από επιμέρους αγώνες σε διαφορετικά πεδία, όπως ενδεικτικά εκείνων των ανέργων του 1998, των εργαζομένων στην ταχεία εστίαση το 2001, των sans-papiers του 2003, των προσωρινών εργαζομένων στον τομέα της διασκέδασης του 2004 για να μην πάμε πίσω στις άγριες απεργίες του 1995 που προκάλεσαν την πτώση της κυβέρνησης Μπαλαντύρ. Μπορεί ο αγώνας αυτός να τεματίστηκε με την προσωρινή υποχώρηση της κυβέρνησης, αλλά είναι η πρώτη φορά μέσα στην τελευταία δεκαετία που εκδηλώνεται, τόσο κατηγορηματικά όσο και μαζικά, μια τόσο έντονη δυσαρέσκεια απέναντι σε μια από τις πτυχές του νεοφιλελεύθερου σχεδίου που να κάνει φανερό τη διαρκή και ασυμβίβαστη σύγκρουση συμφερόντων που υπάρχει μεταξύ κυρίαρχων και κυριαρχούμενων. Υπό την έννοια αυτή, η υποχώρηση αυτή των αφεντικών μπορεί να θεωρηθεί αφενός μεν –και σε ένα συμβολικό επίπεδο– ως μια νίκη της εργασίας απέναντι στο κεφάλαιο που ως τέτοια, και δεδομένης της ιστορικής συγκυρίας, αποκτά ένα σημαντικό νόημα που ξεπερνά τα όρια της γαλλικής επικράτειας, αφετέρου δε ως μια εκδήλωση της κρίσης του καθεστώτος των νέων μορφών απασχόλησης και των επιβαλλόμενων ρυθμίσεων που τους αντιστοιχούν (θα επανέλθουμε). Ιδιαίτερα μάλιστα σημαντικό από τη στιγμή που η κύρια αντίδραση απέναντι στο νόμο αυτό προήλθε από τα υποκείμενα εκείνα που αφορούσε πιο άμεσα: την εργαζόμενη (και μελλοντικά εργαζόμενη) νεολαία.

Οι πρώτοι λοιπόν, που ξεσηκώθηκαν απέναντι στο νόμο της κυβέρνησης ήταν οι νέοι, νέοι των μεσαίων και των χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων από το κέντρο, τα προάστια και την επαρχία, μιας και είναι από τις κατηγορίες εκείνες του πληθυσμού που πλήττεται περισσότερο από την ανεργία και την ανασφάλεια της αγοράς εργασίας. Μόνο στο 3^ο τρίμηνο του 2005 πάνω από μισό εκατομμύριο εργαζόμενοι δούλευαν ως προσωρινοί σε μικροδουλειές, εκ των οποίων πάνω από το 70% ήταν νέοι κάτω των 25 ετών με συμβόλαιο περιορισμένου χρόνου και με μισθούς πολύ κατώτερους του βασικού. Μόνο το 2004 τουλάχιστον οι μισοί από εκείνους-ες που εγγράφονταν σε σχολές ανώτερης ή ανώτατης εκπαίδευσης κάθε χρόνο, αναγκάζονταν να εργαστούν προκειμένου να μπορέσουν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους. Υπό ένα καθεστώς ανεργίας των νέων μικρότερων των 25 ετών που, επίσημα τουλάχιστον, αγγίζει το 23,3% και η οποία μόνο τον τελευταίο χρόνο αυξήθηκε κατά 2,5%, η εργοδοσία, μετά από μια δοκιμαστική περίοδο, εξωθεί στην απόλυση γύρω στους μισούς νεοπροσληφθέντες εργαζόμενους νεαρής ηλικίας.

Η απουσία οποιασδήποτε αληθινής προοπτικής και διεξόδου που έχει επιβάλλει ο καπιταλισμός τα τελευταία χρόνια σε ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού φαίνε-

ται πως γίνεται όλο και πιο πολύ συνειδητή από όλο και περισσότερους και μάλιστα από πολύ νωρίς. Όχι δηλαδή μόνο από φοιτητές, αλλά ακόμα και από τους ίδιους τους μαθητές, που κατέβηκαν στους δρόμους είτε ως νέοι, είτε ως μελλοντικοί εργαζόμενοι. Η Μπλαντίν, μαθήτρια λυκείου στο λύκειο Βολταίρος της Ορλεάνης αναφέρει χαρακτηριστικά: «Μπορεί το Συμβόλαιο Πρώτης Πρόσληψης να μην είναι για τώρα, όμως εγώ ανησυχώ. [...] Το βρίσκω απαράδεκτο να μπορούν να μας απολύουν έτσι, χωρίς αιτία, από τη μια μέρα στην άλλη», ενώ όπως διαβάζουμε σε μια προκήρυξη του «Μετώπου κατά του CPE»: «Έχουμε καταλάβει καλά από τις ίδιες τις υλικές συνθήκες της ύπαρξής μας, χωρίς να χρειάζεται να κάνουμε θεωρία, πως δε θα υπάρξει καμία καλύτερη». Η νέα γενιά που ξεσηκώθηκε κατά του CPE κατέβηκε στο δρόμο όχι μόνο με πολύ λιγότερες ψευδαισθήσεις για το παρόν σε σχέση με παλαιότερες, αλλά και με πολύ λιγότερες προσδοκίες για το μέλλον. Ο Αντουάν φοιτητής της σχολής Καλών Τεχνών στο Πανεπιστήμιο Marc Bloch του Στρασβούργου λέει χαρακτηριστικά: «Αυτή τη στιγμή ακούμε να λένε πως οι τέχνες δεν είναι ένας κλάδος «αποδοτικός»... Είναι συνέχεια αυτά τα προβλήματα αποδοτικότητας που μας διαφθείρουν τη ζωή. [...]

Μας συγκρίνουν συχνά με τον Μάη του '68, αλλά το '68 υπήρχε εργασία στην έξοδο. Είμαστε μια γενιά χωρίς ψευδαισθήσεις. Εμένα όμως θα μου άρεσε να μπορώ να ονειρευτώ λίγο». Αυτή η γενικευμένη δυσαρέσκεια και η βαθιά απογοήτευση, η οποία προφανώς και δεν εξηγεί την αντίδραση ούτε και την κατεύθυνση του αγώνα, ήταν που λειτούργησε –σε αρχικό τουλάχιστον επίπεδο– ενωτικά μεταξύ εκείνων που ξεκίνησαν τις κινητοποιήσεις. Και στη βάση αυτή έγινε συνειδητή –ανεξάρτητα από το βαθμό επιτυχίας της– η ανάγκη για το ξεπέραςμα των επιβαλλόμενων από τον καπιταλισμό διαχωρισμών και διαιρέσεων, ώστε να μπορέσουν να συγκροτηθούν οι πρώτες νησίδες αντίστασης: «[...] Το ότι αγωνιζόμαστε πρώτα και κύρια κατά του CPE», αναφέρει η Καρολίν φοιτήτρια στο υπό κατάληψη Πανεπιστήμιο του Αιχ, «είναι επειδή έχουμε και την ανάγκη να βρεθούμε και την ανάγκη να συνασπιστούμε γύρω από κάτι που μας απασχολεί όλους, έστω κι αν όλοι ξέρουμε πως η precarite υπάρχει ήδη παντού με ή χωρίς τα CPE-CNE» (οι υπογραμμίσεις δικές μας). Οι διαδικασίες αυτές μέσα από τις οποίες μόρφωσαν να ξεπηδήσουν οι πρώτες αντιτάσεις κατά του νομοσχεδίου έλαβαν χώρα πρώτα και κύρια στα πανεπιστήμια και τα σχολεία.

Οι μαθητές και φοιτητές ήταν αυτοί που καταλαμβάνοντας τις σχολές τους, τουλάχιστον ένα μήνα προτού οι κινητοποιή-

σεις κλιμακωθούν, ξεκίνησαν εκστρατείες αντι-πληροφόρησης για το CPE με σκοπό αρχικά την κινητοποίηση των ιδίων των φοιτητών. Στις περισσότερες των περιπτώσεων, οι φοιτητές ανέλαβαν δράση ενάντια στο CPE ακολουθώντας είτε τη γραμμή των συνδικάτων τους, είτε όμως και αναλαμβάνοντας οι ίδιοι πρωτοβουλίες, όπως στην Ανζέρ όπου από το Φεβρουάριο ήδη οι φοιτητές του πανεπιστημίου Μπέλ-Μπεϊγ δημιούργησαν μια συλλογικότητα δράσης, η οποία ενώνει συνδικαλιστές από την UNEF, τη SUD, τη JC, τη LCR, κτλ. Αν και είναι αλήθεια πως οι κινήσεις αυτές των φοιτητών αρχικά περιορίστηκαν μέσα στα πλαίσια των σχολών τους, παρόλα αυτά αργότερα έδωσαν ώθηση και στη δημιουργία, σε τοπικό επίπεδο, κάποιων ανεξάρτητων επιτροπών βάσης «anti-CPE» από τους ίδιους τους πολίτες. Οι περισσότερες από τις επιτροπές αυτές δημιου-

γήθηκαν σε επαρχιακές πόλεις, αφού στην επαρχία η ανεργία και η ανασφάλεια είναι κατά πολύ υψηλότερες από το καπιταλιστικό κέντρο, και λειτούργησαν σε κάποιες περιπτώσεις αυτόνομα από το συνδικαλιστικό εναγκαλισμό, ως σημεία συντονισμού των κινητοποιήσεων από τους ίδιους τους πολίτες. Ένα τέτοιο παράδειγμα ανεξάρτητης πρωτοβουλίας των πολιτών υπήρξε στη Λοριάν όπου στην τοπική επιτροπή βάσης που συστήθηκε πάρθηκαν αποφάσεις όχι μόνο για την κατεύθυνση των κινητοποιήσεων, αλλά και για τη μορφή τους (όπως τη διοργάνωση χάπενινγκς και συναυλιών). Η εμπειρία αυτή από τέτοιου είδους επιτροπές μεταβιβάστηκε αρκετά γρήγορα σε πολλές επαρχιακές πόλεις, ανεξάρτητα από το ρόλο που αυτές τελικά κατάφεραν να διαδραματίσουν στην εξέλιξη του αγώνα.

Στις Γενικές Συνελεύσεις που οργανώθηκαν στα υπό κατάληψη πανεπιστήμια η ανταπόκριση των φοιτητών υπήρξε ιδιαίτερα μεγάλη ήδη από την αρχή. Στις συνελεύσεις αυτές τέθηκαν υπό συζήτηση όλες οι διατάξεις του επίμαχου νόμου, ενώ παράλληλα τέθηκε και το ζήτημα της απευθύνσης προς τους ίδιους τους ανασφαλείς εργαζομένους (precaires) με σκοπό τη συσπείρωση ευρύτερων κοινωνικών δυνάμεων για την κλιμάκωση του αγώνα. Έτσι ενδεικτικά, οι φοιτητές στο πανεπιστήμιο Jussieu του Παρισιού και αργότερα στη Σορβόνη οργανώσαν εκδηλώσεις-συζητήσεις από κοινού με εργαζόμενους του τριτογενούς τομέα, ενώ στη Ρεν η διαδήλωση των 10.000 ανθρώπων της 14^{ης} Μαρτίου έχει προορισμό το εργοστάσιο Gomma με σκοπό να δηλώσει την υποστήριξη της προς τους πρόσφατα απολυμένους εργάτες της επιχείρησης. Το πλήθος διαδηλωτών που κατέβηκε στο δρόμο είχε ως στόχο την παράλυση της κυκλοφορίας (αποκλεισμός κύριων οδικών αρτηριών και μπλοκάρισμα σιδηροδρομικών γραμμών) και τον αποκλεισμό των κατά τόπους κρατικών παραρτημάτων (Νομαρχίες, Δικαστικά Μέγαρα). Για παράδειγμα, στη Βαλάνς γύρω στα 500 άτομα από την πορεία των 18.000 ανθρώπων που κατευθύνθηκε προς το δημαρχείο το καταλαμβάνει χωρίς την αντίδραση των τοπικών αρχών. Επίσης, κατά την περίοδο των μεγαλύτερων διαδηλώσεων κήκων τα κατά τόπους ANPE [ανάλογα του ΟΑΕΔ] που βρίσκονταν στο επίκεντρο της δυσαρέσκειας και μαζί με αυτά ξέσπασαν βίαιες συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής.

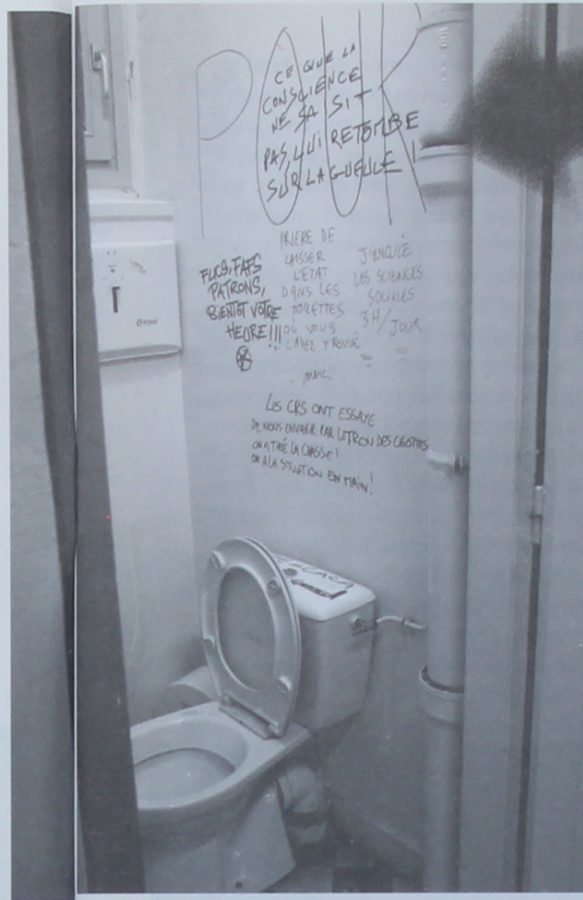
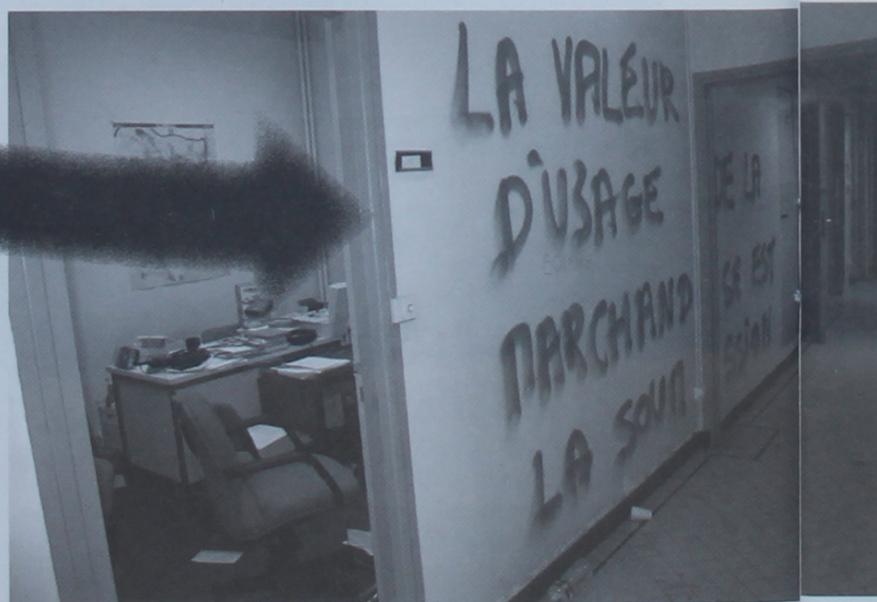
Από την άλλη πλευρά, το σύνολο των συνδικάτων κατέβηκε στο δρόμο –από τις λίγες φορές είναι αλήθεια με τόση ομοφωνία– όχι μόνο για λόγους μικροπολιτικής, εν όψη πάντα και των εκλογών του 2007, αλλά και για να παίξει το γνωστό ρόλο διαμεσολάβησης συμφερόντων και καθοδήγησης του αγώνα που τους έχει ανατεθεί από την κυριαρχία. Πιο συγκεκριμένα, τα συνδικάτα προσπάθησαν να περιορίσουν την αντίδραση στο νομοσχέδιο της κυβέρνησης κατευθύνοντας τις διεκδικήσεις των εργαζομένων. Από τη στιγμή βέβαια που οι ίδιοι οι εργαζόμενοι αναζήτησαν σημεία στήριξης του αγώνα τους στα ίδια τα συνδικάτα, εκείνα έδωσαν τη γραμμή: «*Bilfen paraitéssou*», «*όχι στο CPE, αλλά ναι στη διατήρηση του CDI [Συμβόλαιο Αορίστου Χρόνου]*». Η CGT για παράδειγμα, που αποτελεί ένα από τα πιο δυναμικά υποτίθεται συνδικάτα που ελέγχεται από το ΚΚΓ, όταν έγινε λόγος να μην περιοριστεί η διαμαρτυρία μόνο στο CPE, αλλά να συμπεριλάβει το σύνολο του νομο-πλασιού για την «ισότητα των ευκαιριών», βρήκε την ευκαιρία να κάνει λόγο για την αναγκαιότητα «ενότητας του αγώνα» και τη συνέχιση της διεκδίκησης της σταθερής σύμβασης εργασίας. Η στάση των ιδίων των φοιτητικών παρατάξεων από την άλλη δεν υπήρξε και πολύ διαφορετική: **διάσπαση των αιτημάτων** με διεξαγωγή στις Γενικές Συνελεύσεις ξεχωριστής ψηφοφορίας για το CPE και ξεχωριστής για τη διατύπωση διαφορετικών διεκδικήσεων εκτός CPE.

Πέρα όμως από αυτά, τα συνδικάτα, εκεί όπου ένιωθαν να χάνουν τον έλεγχο της κατάστασης, επιχειρούσαν και τον χρονικό περιορισμό της σύγκρουσης ώστε όλα σύντομα να επιστρέψουν στην ημερήσια διάταξη. Όχι μόνο ασκούσαν πιέσεις προς τους φοιτητές για τερματισμό των καταλήψεων και επιστροφή στα μαθήματα, όπως μετά από τη μεγάλη πορεία της 18^{ης} Μαρτίου όπου με δεδομένη την ανυποχώρητη στάση των αφεντικών έμπαινε επιτακτικά το ζήτημα του προσανατολισμού και της κατεύθυνσης από κει και πέρα του αγώνα, αλλά και εμπόδιζαν, όπου χρειαζόνταν, η γενίκευση της διαμαρτυρίας να λάβει ριζοσπαστικότερα χαρακτηριστικά. Στη Ρεν για παράδειγμα, μέλη της UNEF εμπόδισαν ένα τμήμα της πορείας να κατευθυνθεί προς το κατεληγμένο δημαρχείο προκειμένου να συμπαρασταθεί στους καταληψίες και να διαδώσει τα αιτήματά τους, παρόλο που η ενέργεια αυτή είχε υπερψηφιστεί στη Γενική Συνέλευση της προηγούμενης μέρας.

Εκεί, ωστόσο, όπου η αγωνιστικότητα των διαδηλωτών ανέβαινε και οι αγώνες είχαν αποκτήσει σημαντικά ρεζιόματα σε **αυτόνομες κινήσεις** (όπως π.χ. καταλήψεις) τμήματα των δια-

να παίζουν το ρόλο τους. Σε εκείνες δηλαδή τις περιπτώσεις όπου υπήρξαν σπέρματα αμεσοδημοκρατικών διαδικασιών με την ψήφιση στις Γενικές Συνελεύσεις προσωρινών και άμεσα ανακλητών εκπροσώπων. Οι καταλήψεις δηλαδή εκείνες όπου ήταν ανοιχτές στον κόσμο και μπορούσαν να εκφραστούν οι διαφορετικές απόψεις και όπου οι τάσεις του κινήματος έγιναν σημεία όπου τέθηκε ανοιχτά το ζήτημα της «*precarite*» ως μιας **γενικότερης κατάστασης** που πλήττει τις ίδιες τις συνθήκες ύπαρξης των ανθρώπων στις βιομηχανικές χώρες. Στη Σορβόννη για παράδειγμα οι καταληψίες που θέτουν το ζήτημα της «*precarisation*» της ίδιας της κοινωνίας, της ευρύτερης διαδικασίας δηλαδή ανασφαλικοποίησης των ιδίων των συνθηκών ύπαρξης, προσπαθούν να τη συνδέσουν με τη παράλληλη διαδικασία εγκληματικοποίησης ειδικών ομάδων του πληθυσμού (γεγονότα του Νοέμβρη). Ζητήματα σαν αυτά για την ανάγκη ανοίγματος της συζήτησης θέτονται ωστόσο εν μέρει και από επί μέρους μόνο τάσεις του κινήματος κατά του CPE. Αν και στο σύνολό τους όσοι και όσες κατέβηκαν στο δρόμο ήταν σύμφωνοι με την απόρριψη του ίδιου του νομοσχεδίου, παρόλα αυτά δεν κατάφεραν να προτείνουν κάποια διαφορετική προοπτική υπό την οποία να μπορούν συναντηθούν οι επιμέρους τάσεις του κινήματος. Δε φάνηκε δηλαδή, ακόμα και στις περιπτώσεις όπου υπήρχαν οι προϋποθέσεις, να εμφανίζονται σε μαζικό επίπεδο εκείνα τα χαρακτηριστικά, όπως συνέβη στις απεργίες του 1995, που να επιτρέπουν την ριζική αμφισβήτηση της μορφής κόμμα-συνδικάτο και που θα επέτρεπαν να αναπτυχθούν οι αυτόνομες εκείνες τάσεις που θα έθεταν τις βάσεις για τη διεύρυνση των κινητοποιήσεων. Από τη στιγμή που η αντίδραση αυτή συγκροτήθηκε τελικά αρνητικά στη βάση περισσότερο μιας αντίθεσης παρά ενός κοινού προτάγματος που να ενώνει τις επιμέρους διαφωνίες –εκφραζόμενη κατά το μεγαλύτερο μέρος της μέσα από την αποδοκιμασία μιας κατάστασης, καθώς και την απαισιοδοξία για το μέλλον– επόμενο ήταν να μην της επιτρέψει να διοχετευτεί σε άλλες οδούς και να πάρει άλλες μορφές.

Η αδυναμία διατύπωσης **κοινών συμφερόντων** προς διεκδίκηση που να υπερβαίνουν τα κορποραטיστικά-συντεχνιακά συμφέροντα καθώς και επίκλησης ενός «κοινού τόπου» συνάντησης, μιας **κοινής κουλτούρας**, αποτελεί στην πραγματικότητα τη συνέπεια της πλήρους αναδιάρθρωσης των κοινωνικών σχέσεων και των μορφών αλληλεγγύης που σε μεγάλο βαθμό έχει επιβάλλει ο καπιταλισμός τα τελευταία χρόνια μετασχηματίζοντας τις ίδιες τις συνθήκες ύπαρξης στις ανεπτυγμένες χώρες. Χαρακτηριστικό, για παράδειγμα, του γεγονότος αυτού

“Εκείνο που η συνείδηση δεν μπορεί να κατανοήσει θα το βρει μπροστά της”

ήταν πως την ίδια ώρα που οι δημόσιοι υπάλληλοι του γαλλικού κράτους απεργούσαν με σκοπό να υπερασπιστούν τη θέση και τα προνόμιά τους στο γραφειοκρατικό σύστημα, εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα τους θεωρούσαν τους κύριους υπαίτιους της ανισοκατανομής των εισοδημάτων τους. Στην αδυναμία αυτή οφείλεται και η ολοκληρωτική αποτυχία μετατροπής των κοινωνικών αιτημάτων που διατυπώθηκαν κατά τις κινητοποιήσεις του Μαρτίου και του Απριλίου σε πολιτικά μέσα από τη διεύρυνση του αγώνα. Ένα πρώτο

προσωρινό συμπέρασμα από το γεγονός αυτό είναι πως η συνειδητοποίηση της υφιστάμενης εκμετάλλευσης και καταπίεσης από μόνη της –όσο και αν θεωρείται ικανή και αναγκαία συνθήκη– όχι μόνο δεν καταφέρνει να αποτελέσει συστατικό στοιχείο για την πολιτική συγκρότηση ενός κινήματος, αλλά φαίνεται να βαθαίνει ακόμα περισσότερο τους επιμέρους διαχωρισμούς και τις διαιρέσεις. Αυτό όμως δεν οφείλεται τόσο ή μόνο στο ότι δε γίνεται ευρύτερα συνειδητή η ρίζα των διαχωρισμών αυτών στο ίδιο το καπιταλιστικό σύστημα, όσο και στο ότι απουσιάζει ένα άλλο **ανταγωνιστικό πρόταγμα** που να μπορεί να απαντήσει στο πολύ απλό ερώτημα του τι να κάνουμε και προς τα πού να πάμε. Και από τη στιγμή που το πλήθος που κατέβηκε στο δρόμο δεν έθεσε ως κύριο στόχο του πριν από όλα το ξεπέραςμα των διαχωρισμών αυτών οδηγήθηκε αναγκαστικά στο να τους αναπαράγει. Η αδυναμία έτσι ξεπεράσματος αντιλήψεων και πρακτικών του παρελθόντος ήταν από τις συνιστώσες εκείνες που βαραίνουν ιδιαίτερα στον απολογισμό των κινητοποιήσεων, όσο τουλάχιστον βραβαίνουν και οι μορφές των νεκρών στις συνειδήσεις των ζωντανών.

Ίχνη του βάρους αυτού, αυτή τη φορά με τη στοιχειωμένη μορφή του φαντάσματος του Μάη του '68, είδαμε στα κεφάλια κάποιων τάσεων των πολιτικών υποκειμένων του χώρου της αμφισβήτησης στην κατάληψη της EHESS. Οι πιο πολιτικοποιημένες αυτές τάσεις του κινήματος αντί να καταλάβουν τον πραγματικό χαρακτήρα της διαμαρτυρίας, αντί να προσπαθήσουν να αναλύσουν τη σημερινή κατάσταση και να επινοήσουν τρόπους επικοινωνίας με τα κοινωνικά υποκείμενα του αγώνα, αντί να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας νέας γλώσσας που να καταλαβαίνει τα σημερινά προβλήματα, προσπάθησαν να νεκραναστήσουν το παρελθόν και να το επιβάλλουν στο παρόν. Αφού κατέφτασαν στο χώρο της EHESS έχοντας ήδη λάβει τις αποφάσεις τους και κρίνοντας ως «αντι-αγωνιστική» την αναγκαιότητα πραγματοποίησης μιας δημοκρατικής Γενικής Συνέλευσης με εναλλαγή του

λόγου από τους συμμετέχοντες, κατόπιν εκδίωξαν απειλώντας όσους και όσες δε συμφωνούσαν –ή πιο σωστά δεν είχαν τον ανάλογο συσχετισμό δύναμης για να επιβάλουν την άποψή τους– με το χαρακτήρα που θα πρέπει να πάρει η κατάληψη. Και όλα αυτά με την πρόφαση να αποτελέσει η EHESS το σημείο σύγκλισης όλων των τάσεων του αγώνα, μετά και την εκδίωξη από τις δυνάμεις καταστολής των εξεγερμένων φοιτητών από τη Σορβόννη. Γεγονότα, σαν αυτά που εκφράστηκαν από τις πιο πολιτικοποιημένες τάσεις του χώρου της αμφισβήτησης δε φανερώνουν τίποτε άλλο πέρα από την πλήρη έκπτωση ενός πολιτικού-ιδεολογικού λόγου που έχει αυτονομηθεί από τα κοινωνικά του ριζώματα και που είναι εντελώς ανίκανος να απαντήσει στα καθημερινά προβλήματα των ανθρώπων. Για το λόγο αυτό και είναι αναγκασμένος συνεχώς να αναπαράγει λενινιστικές πρακτικές πρωτοπορίας προκειμένου να επιβιώσει και να δικαιολογήσει την ύπαρξή του.

Στην πραγματικότητα όμως, οι κινητοποιήσεις αυτές των εργαζομένων αναδεικνύουν σε όλη της την έκταση τη βαθιά κρίση της ίδιας της εργασίας και ειδικότερα των νέων μορφών απασχόλησης που αποτέλεσαν τον προμαχώνα της καπιταλιστικής αντεπίθεσης μετά την κατάρρευση των φορντικών ρυθμίσεων στις βιομηχανικές χώρες. Οι νέες αυτές μορφές απασχόλησης με κύρια χαρακτηριστικά την ελαστικότητα, την προσωρινότητα και την ανασφάλεια, οικοδομήθηκαν στη βάση του νεοφιλελεύθερου σχεδίου πάνω στο διαχωρισμό μεταξύ εργασιακών δικαιωμάτων και απασχόλησης, όπως και του παραγόμενου κοινωνικού πλούτου και της ίδιας της εργασίας που παράγει τον πλούτο αυτό. Στη βάση αυτή οι αγώνες ενάντια στο CPE θέτουν ξανά το ζήτημα της εκμετάλλευσης και των κοινωνικών ανισοτήτων σε μια όμως διαφορετική κατεύθυνση από εκείνη που το είχε θέσει παλαιότερα η εργατική τάξη. Ως γνωστόν, τα αφεντικά απέναντι στην κριτική της εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης που έθετε το εργατικό κίνημα στις βιομηχανικές χώρες της δύσης απάντησαν με την μεταφορά της παραγωγής και των κεφαλαίων τους σε χώρες με φθηνό εργατικό κόστος και χωρίς εργασιακά δικαιώματα. Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά έκαναν την κινητικότητα των κεφαλαίων τους το κύριο όπλο υπονόμευσης των εργασιακών διεκδικήσεων που στηρίζονταν στην κριτική της εκμετάλλευσης της εργατικής δύναμης. Οι εκμεταλλεζόμενοι όμως που κατέβηκαν στο δρόμο ανοίγοντας το ζήτημα της *precarite*, δήλωναν την αντίθεσή τους όχι απλά και μόνο στην εκμετάλλευση από την ίδια την πώληση της εργατικής τους δύναμης, αλλά πολύ περισσότερο την αντίθεσή τους στην εκμετάλλευση της ίδιας τους της **διαθεσιμότητας να είναι εκμεταλλεύσιμοι**. Την εκμετάλλευση δηλαδή στην οποία υπόκεινται κατά πρώτο λόγο ο ανασφαλής εργαζόμενος να βρίσκεται διαρκώς στη διάθεση του εργοδότη, σωματικά και πνευματικά, χωρίς αυτός ο τελευταίος να είναι υποχρεωμένος να ανταμείβει παρά τις περιόδους εκείνες για τις οποίες θεωρεί(ται) πως «πραγματικά» εργάζεται για την επιχείρηση. Πρόκειται στην ουσία για το βασικότερο σημείο του νόμου για το CPE, ο οποίος βασίζονταν στη διάκριση μεταξύ «πραγματικού» χρόνου εργασίας και χρόνου δοκιμαστικής χρήσης του εργαζόμενου από το αφεντικό του με μειωμένες αποδοχές. Το καθεστώς δηλαδή του «εργαζόμενου kleepex», όπως τον ονόμασαν οι διαδηλωτές που κατέβηκαν στο δρόμο, που είναι το ίδιο αναλώσιμο όπως και τα χαρτομάντιλα της ομώνυμης εταιρίας και που αποτελεί την καρικατούρα του προσαρμόσιμου, διαθέσιμου και υποτακτικού εκείνου εργαζόμενου στην κάθε απαίτηση των αφεντικών του προκειμένου να μπορέσει να κατακτήσει μια θέση στην αγορά εργασίας που να του εξασφαλίζει

“Η αξία χρήσης του εμπορεύματος είναι η υποταγή”

δηλωτών ήρθαν, έστω και για λίγο, σε αντιπαράθεση με τους ίδιους τους συνδικαλιστικούς φορείς αναφορικά τόσο με το ποια θα πρέπει να είναι τα αιτήματα του αγώνα, όσο και με τον τρόπο με τον οποίο αυτά θα πρέπει να διεκδικηθούν. Η αντιπαράθεση αυτή δεν περιορίστηκε απλά και μόνο στο επίπεδο των συνθημάτων κατά τη διάρκεια των πορειών που οργανώθηκαν όπως το χαρακτηριστικό για παράδειγμα σύνθημα «*απόσυρση, απόσυρση της CGT*» ως ευθεία απάντηση στο «*απόσυρση, απόσυρση του CPE*» που φώναζαν τα μέλη της CGT ή και το «*Όχι στο CPE για περισσότερο CDI*». Αντίθετα, η αντιπαράθεση αυτή εκδηλώνονταν πιο έντονα σε περιπτώσεις όπου οι διαδικασίες εκείνες του αγώνα δεν επέτρεπαν στα συνδικάτα

τα απαραίτητα για την επιβίωση. Διαθεσιμότητα του να πρέπει να δείχνεται συνεχώς εκμεταλλεύσιμος απέναντι στην απειλή να μείνεις μη-εκμεταλλεύσιμος και άρα άνεργος, διαθεσιμότητα του να γνωρίζεις να είσαι συνεργάσιμος και προσαρμόσιμος απέναντι στην απειλή του να μείνεις εκτός του δικτύου επαγγελματικών επαφών και άρα στην ίδια επισημασμένη θέση στην ιεραρχία, διαθεσιμότητα για συνεχή επιμόρφωση και εξειδίκευση ώστε να ανταποκρίνεται στο πνεύμα για καινοτομία και αλλαγή που επιτάσσει το νέο μάντζεμντ, διαθεσιμότητα της ίδιας σου της ύπαρξης, του να μπορείς δηλαδή να πουλάς στην αγορά τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σου με τη μορφή προσόντων/ικανοτήτων, ώστε να γίνεις εκμεταλλεύσιμος και άρα να δείχνεις ικανός για εκμετάλλευση, διαθεσιμότητα εν ολίγοις του να είσαι εκμεταλλεύσιμος που στην ουσία μετατοπίζει εξ' ολοκλήρου το βάρος της ευθύνης της ανεργίας και της ανασφάλειας (και ό,τι αυτά συνεπάγονται) που έχει επιβληθεί από τον καπιταλισμό στους ίδιους τους εργαζομένους.

«Χειριζόμαστε μόνοι μας τις υποθέσεις μας»

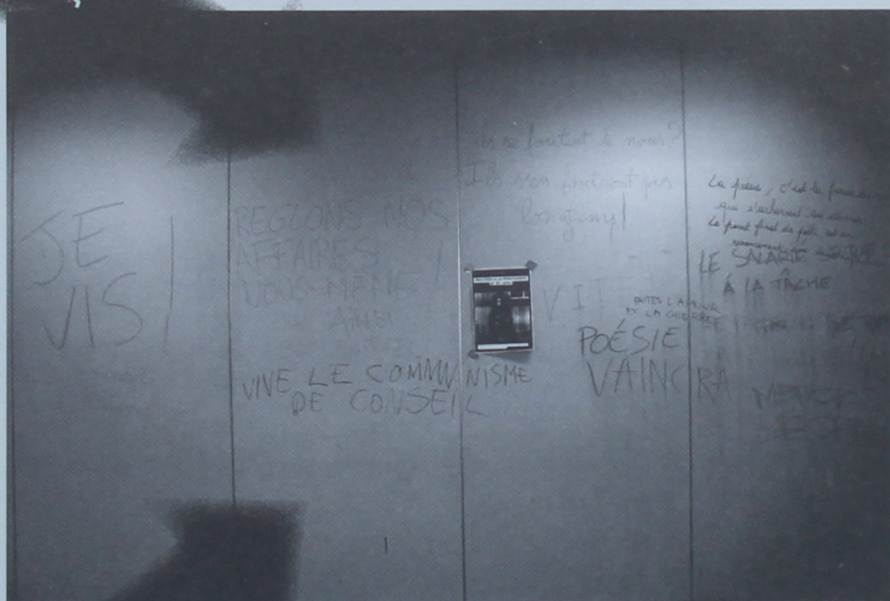
Τοποθετώντας την κριτική στη βάση αυτή λοιπόν, οι αγώνες για το CPE φέρνουν στην επιφάνεια τη βαθιά κρίση νομιμοποίησης του ιδεολογήματος της «ισότητας των ευκαιριών», πάνω στο οποίο έχει θεμελιωθεί το νεοφιλελεύθερο σχέδιο και στο οποίο έχουν πατήσει ουσιαστικά διάφοροι πρόσφατοι νόμοι. Το ιδεολόγημα αυτό, που παρουσιάστηκε και με τη μορφή νομο-πλαισίου, παρουσιάζοντας σα δίκαια και αναμφισβήτητα αποτελέσματα των ανταγωνισμών της αγοράς εργασίας, νομιμοποίησε το διαχωρισμό των εργασιακών δικαιωμάτων από την ίδια την απασχόληση με σκοπό να «τονώσει» την επιχειρηματικότητα του γαλλικού κεφαλαίου. Απέναντι σε αυτά το κίνημα των νέων έθετε ως βασικό ζήτημα διεκδίκησης την κατάργηση των επιμέρους οικονομικών ανισοτήτων στη βάση της επαγγελματικής εξειδίκευσης και απαιτούσε την ύπαρξη ενός σταθερού εισοδήματος που να μη συνδέεται με το ίδιο το επάγγελμα (σύνθημα: «εργασία ασυνεχής, μισθός συνεχής»). Έστω κι

«Ζήτω ο κομμουνισμός των συμβουλίων»

αν δε γενικεύτηκαν, αιτήματα σαν αυτά αποτελούν τα πρώτα ίσως δείγματα αντίστασης απέναντι στη νεοφιλελεύθερη απαίτηση εξάρτησης όλο και περισσότερο σφαιρών της ίδιας της ζωής από την αγορά εργασίας. Αν και ως τέτοια η απαίτηση αυτή αποτελεί πριν από όλα βασικό παράγοντα του ίδιου του καπιταλισμού, ωστόσο οι κινήτοποιήσεις ανέδειξαν μια πρώτη άρνηση του μοντέλου αυτού. Και μπορεί οι αγώνες αυτοί να μην μπόρεσαν να αμφισβητήσουν το μοντέλο αυτό συνολικά, θα πρέπει μάλλον όμως να γίνουν κατανοητοί σαν τα πρώτα δείγματα απάντησης απέναντι στα νέα δεδομένα που έχει θέσει ο καπιταλισμός στις χώρες τις δύσης.

Οι πρόσφατοι αγώνες στη Γαλλία έδωσαν το πολιτικό βά-

πτισμα σε μια νέα γενιά αγωνιστών και μάλιστα μέσα από τις ίδιες τις διαδικασίες του αγώνα, καθιστώντας ευρέα συνειδητό πως η πραγματικότητα της ανασφάλειας και της ανεργίας είναι προς το όφελος των ίδιων των αφεντικών. Ανέδειξαν όμως ταυτόχρονα και μια πραγματικότητα που συνήθως την ξεχνάμε ή κάνουμε πως την ξεχνάμε. Κατά πρώτον, πως στην παρούσα στιγμή της καπιταλιστικής πραγματικότητας η κατάσταση, και άρα η συνειδητοποίηση, ακόμα και ελάχιστων πραγμάτων, όπως η απόσυρση ενός νόμου, απαιτεί πολύ σκληρούς αγώνες. Κατά δεύτερο, πως το πολιτικό σχέδιο της απελευθέρωσης, μετά και την έκπτωση των επαναστατικών πολιτικών προταγμάτων, θα πρέπει, αν τουλάχιστον δε θέλουμε να παραμείνει ένα κενό γράμμα, να επινοηθεί εκ νέου από το σημείο μηδέν και να ξεδιπλωθεί από αυτό το σημείο προς το μέλλον. Ο γαλλικός Μάρτης επ' αυτού αποδεικνύει πως βρισκόμαστε ακόμα στην αρχή αυτού που μένει να γίνει. Εκείνο ωστόσο που μένει ως παρακαταθήκη σε εμάς από τους αγώνες αυτούς, από τους περασμένους, αλλά και τους επόμενους είναι πρώτα και κύρια η διάθεσή μας να κατανοήσουμε το νόημά τους, καθώς και η διαθεσιμότητα μας να τεθούμε στην υπηρεσία του απελευθερωτικού σχεδίου. Προς την κα-

τεύθυνση αυτή η προσεκτική ανάγνωση των νέων αγώνων, φανερών ή αόρατων, που ξεσπάνε σε διάφορα κοινωνικά πεδία στις διάφορες γωνιές αυτού του πλανήτη αποτελεί για εμάς ζήτημα άμεσης πολιτικής προτεραιότητας.

Σημείωση: Τα στοιχεία για τη συγγραφή του άρθρου προέρχονται από αρκετά ετερόκλητες πηγές. Δεδομένα για την ανεργία και την ανασφάλεια (precarite) στη Γαλλία βρέθηκαν στο *Tableaux de l'economie française*, του INSEE για το 2005-2006, όπως επίσης και τη *Le Monde* (1/06/05). Αποσπάσματα από το λόγο των μαθητών και των φοιτητών καθώς και οι πληροφορίες που δίνουν για την οργάνωση των καταλήψεων τους προέρχονται από την ιστοσελίδα www.cequillfaute-tuire.org και τη *Liberation* (20/03/06). Τα στοιχεία για τις κινήτοποιήσεις και τους αγώνες στο μεγαλύτερο μέρος της γαλλικής επικράτειας πάρθηκαν κυρίως από το ειδικό τεύχος αφιέρωμα πάνω στο Anti-CPE κίνημα της επιθεώρησης *No Pasaran* τχ. 48 Απριλίου 2006, καθώς και τα τοπικά *Indymedia*. Τέλος, οι φωτογραφίες που συνοδεύουν το κείμενο είναι από την κατάληψη της EHESS.

Υποσημειώσεις Στο Κεφάλαιο Της Σοφίας

Φαίνονται μεγάλοι γιατί είμαστε σκυφτοί
Καιρός να σηκωθούμε να σκύψουν αυτοί.
(σύνθημα που ακουγόταν από ορισμένα φοιτητικά μπλοκ στις πορείες)

Η εκπαιδευτική διαδικασία, σαν μέθοδος και σαν σκοπός, βρίσκεται για διάφορους λόγους στο μάτι του κυκλώνα της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης παγκόσμια τα τελευταία τριάντα χρόνια. Στην Ελλάδα, ειδικότερα η κρατική πολιτική στον συγκεκριμένο τομέα, αν λάβουμε σοβαρά υπόψη την γνώμη των ειδικών (που σιγά να μην την λάβουμε), πάσχει από τα σύνδρομα «απουσία μακροπρόθεσμου οράματος» και «το ανέφικτο των μεταρρυθμίσεων». «Η εκπαιδευτική κρίση και η ανάγκη αντιμετώπισης της», οι προτάσεις μερικών «ειδικών» (επιτροπή σοφών) με βάση τις οποίες φτιάχτηκε ένα προσχέδιο νόμου, του «διέργουσε» στο δημόσιο χώρο πριν κατατεθεί και η μετά από χρόνια δυναμική απάντηση των φοιτητών σε όλα αυτά, ήταν οι πρώτες ύλες αυτού που σχεδόν καθημερινά ζήσαμε για ένα δίμηνο, από τον περασμένο Μάιο.

Είναι ανάγκη μια έστω συνοπτική ανάγνωση του ζητήματος της εκπαίδευσης και της κατανόησης της «κρίσης» της μέσα σε μια ιστορική προοπτική, προκειμένου να γίνει δυνατή η κατανόηση της κατάστασης που διαμορφώνεται σήμερα τόσο για τα αφεντικά, όσο και για μας.

Η ανώτερη εκπαίδευση στον καπιταλισμό καλείται να επιτελέσει -γενικά μιλώντας- δύο λειτουργίες. Αφενός μια λειτουργία τεχνική/παραγωγική και αφετέρου μια λειτουργία ιδεολογική/αναπαραγωγική. Η πρώτη συνίσταται στην δημιουργία ενός εξειδικευμένου σε ανώτερο επίπεδο εργατικού δυναμικού ικανού να στελεχώσει την καπιταλιστική μηχανή σε κάθε τμήμα της στις υψηλές ή έστω στις μεσαίες θέσεις της ιεραρχίας του καταμερισμού εργασίας. Η δεύτερη συνίσταται στην μεταβίβαση σ' αυτό τον πληθυσμό ενός συνόλου αντιλήψεων και ιδεών, ενός τρόπου θέασης του κόσμου δηλαδή, στα πλαίσια του οποίου κεντρική θέση θα κατέχει η αρχή της εκλογίκευσης και της δικαίωσης της κυρίαρχης ιδεολογίας. Κρίση της καπιταλιστικής εκπαίδευσης σημαίνει χοντρικά αδυναμία επιτυχούς επιτέλεσης των παραπάνω λειτουργιών.

Υπό αυτή την οπτική η κρίση της καπιταλιστικής εκπαίδευσης δεν είναι καινούργιο φαινόμενο. Επίσης η αιτιολογία του, από μια ανταγωνιστική σκοπιά, δεν πρέπει να αναζητείται σε «τεχνικές» δυσλειτουργίες του συστήματος. Είναι φαινόμενο κοινωνικό-ιστορικό, φαινόμενο προσδιορισμένο δηλαδή από τον κοινωνικό ανταγωνισμό και έχει μια ιστορία τουλάχιστον σαράντα χρόνων.

Ήταν μέσα στην δεκαετία του '60 όταν για πρώτη φορά σε μια ιστορική προοπτική αμφισβητήθηκε, τόσο έντονα και σε τόσο μεγάλο βάθος, η καπιταλιστική εκπαίδευση συνολικά και το πανεπιστήμιο ειδικότερα, από τους ίδιους τους φοιτητές με τρόπο ριζικό και

σοφοδό. Οι επαναστάτες φοιτητές του Μπέριγκου και των άλλων πανεπιστημίων των ΗΠΑ, της Σορβόνης και της Πράγας, του Βελιγραδίου και της Ιστανμπούλ, του Τόκιο και της πόλης του Μεξικό, για να κάνουμε μια ενδεικτική αναφορά σε μια πολιτική γεωγραφία που έτεινε να επεκταθεί σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του ιδιωτικού και του γραφειοκρατικού καπιταλισμού, θέσανε ενώπιον της κυριαρχίας ένα απλό ζήτημα. Το ζήτημα της γνώσης και του τρόπου παραγωγής της, το ζήτημα της δήθεν «αντικειμενικότητας» του χαρακτήρα της, και το ζήτημα του «ορθολογικά» προσδιορισμένου σκοπού της. Με πιο απλούς όρους: θέσανε το ζήτημα της καπιταλιστικής γνώσης σαν γνώσης που στοχεύει στον εξορθολογισμό του καπιταλισμού. Στοχεύοντας έτσι στην καρδιά της ιδεολογικής λειτουργίας του Πανεπιστημίου.

Και αυτά τα πράγματα που λέμε δεν τα θέσανε σε κανένα διεθνές επιστημονικό συνέδριο (αν και έγινε και αυτό), ούτε σε καμία ανώδυνη συζήτηση υψηλής φιλοσοφίας. Τα θέσανε στα αμφιθέατρα και στους δρόμους, τα θέσανε σε συνελεύσεις και στα οδοφράγματα, τα θέσανε σε συλλογικά εγχειρήματα αυτομόρφωσης και σε άλλους ανταγωνιστικούς θεσμούς που δημιουργήσανε, τα θέσανε στα εργοστάσια και στις γειτονιές των εκμεταλλεζόμενων. Για παράδειγμα το σύνθημα «**Το πιο φοιτητικό πανεπιστήμιο, είναι αυτό που καίγεται**», μπορεί να ακούγεται «ακραίο» (ή έστω «γραφικό») στους καιρούς που ζούμε, αλλά δεν το επινόησαν χούλιγκαν ούτε αναρχικοί. Το επινόησαν υποκείμενα του κοινωνικού ανταγωνισμού, που είχαν διεισδύσει σε βαθύτερα στρώματα την κατανόηση τους για αυτόν τον κόσμο.

Αυτή η κατανόηση τους ωθούσε να θέσουν παράλληλα μια διαυγή συνείδηση: ότι κρίση της καπιταλιστικής εκπαίδευσης, κρίση του πανεπιστημίου, κρίση της ίδιας της γνώσης, αποτελούν κλαδιά ενός δένδρου που οι ρίζες του φτάνουν στην καρδιά της καπιταλιστικής σχέσης: στην ίδια την ύπαρξη του κεφαλαίου και στην ίδια την ύπαρξη της κυριαρχίας.

Αυτή η συνείδηση υπήρξε μια κατάκτηση του κοινωνικού ανταγωνισμού που δεν χωρούσε συμβιβασμούς. Η ανατροπή της καπιταλιστικής εκπαίδευσης και δημιουργία ενός νέου θεσμού ριζικά διαφορετικού δεν μπορεί παρά να πηγαίνει χέρι με χέρι με την καταστροφή της καπιταλιστικής κοινωνίας και την δημιουργία μιας άλλης κοινωνικής θέσμησης.

Μια κατάκτηση που αφορούσε ακριβώς τα συλλογικά υποκείμενα που θέτανε το ζήτημα σε αυτή την βάση. Επειδή παράλληλα με αυτά αναπτυσσόταν μια τάση μεταρρύθμισης του αστικού πανεπιστημίου, μια τάση που εκφραζόταν από την παραδοσιακή αριστερά και έκανε σημαία της συνθήματα όπως «δημόσια και δωρεάν παιδεία», «μείωση των ταξικών φραγμών στην εκπαιδευτική διαδικασία», «συνδιαχείριση» των πανεπιστημίων από φοιτητές και καθηγητές, κλπ.

Με δεδομένο -όπως είναι ευρύτερα γνωστό- ότι η καπιταλιστική κοινωνία άντεξε στην επίθεση της έμπρακτης αμφισβήτησής της, και το ίδιο το πανεπιστήμιο διατηρήθηκε ως καπιταλιστικός θεσμός. Το κορμί του όμως έμεινε βαθιά χαραγμένο από τα σημάδια που του προκάλεσε η φοιτητική ανταρσία, έστω και αν πολλά από αυτά γίνανε για μια περίοδο ο απαραίτητος όρος για να συνεχίσει να επιτελεί το ρόλο με τον οποίο επιφορτίστηκε.

Η δημιουργία κάποιων «ελεύθερων πανεπιστημίων» με την εφαρμογή ριζοσπαστικών προγραμμάτων σπουδών και με αυτοδιαχειριστική λειτουργία ήταν το σημαντικότερο αποτέλεσμα των αγώνων των ριζοσπαστών φοιτητών μέσα στις σχολές. Η συμμετοχή των φοιτητών στα όργανα διοίκησης των πανεπιστημίων («συνδιαχείριση») και ο περιορισμός της καθηγητικής εξουσίας, η παροχή δωρεάν συγγραμμάτων και η μερική χορήγηση στέγης και σίτισης, το δικαίωμα πρόσβασης στην ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης και μελών των χαμηλότε-

ρων οικονομικών στρωμάτων, ήταν μερικά από τα δευτερεύοντα αποτελέσματα αυτών των αγώνων, όπως εκφράστηκαν μέσα από την «δικαίωση» των αιτημάτων της αριστεράς¹.

Όπως όμως είναι –επίσης– ευρύτερα γνωστό, στον καπιταλισμό δεν υπάρχουν μονίμως κεκτημένα, αλλά μόνο προσωρινά προκεχωρημένα φυλάκια, που ανά πάσα στιγμή, εφόσον οι εμπόλεμοι το επιτρέψουν, μπορούν να χαθούν. Η ήττα τώσων των φοιτητικών υποκειμένων όσο και του ευρύτερου κοινωνικού ανταγωνιστικού κινήματος, και η αφομοίωση του, αφενός άλλαξε το χαρακτήρα αυτών των κατακτήσεων, και αφετέρου έδωσε την ευκαιρία στα αφεντικά να αντεπιτεθούν, να πάρουν πίσω δηλαδή ό,τι είχαν δώσει, όχι μόνο στο πανεπιστήμιο αλλά και στην κοινωνία, πράγμα που άλλαξε για μια φορά τα δεδομένα και δημιούργησε καινούργιες συνθήκες. Η απόπειρα αντεπίθεσης των αφεντικών στα πλαίσια της νεοφιλελεύθερης ρύθμισης, η απόπειρα επίθεσης δηλαδή στις κατακτήσεις των προηγούμενων δεκαετιών, έλαβε την κωδική ονομασία «κρίση της ανώτατης εκπαίδευσης». Από τις αρχές τα δεκαετίας του '80 παγκόσμια, αλλά και στην Ελλάδα ήδη από τις αρχές της μεταπολίτευσης, γινόμαστε μάρτυρες μιας νομοσχεδολογίας, με την οποία εκδηλώνεται η αντίθεση αυτή, μια νομοσχεδολογία που (υποτίθεται ότι) έχει στόχο κάθε φορά την υπέρβαση αυτής της «κρίσης».

Εδώ υπάρχει ένα ζήτημα που απαιτεί διευκρίνιση. Και τα αφεντικά μιλάνε για «κρίση» και εμείς, τα ανταγωνιστικά υποκείμενα μιλάμε για κρίση. Εννοούμε όμως τα ίδια πράγματα; Προφανώς όχι. Μιλώντας για κρίση εμείς εννοούμε την επιθετική κίνηση των φοιτητών ενάντια στον κρατικό θεσμό πανεπιστήμιο ως παραγωγικό και ιδεολογικό προμαχώνα της κυριαρχίας. Χρησιμοποιώντας το επιχείρημα της «κρίσης» τα αφεντικά δηλώνουν την επιθετική τους κίνηση ενάντια στις κατακτήσεις του φοιτητικού κινήματος των προηγούμενων δεκαετιών. Πιο απλά: κρίση από την ανταγωνιστική σκοπιά σημαίνει **έμπρακτη κριτική**, «κρίση» από την πλευρά της κυριαρχίας σημαίνει τεχνική δυσλειτουργία στην παραγωγή κέρδους και στην μείωση του κόστους. Σε πρακτικό επίπεδο οι δύο αυτές καταστάσεις μπορεί να συνυπάρχουν, μπορεί και όχι, ανάλογα με την εκάστοτε κοινωνικό-ιστορική συνθήκη.

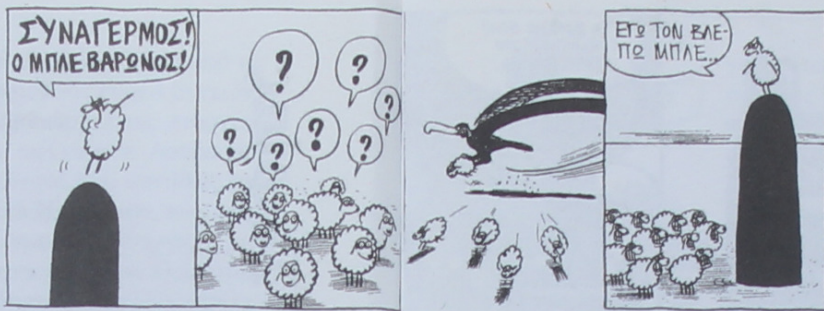
Η κυρίαρχη ιδεολογία έχει προσδιορίσει σε ένα βαθμό τις συντεταγμένες της σημερινής «κρίσης». Γι' αυτήν το πανεπιστήμιο –και δη το μαζικό πανεπιστήμιο– ως κρατικός θεσμός είναι ξεπερασμένος, όσον αφορά την οικονομική του συνιστώσα, αφού ανήκει σε προηγούμενες μορφές κρατικής θέσμωσης. Για το νεοφιλελεύθερο κράτος το μαζικό πανεπιστήμιο κοστίζει πολύ περισσότερο από ό,τι προσφέρει. Απουσία διδάκτρων, δωρεάν συγγράμματα, σίτιση και στέγαση (έστω και στο μικρό βαθμό που προσφέρονται), δεν ήταν ποτέ αντίδωρα καλών προθέσεων, ήταν πάντα κατακτήσεις και ενδείξεις ενός συσχετισμού δυνάμεων που είχε αντιστραφεί. Το νεοφιλελεύθερο κράτος, σαν μια σχέση που εκφράζει ένα αντίθετο συσχετισμό δυνάμεων, που εκφράζει την υπεροχή των αφεντικών στην πάλη τους με τους εκμεταλλεζόμενους τείνει να ξαναπάρει πίσω ότι έχει κερδηθεί. Το αν δεν το έχει καταφέρει ακόμα στο πανεπιστήμιο, όπως το έχει καταφέρει για παράδειγμα στην παραγωγή, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι παρά τον μεταρρυθμιστικό κατά κύριο λόγο χαρακτήρα του σημερινού φοιτητικού κινήματος, το ίδιο έχει καταφέρει να διατηρήσει κάποια κεκτημένα του παρελθόντος. Αυτή άλλωστε είναι η πραγματικότητα που οξύνει περαιτέρω την «κρίση» –ειδικά στην Ελλάδα.

Ωστόσο, η σημερινή κρίση λαμβάνει μια πιο σύνθετη μορφή. Ένα από τα συνθετικά της στοιχεία είναι η ριζική αμφισβήτηση από το νέο πληροφοριακό παράδειγμα της κεντρικότητας του πανεπιστημίου σαν θεσμού παραγωγής/διάδοσης της γνώσης. Το διαδίκτυο, παρόλο που δεν έχει ακόμα ξεδι-

πλώσει όλες τις δυνατότητες του στον μετασχηματισμό και αυτής της σχέσης, έχει ήδη βάλει τέτοιου τύπου ζητήματα. Θα αναφέρουμε μόνο ένα σχετικό παράδειγμα. Στις ΗΠΑ και γενικότερα στις χώρες της Δύσης (αλλά και στην Ελλάδα σιγά-σιγά), όλο και περισσότεροι ασθενείς πάνε στο γιατρό για να ζητήσουν συμβουλή για το πρόβλημα υγείας που αντιμετωπίζουν, όχι ως πρόβατα επί σφαγής όπως γίνονταν μέχρι πρόσφατα, αλλά έχοντας ήδη μια άποψη γι' αυτό το πρόβλημα, σεφάροντας από πριν στις αντίστοιχες ιστοσελίδες που αφορούν την κατάσταση τους στο διαδίκτυο. Έτσι όμως, η ασυμμετρία της σχέσης γιατρού-ασθενούς, που σε ένα βαθμό οφείλεται στην μονοπώληση της γνώσης της υγείας από τον γιατρό (μια γνώση με κατ' αποκλειστικότητα πανεπιστημιακή καταγωγή), κλονίζεται. Αντικρίζουμε δηλαδή την ανάδυση μιας συγκρουσιακής σχέσης κατοχής και διαχείρισης της πληροφορίας, στην οποία το πανεπιστήμιο χάνει συνεχώς πόντους από το διαδίκτυο.

Οι σημερινές ανάγκες του κεφαλαίου όμως έχουν αλλάξει τις προτεραιότητες της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Εντάξει, η γνώση που παρέχει το πανεπιστήμιο είναι γνώση καπιταλιστική. Δεν παύει όμως ταυτόχρονα να είναι και γνώση που δεν είναι μέχρι τέλους αξιοποιήσιμη, δεν παύει να είναι γνώση πιο πολύ επιστημονική/θεωρητική παρά τεχνική/πρακτική. Το γεγονός ότι υπάρχει ένας διαρκής κατακερματισμός των γνωστικών αντικειμένων και των πανεπιστημιακών τμημάτων, όπως και το ότι το πτυχίο σήμερα είναι περισσότερο προαπαιτούμενο για την συνέχιση σε ένα μεταπτυχιακό τμήμα (πράγμα που ισχύει και τυπικά μετά από τις συμφωνίες της Μπολόνια), παρά πιστοποίηση σπουδών, αποδεικνύει αυτό ακριβώς το πράγμα. Όταν ο πρόεδρος του ΣΕΒ Βορείου Ελλάδας δηλώνει πριν λίγο καιρό, ότι «οι έλληνες απόφοιτοι πανεπιστημίου είναι τενεκέδες» (και δεν φοβάται μην του σπάσει κάποιος απόφοιτος το κεφάλι με ένα τενεκέ), το ίδιο πράγμα λέει με άλλα λόγια, αφού δεν μπορεί να πιστέψει κανείς ότι είναι τενεκέδες αυτοί οι άνθρωποι. Ανεπαρκώς εξειδικευμένοι στην τελευταία τεχνογνωσία μπορεί, τενεκέδες όχι.

Στην πραγματικότητα το ιδανικό για το κεφάλαιο θα ήταν να μπορούσε να επιβάλλει μέχρι τέλους στο πανεπιστήμιο μια λογική τογιοτισμού. Κάθε επιχείρηση να έχει υπό την αρμοδιότητα της ένα πανεπιστημιακό τμήμα, ή μια έδρα, που θα ασχολούνταν μόνο με τα ερευνητικά ενδιαφέροντα της (και που τα έξοδα της θα παρεχόταν βέβαια από τον κρατικό κορβανά, ή καλύτερα από τους ίδιους τους χρήστες). Αυτό το τμήμα θα επιφορτιζόταν με το να της προσφέρει just in time στελέχη, δηλαδή στελέχη επαρκώς καταρτισμένα στον αντίστοιχο τομέα, την ώρα που τα χρειάζεται, για όσο χρόνο τα χρειάζεται, με δυνατότητες αυξημένης ευελιξίας και σε αφθονία. Σε αφθονία για να σέρνει συνεχώς από πίσω τους το μπαμπούλα της ανεργίας με αντίτιμο την πειθαρχήση τους, και για να μπορεί να τους αλλάζει σαν τα πουκάμισα όταν χρειάζεται κάτι «καλύτερο», ή να

τους φτύνει σαν τα κουκούτσια σε περιόδους «αναδουλείας». Αυτήν την τάση μπορούμε να την δούμε ακόμα και σήμερα στο γεγονός ότι οι περισσότερες πανεπιστημιακές σχολές –και δη οι σχολές αιχμής της τεχνολογίας και της έρευνας– έχουν μετατραπεί σε παραρτήματα επιχειρήσεων. Με «χρηματοδότηση»

συγκεκριμένων εδρών και ερευνητικών προγραμμάτων, με υποτροφίες σε συγκεκριμένους τομείς, κλπ. Όμως όπως και να χει, και όσον αφορά την κατάρτιση των υποψήφιων εργαζομένων, αυτό το πράγμα το επιτυγχάνει ευκολότερα σήμερα η δια βίου εκπαίδευση παρά το πανεπιστήμιο.

Η «κρίση» του πανεπιστημίου, συγκεκριμένα της παραγωγικής/τεχνικής λειτουργίας του, παίρνει την πιο οξεία της μορφή στην αδυναμία επέλευσης του αναδιανεμητικού ρόλου, του ρόλου του ως μηχανισμού καταμερισμού εργασίας. Τα τελευταία είκοσι χρόνια που έχει αναδυθεί παγκόσμια το φαινόμενο της ανεργίας, όπως και το προηγούμενο και αυτή σαν αποτέλεσμα της ήττας του ανταγωνιστικού κινήματος διεθνώς και των νεοφιλελεύθερων αναδιαρθρώσεων που επέβαλλαν τα αφεντικά στην εργασία, τα πράγματα έχουν αλλάξει και σε αυτό τον τομέα. Το χουμπε ξαναγράφει χωρίς να πιστευόμε ότι έχουμε ανακαλύψει την Αμερική. Το μαζικό πανεπιστήμιο, το πανεπιστήμιο δηλαδή του κράτους-πρόνοιας, παράγει μαζική ανεργία. Το μαγικό χαρτάκι που δίνουν οι σχολές ως ανταπόδοση μερικών χαμένων χρόνων ενασχόλησης με το αντικείμενο τους στην πράξη δεν αξίζει πιο πολύ από ένα κωλόχαρτο. Η αποσύνδεση πτυχίου και παραγωγικής διαδικασίας είναι το πιστοποιητικό θανάτου του μαζικού πανεπιστημίου. Η συντριπτική πλειοψηφία των αποφοίτων του πανεπιστημίου σήμερα είτε δουλεύει σε υποτιμημένες δουλειές του τριτογενή τομέα άσχετες με το αντικείμενο σπουδών τους, είτε δουλεύει σε υποτιμημένες θέσεις μερικής απασχόλησης, ή με το βασικό μισθό στο αντικείμενο των σπουδών τους, είτε βρίσκεται σε κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών επειδή το «ένα πτυχίο δεν φτάνει», είτε είναι άνεργοι.

Ειδικά αυτή η όψη της «κρίσης» είναι και η πιο δραματική για την κοινωνική συνείδηση και η πιο δύσκολη να χωνευτεί στην Ελλάδα. Όταν γενιές ανθρώπων έχουν μεγαλώσει και φτάσει στα 18 τους χρόνια, ακούγοντας από την ώρα που γεννήθηκαν, κάθε μέρα σε κάθε γιορτή και σε κάθε «οικονομική αποτυχία» της οικογένειας, σαν ευχή και σαν κατάρα ταυτόχρονα, «μάθε παιδί μου γράμματα», ή «σπούδασε για να μην γίνεις σαν και μας», ένα φαινόμενο που εκφράζει την πεμπουσία του μικροαστικού οράματος της κοινωνικής ανόδου, και ενσαρκώθηκε τόσο στην αριστερή όσο και στην δεξιά εθνική ιδεολογία, είναι δύσκολο να περιμένεις την συναίνεση στην καταστροφή του. Ακόμα και σήμερα που οι ψευδαισθήσεις για «κοινωνική καταξίωση» μέσω της κατοχής ενός πτυχίου, είναι πολύ λιγότερες από ότι παλιότερα. Ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων που ψήφισαν και στήριξαν καταλήψεις, ακόμα και ενάντια στο

Γιωργάκη, υπερασπίστηκαν την δυνατότητα της συντήρησης αυτής της ψευδαίσθησης.

Η αστική σκέψη αναγνώριζε ανέκαθεν το πανεπιστήμιο ως «το θεματοφύλακα των αστικών αξιών» (εκτός από αυτήν της αξιοκρατίας, και της κοινωνικής καταξίωσης μέσω της διανοητικής επαγγελματικής θέσης που αναφέραμε ήδη): την ελευθερία στην κυκλοφορία των ιδεών, την διαρκή και αταλάντευτη προσπάθεια για την αναζήτηση της αλήθειας, την ευγενή άμιλλα και της συνεργασία μεταξύ των μελών της επιστημονικής κοινότητας. Το γεγονός ότι όλα αυτά ακούγονται τουλάχιστον αστεία σε όποιον έχει έστω και στοιχειώδη επαφή με τον θεσμό, είναι η εκ νέου απόδειξη της ιδεολογικής του κρίσης. Για παράδειγμα κάθε βδομάδα δημοσιεύονται στον τύπο (με τελευταίο παράδειγμα την κρίση στο πανεπιστήμιο Κρήτης και τον «τυχαίο» θάνατο του καθηγητή Αλεξανδρόπουλου), καταγγελίες μεταξύ εδρών για ατασθαλίες και αθέμιτο ανταγωνισμό, πράγματα που αποτυπώνουν σε ένα βαθμό την σφαγή που λαμβάνει χώρα υπόγεια για το μίσρασμα της οικονομικής πίτας των χρηματοδοτούμενων ερευνητικών προγραμμάτων. Άντε τώρα να πείσεις τον «καλόπιστο» φοιτητή, ότι εσύ ο καθηγητής, ο πρύτανης, ο υπεύθυνος του ερευνητικού προγράμματος, η προσωποποίηση του θεσμού, έχεις να προτείνεις οποιαδήποτε άλλη αξία εκτός από τον κυνισμό ενός ανθρωποφάγου ανταγωνισμού.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει ένα αναντίρροπο γεγονός. Τα πρότυπα τελευταία κοπής που κατασκεύασε η νεοφιλελεύθερη ιδεολογία δεν είχαν ανάγκη τον πανεπιστημιακό θεσμό για την κατασκευή τους, που εξάλλου παρουσιάζει μια παραδοσιακή «δύναμη αδράνειας» στην προσαρμογή του στις νέα συνθήκες. Αντίθετα παράχθηκαν από life-style περιοδικά, την τηλεόραση και γενικά από τον σκληρό πυρήνα των ιδιωτικών ΜΜΕ.

Έχοντας στο πίσω μέρος του κεφαλιού μας όλα αυτά (ή και στο μπροστινό μέρος του κεφαλιού, αλλά πάντως μέσα στο κεφάλι, ούτε από πάνω, ούτε από κάτω), μπορούμε να διακρίνουμε τον οριζοντα της σημερινής εκδοχής της «κρίσης», όπως προσπάθησαν να τον σκιαγραφήσουν οι «σοφοί».

Δύο είναι κεντρικά σημεία των προτάσεων της επιτροπής: το ένα η ανάγκη αναθεώρησης του άρθρου 16 του Συντάγματος που θα επιτρέψει την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων και το άλλο η περαιτέρω εντατικοποίηση των σπουδών (με ριζισμό ανώτερου χρόνου φοίτησης, ανώτερου ορίου εξεταστικών ανά μάθημα, κλπ). Κάποιες επιπλέον προτάσεις κινούνται στις γραμμές της πρώτης πρότασης και αφορούν την εισαγωγή managers στα πανεπιστήμια, την επιβολή διδάκτρων κλπ. Υπάρχει επίσης και το ζήτημα του ασύλου αλλά με αυτό δεν θα ασχοληθούμε καθόλου, έχουν άλλωστε ειπωθεί τόσα πολλά σχετικά.

Η ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων στόχο έχει αφενός την μείωση του κόστους της ανώτατης εκπαίδευσης για το κράτος και αφετέρου την βελτίωση της λειτουργικότητας της για το κεφάλαιο. Είπαμε ότι στην λογική του κεφαλαίου είναι να έχει κάθε επιχείρηση ένα παράρτημα όπου θα εκπαιδεύεται το προσωπικό της και θα επιδίδεται στην έρευνα. Αν αυτή η διαδικασία εκπαίδευσης δεν βαραίνει και την ίδια την επιχείρηση, αυτό θα ήταν το ιδανικότερο. Από την άλλη, το ιδιωτικό πανεπιστήμιο θα μπορούσε να είναι ο καλύτερος διαμεσολαβητής των επιδιώξεων κάποιων στρωμάτων του κεφαλαίου, κυρίως σε τομείς που η κρατική νομοθεσία βάζει ορισμένους φραγμούς για την έρευνα και την τεχνική εφαρμογή της. Ο πειρασμός για παράδειγμα της βιοτεχνολογίας είναι πολύ μεγάλος για τα πιο «προοδευτικά» στρώματα του κεφαλαίου.

Στον ίδιο στόχο στοχεύουν τόσο οι εισαγωγικοί managers στην διαχείριση των οικονομικών των πανεπιστημίων, όσο και τα πολλαπλά συγγράμματα, η επιβολή διδάκτρων, κλπ. Η

διαχείριση των οικονομικών είναι απαραίτητη προϋπόθεση λειτουργίας κάθε σωστής επιχείρησης. Ο στόχος είναι προφανής: μείωση του κοινωνικού μισθού (των υπολειμμάτων του κράτους πρόνοιας) και μετακύλιση του κόστους της εκπαίδευσης στους «χρήστες».

Σε αυτό το πλαίσιο σχέψης, η περαιτέρω εντατικοποίηση των σπουδών που επιχειρείται φαντάζει άνευ αντικειμένου: τι ενοχλεί το κράτος ο «αιώνιος» φοιτητής που δεν δικαιούται ούτε επιπλέον συγγράμματα, ούτε δωρεάν σίτιση, στέγαση ή μεταφορά. Και όμως αντικείμενο στόχευσης υπάρχει. Είναι το προ-παραγωγικό υποκαταμένο φοιτητής που πρέπει να προετοιμασθεί ιδεολογικά και τακτική στην πειθαρχία των νέων συνθηκών εργασίας που θα μπει μετά την «φοιτητική ζωή», δηλαδή στην εντατικοποιημένη, ευέλικτη, ανασφάλιστη, κινητική εργασία. Είτε αυτή η εργασία αφορά το αντικείμενο των σπουδών του, είτε όχι.

Είναι επίσης η άνοδος του κάθε πανεπιστημιακού τμήματος στην κλίμακα αξιολόγησης που καταρτίζεται από την γραφειοκρατία της ευρωπαϊκής ένωσης προκειμένου να υποδειχτούν οι πιο αξιόλογες ευκαιρίες για επενδυτικές δραστηριότητες στο κεφάλαιο. Εννοείται ότι όσο πιο αυστηρά είναι τα προγράμματα σπουδών και όσο πιο πειθαρχημένα τα φοιτητικά υποκείμενα, τόσο πιο υψηλή είναι η αξιολόγηση, στην σχετική κλίμακα.

Η ιστορία της αντίστασης των φοιτητών στα σχέδια του κράτους και του κεφαλαίου στην Ελλάδα, ειδικά στην εικοσαετία 1979-1998, είναι ένα από τα πολλά πράγματα που μένει να γίνουν αντικείμενο έρευνας της ανταγωνιστικής επεξεργασίας. Γεγονός είναι ότι για πάνω από είκοσι χρόνια τα μαζικά φοιτητικά κίνημα, λαμβάνοντας άλλοτε περισσότερο ριζοσπαστικό χαρακτήρα (όπως π.χ. το 1979 και την κυριαρχία της αναρχοαυτονομίας στις καταλήψεις των πανεπιστημίων) και άλλοτε λιγότερο, κατάφερε να μπλοκάρει για σχεδόν τριάντα χρόνια την νεοφιλελεύθερη και σοσιαλδημοκρατική επίθεση στον θεσμό, να επιθέσει που εκφραζόταν πάντα με προσχήματα τους «αιώνιους φοιτητές», το «χαμηλό επίπεδο σπουδών», την «γενική χαλάρωση» μέσα στα πανεπιστήμια, την μειωμένη «ανταγωνιστικότητα» των αποφοίτων των ελληνικών πανεπιστημίων σε σχέση με τους αντίστοιχους του εξωτερικού, τον «φασισμό του ενός συγγράμματος», κλπ. Κατάφερε να την μπλοκάρει σε σχέση με αντίστοιχα παραδείγματα που έχουν να επιδείξουν άλλα κράτη-πρόνοια. Οι φοιτητικές καταλήψεις του 1979 ενάντια στο νόμο Βαρθολομαίου, το 1992 ενάντια στο νόμο Κοντογιαννιπούλου, το 1998 ενάντια στο νόμο Αρσένη, είναι στιγμές αυτής της αντίστασης. Η διαφορά της σημερινής κινητοποίησης από όλες τις προηγούμενες είναι η συγκυρία που εκδηλώνεται αυτή η επίθεση και κάποια ειδικά χαρακτηριστικά της. Για παράδειγμα ποτέ μέχρι σήμερα δεν είχε υπάρξει συναίνεση μεταξύ της δεξιάς και της πασοκικής διαχείρισης του κράτους στο θέμα της ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων, παρά την επιμέρους διαφωνία τους σε μια σειρά άλλων ζητημάτων.

Στα θετικά των φοιτητικών κινητοποιήσεων είναι το γεγονός ότι για πρώτη φορά αφορούν μια πρόταση μιας επιτροπής και όχι ένα ήδη έτοιμο σχέδιο νόμου. Αυτό αν μη τι άλλο δείχνει μια γόνιμη καχυποψία και μια γνώση του πολιτικού παιχνιδιού, σημεία μιας καταρχήν πολιτικής ωριμότητας. Στα θετικά επίσης είναι το γεγονός ότι οι κινητοποιήσεις αυτές συνέπεσαν με την εξεταστική του Ιουνίου και δεν κάμφθηκαν από το φόβο της απώλειας αυτής της εξεταστικής (Ένα από τα καλύτερα συνθήματα των διαδηλώσεων ήταν: «Στο διάλογο να πάει η εξεταστική, εμείς μιλάμε για ολόκληρη ζωή»). Αυτό παρά το γεγονός ότι το επιχείρημα της «χαμένης εξεταστικής» το έπαιξαν εξίσου καλά η φοιτητική παράταξη της κυβέρνησης και οι σταλινικοί του Περισού (στην αρχή της διαμαρτυρίας

και ενάντια στα πλαίσια για κατάληψη). Όσον αφορά τους τελευταίους καμία έκπληξη. Και στον Μάρτιο του 1968, όταν νομίζανε ότι ακόμα παίζεται η κατάσταση και μπορούν να την καταστείλουν, το ίδιο λέγανε:

«οι ανεύθυνοι αριστεριστές που δεν τους νοιάζει αν χάσουν την εξεταστική οι φοιτητές».

Τους το πιο σημαντικό από όλα που δεν ξέρουμε πόσο το κρατάνε στο κεφάλι τους: οι τελευταίες σειρές φοιτητών προέρχονται ουσιαστικά από τις πιο πειθαρχημένες γενιές μαθητών της μεταπολίτευσης. Τους μαθητές δηλαδή που είχαν ήδη ηττηθεί από το νόμο 2525 του Αρσένη, που κατάφερε να μπλοκάρει σχεδόν κάθε μαθητική διαμαρτυρία τα τελευταία επτά χρόνια. Λέμε δηλαδή ότι αυτοί που ξεσηκώθηκαν υπήρξαν στην κυριολεξία τα πειραματόζωα της εντατικοποίησης στην εκπαίδευση σήμερα και στην εργασία αύριο. Οι άνθρωποι που διδάχτηκαν περίπου ως μοναδική προοπτική να διαβάσουν από το πρώτο εξάμηνο σπουδών, αλλάζοντας σχεδόν την παραδοσιακή κοινωνική αναπαράσταση του φοιτητή, που υπήρχε μέχρι πριν δέκα με δεκαπέντε χρόνια, και που ουσιαστικά δεν είχαν καμία εμπειρία καμιάς φοιτητικής κινητοποίησης. Ε, αυτοί οι άνθρωποι ήταν που γράψανε κάτι που μοιάζει γλαυρό, αλλά κατά την άποψη μας δεν είναι: «Δεν έμαθαν να μας σέβονται, θα μάθουν να μας φοβούνται».

Η ανταγωνιστική ανάλυση δεν έχει σκοπό να αναζητήσει ανύπαρκτες αντιφάσεις σε ένα αγώνα, ούτε να στήσει ιδεολογικά δικαστήρια, του τύπου «οι φοιτητές είναι ρεφορμιστές, φλώροι, κλπ». Η ανταγωνιστική ανάλυση έχει σκοπό καταρχήν να κατανοήσει και από και πέρα να ερμηνεύσει και να αναδείξει. Να αναδείξει τις προοπτικές της κινητοποίησης και τα όρια της. Να αναδείξει τις δυνατότητες υπέρβασης ή μη αυτών των ορίων.

Γι' αυτό το λόγο οφείλει να βάζει στο κέντρο του προβληματισμού της την μορφή και το περιεχόμενο της κάθε κινητοποίησης, όπως επίσης και την ύπαρξη ή όχι διαλεκτικής σχέσης μεταξύ αυτών των δύο.

Όσον αφορά την μορφή των κινητοποιήσεων, και δη της συγκεκριμένης, αυτό που πρέπει να εξετάζεται είναι η δημιουργία θεσμών αγώνα από τους συμμετέχοντες: η δημιουργία δηλαδή κοινοτήτων συζήτησης, ανταλλαγής απόψεων, ζύμωσης, συλλογικής λήψης αποφάσεων που αφορούν τόσο τον τρόπο οργάνωσης της διαμαρτυρίας, όσο και το περιεχόμενο της, το πόσο αυτού του είδους οι θεσμοί εκφράζουν την συλλογική βούληση των συμμετεχόντων, διασφαλίζουν την συλλογική αυτονομία του κινήματος, και προωθούν την πρωτοβουλία των αγωνιζόμενων είναι κατά την γνώμη μας μία από τις δύο λυδίες λίθους μιας κινητοποίησης. Η λυδία λίθος για την ποιότητα της, για την δυνατότητα της να καταργεί τους διαχωρισμούς μεταξύ αυτών που αποφασίζουν και αυτών που εκτελούν, για την ικανότητα της να χαράζει προοπτικές πέρα από τα στενά όρια που βάζει η σημερινή συνθήκη.

Η άλλη λυδία λίθος που δεν καθορίζεται αναγκαστικά από την προηγούμενη, αλλά όπως και να το κάνουμε σχετίζεται διαλεκτικά μαζί της, είναι το περιεχόμενο της κινητοποίησης, όπως εκδηλώνεται στο δημόσιο χώρο μέσα από την δράση και των λό-

γο των αγωνιζόμενων, αλλά και μέσα από τις άρρητες μορφές έκφρασης που υποβόσκουν στις συμπεριφορές και στις στάσεις του και αναζητούν διαρκώς τρόπους έκφρασης.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες δημιούργησαν ανοιχτά συντονιστικά κατάληψης στις σχολές τους, που σε γενικές γραμμές, λειτούργησαν με αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, αλλού περισσότερο, αλλού λιγότερο.

Όπου ο συσχετισμός μέσα στις σχολές ήταν υπέρ των «ανένταχτων» φοιτητών και κατά των οργανωμένων φοιτητικών παραρτημάτων της κοινοβουλευτικής και εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, όπου δηλαδή απουσίαζαν οι συνδικαλιστικοί μάντες μεταβίβασης της κεντρικής γραμμής, οι διαδικασίες αυτές κατάφεραν να λειτουργούν με περισσότερο αμεσοδημοκρατικό τρόπο και παράλληλα να βάζουν γενικότερα ζητήματα επεξεργασίας και συζήτησης που ξέφευγαν από την μιζέρια της υπεράσπισης της κρατικά εγγυημένης εκπαίδευσης.

Για παράδειγμα φοιτητές τριών σχολών του πολυτεχνείου της Αθήνας ανέδειξαν σαν κεντρικό ζήτημα το μεταναστευτικό (αλληλεγγύη σε μετανάστες, φοιτητές και μη) σε κατάληψη ραδιοφωνικού σταθμού για την δημοσιοποίηση του εκπαιδευτικού ζητήματος. Όπως είναι γεγονός ότι η κατάληψη του ΤΕΙ Αθήνας προσπάθησε πραγματικά να είναι ανοιχτή (όπως πρέπει να είναι μια κατάληψη) πράγμα που αποτυπώνεται και στις προκηρύξεις² που μοίραζε, όπως και το ότι η συνθηματολογία διαφόρων μπλόκ (π.χ. Πάντειος) ήταν πιο ριζοσπαστική σε περιεχόμενο από άλλες. Εξάλλου υπήρχαν σύλλογοι που κατέβαιναν με συλλογικές αποφάσεις σύγκρουσης (π.χ. ηλεκτρολόγοι-μηχανικοί στην Αθήνα, και αντίστοιχες περιπτώσεις στην Θεσσαλονίκη) ή με τον απαραίτητο (και επιθετικό) εξοπλισμό απάντησης, σε περίπτωση «πεσίματος» από τους μπάτσους (π.χ. ΕΜΜΕ Αθήνας).

Ωστόσο οι φοιτητές-τριες δεν κατάφεραν να επιβάλλουν συνολικά αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες στην κινητοποίησή τους, αφού άφησαν το γενικό συντονιστικό των καταλήψεων να γίνει σφηκοφωλιά των εκκολλημένων στελεχών του ΝΑΡ κατά κύριο λόγο, του ΚΚΕ, του ΣΥΝ και δευτερευόντως των άλλων γκρουπούσκουλων της άκρας αριστεράς. Αναπόφευκτα οι συνελεύσεις του συντονιστικού γίνανε ριγγκ καταγραφής του συσχετισμού δυνάμεων μεταξύ των ΕΑΚ (των πιο σκληρά κομματικοποιημένων κομματιών τους) και της ΠΚΣ.

Η στάση των ΕΑΚ να καταγραφούν ως ο «υποκινητής» των καταλήψεων (αντίληψη που ενισχύθηκε με την δεδομένη στάση της ΠΚΣ και της ΠΑΣΠ και την άγρια αδυναμία του ΣΥΝ στις ανώτερες σχολές), η πολύχρονη πείρα της γραφειοκρατίας τους στην «καθοδήγηση» φοιτητικών αγώνων και στην διαστρέβλωση εννοιών και περιεχομένων (π.χ. κοινά διαρκώς την σημαία της άμεσης δημοκρατίας, ενώ η οργάνωση και η πρακτική τους παραπέμπει κατευθείαν στα λενινιστικά μοντέλα), η δεδομένη ανικανότητα του α/α χώρου να καταθέσει ένα λόγο και μια πράξη αυτονομίας παρά την αρκετά σημαντική (ποσοτικά) παρουσία των διαφορετικών τάσεων

του μέσα στις σχολές και η εμμονή κάποιων κομματιών³ του να παίζουν στο δρόμο με μολότωφ το γραφειοκρατικό παιχνίδι που παίζει η αριστερά στα αμφιθέατρα, επέτρεψαν στο ΝΑΡ και στις διασπάσεις του, να επιβάλλουν την παρουσία τους.

Ωστόσο, με δεδομένο ότι τα πράγματα έχουν αλλάξει σε σχέ-

ση με παλιότερα, όπως και με δεδομένη την καχυποψία που αναπτύχθηκε απέναντι σε αυτό το φαινόμενο από μεγάλη μερίδα κόσμου που συμμετείχε και στήριξε τις κινητοποιήσεις, εκτιμάμε ότι η ικανότητα των χειροαγωγών (των αμφιθεάτρων, ή του δρόμου) θα είναι σαφώς πιο περιορισμένη στο μέλλον. Αυτό εξάλλου θα είναι και το μέτρο της πολιτικής ωριμότητας του κινήματος: η περιθωριοποίηση και το ξεπέραςμα των γραφειοκρατών και της διαμεσολαβητικής τους λογικής.

Το γεγονός ότι η κινητοποίηση δεν κατάφερε να ξεφύγει από τον ερίζοντα της σοσιαλδημοκρατίας και του κράτους πρόνοιας⁴, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ιδεολογική κυρίαρχηση της αριστεράς (κοινοβουλευτικής και εξωκοινοβουλευτικής) στο περιεχόμενο της διαμαρτυρίας. Μια αριστερά απόλυτα προσαρμοσμένη στο πολιτικό παιχνίδι του καπιταλιστικού κόσμου και άρα ανίκανη -και χωρίς την θέληση- να ερμηνεύσει την σημερινή πραγματικότητα και να προτείνει οποιοδήποτε σχέδιο για την αλλαγή αυτού του κόσμου, πέρα από την υπεράσπιση «του δημόσιου και δωρεάν»⁵ χαρακτήρα της κρατικής εκπαίδευσης. Αυτός άλλωστε είναι ο πραγματικός της ρόλος: ο εξανθρωπισμός του συστήματος, στόχος που πιστεύει ότι μπορεί να περάσει μέσα από την ισχυροποίηση της. Γι' αυτό το λόγο παίζει το παιχνίδι της αστικής νομιμότητας διατηρώντας την ψευδαίσθηση ότι θα καταφέρει να πάρει με το μέρος της και τις «συντηρητικές» συνειδήσεις. Ωστόσο, η διανοητική της τυφλότητα δεν της επιτρέπει να αντιληφθεί ότι το ίδιο ακριβώς υπερασπίζεται και σύστημα το πολιτικό σύστημα αριστερότερα της κυβέρνησης (ακόμα και ο Γιωργάκης⁶ δεν μιλάει για ιδιωτικά, αλλά για μη-κρατικά πανεπιστήμια). Οπότε όλος αυτός ο κόσμος που χαϊδεύει η εξωκοινοβουλευτική αριστερά, όταν έρθει η ώρα να ρίξει το κουπί του θα προτιμήσει τα πιο καλά μαγαζάκια που λένε το ίδιο (π.χ. το συνασπισμό των κινήματων...) και όχι την ίδια!

Εν πάσει περιπτώσει, δεν είναι το ζήτημα της αριστεράς, παρά μόνο στο βαθμό που οι συνθήκες του σήμερα επιτρέπουν την οριακή επιβίωση της. Το ζήτημα μας είναι ακριβώς γιατί αυτή η αριστερά που δεν έχει να προτείνει τίποτα πέρα από τα τετριμμένα, που ούτε ρεφορμιστικά δεν μπορούν να χαρακτηριστούν σήμερα, επιβιώνει ακόμα. Και η απάντηση σχετίζεται ακριβώς με τα όρια αυτής της κινητοποίησης.

Πράγματι, αν μέναμε στα παραπάνω θα λέγαμε την μισή αλήθεια. Οι άνθρωποι, οι φοιτητές στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν είναι πρόβατα να καθοδηγούνται από μειοψηφίες, αριστερές ή δεξιές, όσο και αν η παραδοσιακή αριστεροαναρχική αντίληψη τους αντιμετωπίζει έτσι. Οι φοιτητές-τριες κινητοποιήθηκαν από συμφέροντα και επιθυμίες... Αν λοιπόν ήθελαν θα αναζητούσαν κάτι περισσότερο από «δημόσια-δωρεάν παιδεία», ή «διασφάλιση του πτυχίου» και «δουλειά». Αν οι φοιτητές-τριες ήθελαν, οι αριστεροί γραφειοκρατίσκοι των αμφιθεάτρων καθώς και οι αναρχικοί εργολάβοι της εξέγερσης, δεν θα είχαν κανένα ρόλο στην κινητοποίησή τους. Με άλλα λόγια, η έλλειψη πολιτικής πείρας εξηγεί κάποια πράγματα, αλλά αφήνει ανεξηγήτα κάποια άλλα.

Η συντριπτική πλειοψηφία των φοιτητών δεν πήγε πουθενά αλλού, δεν αμφισβήτησε δηλαδή συνολικά το ίδιο το σύστημα της καπιταλιστικής γνώσης, όπως και το ίδιο το σύστημα του καταμερισμού εργασίας, όπως το έκαναν παλιότερες γενιές, επειδή δεν επιθυμούσε να αμφισβητήσει αυτό το πράγμα.

Όπως και να χει το πράγμα αυτό είναι ένα από τα ουσιαστικά χαρακτηριστικά της φοιτητικής διαμαρτυρίας. Τα υπόλοιπα, η επιλογή δηλαδή μιας ολικής σύγκρουσης με την αστυνομία (έστω των πιο προωθημένων κομματιών των φοιτητών), πραγματικής και όχι για τα βραδινά δελτία ειδήσεων, η επιλογή να βγει ο αγώνας από τα πανεπιστήμια και να ανοιχτεί ευρύτερα, όλα αυτά δηλαδή που δεν έγιναν, είναι δυστυχώς

συνέπειες του προηγούμενου και όχι αιτίες του.

Πάντως, η φοιτητική διαμαρτυρία δεν μοιάζει να βρίσκεται στο τέλος της παρά την λήξη των καταλήψεων στο τέλος του περασμένου Ιούνη. Με αυτήν την έννοια **το στοίχημα** δημιουργίας μιας νέας κοινότητας συμφερόντων και επιθυμιών των φοιτητών με τους άλλους εκμεταλλευόμενους, που θα συντρίβει στην πράξη κάθε συντεχνιακό περιεχόμενο αμφισβήτησης και κάθε γραφειοκρατική μορφή οργάνωσης του αγώνα, στοίχημα που θα πρέπει να περάσει αναγκαστικά πάνω από το πτώμα κάθε διαμεσολάβησης, παραμένει **ανοιχτό**. Αυτό ας γίνει συνείδηση σε όλους αυτούς τους φοιτητές που επιθυμούν περισσότερα πράγματα από την απόσυρση ενός νομοσχεδίου και μέχρι τώρα σέρνονταν πίσω από την ουρά της αριστεράς, ή σπαταλούσαν χρόνο μόνο για την καλύτερη οργάνωση της σύγκρουσης με τους μπάτσους.

Το πρόβλημα μέσα από το οποίο αναλύεις ένα φαινόμενο σχετίζεται αναμφισβήτητα και με την θέση που επιλέγεις να πάρεις απέναντι σε αυτό το φαινόμενο. Με αυτήν την έννοια, η ανταγωνιστική ανάλυση δεν είναι το μαγικό φίλτρο που κάνει το μισοάδειο ποτήρι να φαίνεται μισογεμάτο, αλλά είναι σίγουρα η **επιλογή διαθεσιμότητας** να δεσμευτεί κάποιος σε απελευθερωτικά προτάγματα. Το φοιτητικό κίνημα δεν το παρακολούθησαμε από την τηλεόραση, ούτε βγάλαμε τα συμπεράσματα που καταθέσαμε μελετώντας τα ευαγγέλια περασμένων ιδεολογιών. Κατεβήκαμε στους δρόμους, πήγαμε στις κατελιμμένες σχολές, φάγαμε τα δακρυγόνα και την βία των μπάτσων στις πορείες, και ανταποδώσαμε ένα (πολύ μικρό έως ελάχιστο, είναι η αλήθεια) μέρος της βίας που υποστήκαμε όταν χρειάστηκε, μιλήσαμε με κάποιους φοιτητές (συνδικαλιστές, ή όχι), σταθήκαμε αλληλέγγυοι στον αγώνα τους. Όλα αυτά δεν τα κάναμε από την άποψη ότι συμμετέχουμε σε μια επαναστατική διαδικασία, ούτε από την άποψη ότι οφείλουμε να «εκτρέψουμε» τις φοιτητικές πορείες, σε κάτι που έμοιαζε να μην το θέλουν οι ίδιοι οι φοιτητές. Το κάναμε αφενός από την άποψη της αλληλεγγύης σε ένα κίνημα που μπορεί να μπλοκάρει μια πτυχή του νεοφιλελεύθερου σχεδίου, πράγμα που θα δώσει άλλο αέρα σε μας και στην υπόθεση της δικής μας αντίστασης στους χώρους εργασίας μας (και όχι μόνο). Και το σημαντικότερο από όλα, το κάναμε επειδή θέλαμε να κατανοήσουμε περισσότερο τις βαθύτερες επιθυμίες και ανάγκες αυτών των υποκειμένων, γιατί ένα παράξενο **πείσμα** δεν μας άφηνε να πιστέψουμε ότι όλοι αυτοί (που επιμένουν να κατεβαίνουν στο δρόμο χωρίς καμιά εμπειρία αγώνα, μέσα σε συνθήκες υποασφάλειας Αφρικής, έχοντας καταπιεί όλων των ειδών τις χημείες τύπου CS και έχοντας μετρήσει κάμποση βία στα κορμιά τους) αγωνίζονται μόνο για δημόσια δωρεάν παιδεία.

Μια υπόθεση εργασίας που κάνουμε για παράδειγμα - και που απαιτεί εμπειρική επιβεβαίωση - είναι ότι ένα μέρος των φοιτητών-τριών έπραξαν έτσι πιο πολύ επειδή δεν γουστάρουν άλλο να είναι οι μαλάκες της υπόθεσης: **ξέροντας ότι δεν θα χουν ποτέ το μέλλον που πιθανόν φαντάστηκαν, δεν είναι πρόθυμοι να πληρώσουν γραμμάτια ακριβότερα από αυτά που τους αναλογούν, στο παρόν**. Πιο απλά: «Δεν φτάνει που μας ετοιμάζεται για αναλόσιμο υλικό, θέλετε να λύσουμε από τώρα». Αν αυτή η υπόθεση εργασίας είναι σωστή, δημιουργείται ήδη ένα γόνιμο έδαφος για την καταστροφή ψευδαισθήσεων κοινωνικής ανόδου και για την δημιουργία μιας νέας συνείδησης που θα κατανοεί σε βάθος ότι η σημερινή τάση του κεφαλαίου να μετατρέψει την συντριπτική πλειοψηφία των αποφοίτων των ανώτερων σχολών σε υποτιμημένους εργάτες (αυτό που, χωρίς να είχε την πλήρη μορφή που έχει σήμερα, ονομάστηκε σε μια παλιότερη περίοδο «αντικειμενική προλεταριοποίηση της διανοητικής εργασίας») έχει ελάχιστες πιθανότητες να αναστραφεί, και άρα οι ατομικές λύσεις

διεξόδου από αυτή την κατάσταση είναι περιορισμένες, για περιορισμένους και σίγουρα επώδυνες (δηλαδή απαιτούν αντίτιμο άπειρων εργατωρών, πολλές επικυψίες, και ανεξάντλητες υποχωρήσεις και υπομονή ενόπιον προϋσταμένων και αφεντικών). Οπότε ο άλλος δρόμος που μένει στους φοιτητές-τριες είναι η συλλογική συνειδητοποίηση αυτής της πραγματικότητας και η δράση που υπαγορεύει αυτή η συνειδητοποίηση: η συγκρότηση τους δηλαδή σαν συνειδητή και έμπρακτη κοινότητα συμφερόντων μαζί με τους άλλους εκμεταλλευόμενους σε σχέση ανταγωνιστική με την κυριαρχία (αυτό που ονομαζόταν παλιά «υποκειμενική προλεταριοποίηση»). Όπως και να χει το πράγμα, αυτή είναι μια υπόθεση εργασίας που μένει να διαψευστεί, ή να επιβεβαιωθεί.

Αυτό που έχει τώρα σημασία είναι οι ίδιοι οι ριζοπάστες φοιτητές να μιλήσουν για τον αγώνα τους, για τις επιθυμίες και για τις ανάγκες τους και για την δημιουργία αυτών των σχέσεων που θα τις αφήσουν να αναπτυχθούν μέσα στο κοινωνικό πεδίο. Να αναπτυχθούν με τον τρόπο που θα ευνοεί το ξεπέρασμα των σημερινών κοινωνικών σχέσεων.

1. Για να ξεκαθαρίσουμε κάτι: οι κατακτήσεις αυτές δεν ήταν κατακτήσεις των ριζοσπατών φοιτητών, ή της αριστεράς - ήταν κατακτήσεις του συλλογικού υποκειμένου (φοιτητών κυρίως, αλλά όχι μόνο) των αγώνων αυτής της περιόδου.

2. Π.χ, στα ΤΕΙ Αθήνας. Αντιγράφουμε από προκήρυξη του συντονιστικού κατάληψης που μοιράστηκε στην πορεία της 8^{ης} Ιουνίου: «Ο αγώνας που αυτή την στιγμή διεξάγεται δεν μπορεί να περιοριστεί στην διασφάλιση κερτιμένων παλιότερων αγώνων. Δεν σκοπεύουμε να επαναφέρουμε την προηγούμενη κατάσταση της παιδείας, αλλά στοχεύουμε σε μια πιο ευρεία αλλαγή της που δεν μπορεί παρά να απαιτεί ριζικές αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις. Αλλαγές που δεν μπορούν να καταγραφούν σαν μια αποκορυσταλλωμένη πρόταση αφού οι τάσεις που συμμετέχουν σε ένα κίνημα είναι διάφορες και μερικές φορές αντιθετικές όσον αφορά τους τελικούς στόχους της κάθε μιας. Ωστόσο στην βάση της οριζόντιας οργάνωσης και του αδιαμεσολάβητου αγώνα, μπορούν αν συνεργαστούν όλες οι δυνάμεις που μάχονται για μια ολοκληρωτική ή μερική κοινωνική αλλαγή. Φυσικά από την συνεργασία αυτή αποκλείονται όλες οι γραφειοκρατικές και συμβιβασμένες οργανώσεις είτε αυτές είναι ξεκάθαρα ταγμένες στην πλευρά του καθεστώτος, είτε πλασάρουν ένα αγωνιστικό πρόσωπο».

3. Η θέα των καμένων τραπεζών και των διαλυμένων sex shops είναι τουλάχιστον γοητευτική σαν μια καθαρή έκφραση του μίσους που χρωστάμε σε κράτος και αφεντικά. Ρωτάμε όμως: σε μια Συγγρού που δεν υπάρχει ούτε ρουθούνι μπάτσου σε απόσταση εκατοντάδων μέτρων και με δεδομένο

διαχωρισμού των «ειδικών της βίας», από τους «ειρηνικούς» φοιτητές (το πρώτο περισσότερο από το δεύτερο). Εν πάσει περιπτώσει εκτός από ανάληψη της «**εργολαβίας της βίας**» δεν συνιστούν παράλληλα και μια **επίδειξη γραφικότητας** (εκ μέρους ενός κομματιού της αναρχίας/αυτονομίας); Είχαν καμιά σχέση αυτά τα μπάχαλα, όπως και τα αντίστοιχα στο χώρο του πολυτεχνείου μια βδομάδα μετά, με αυτά της πορείας της 8^{ης} Ιουνίου, ή με την (περιορισμένη έστω) σύγκρουση στα προπύλαια και στην νομική της 27^{ης} Ιουνίου που οι ίδιοι οι φοιτητές -δηλαδή τα ίδια τα υποκείμενα του κινήματος ανεξάρτητα από την πολιτική τους ταυτότητα- ήταν το κύριο υποκείμενο της σύγκρουσης;

Εν πάσει περιπτώσει, υπάρχει βία ανταγωνιστική/συλλογική και βία γραφειοκρατική/χειραγωγική ή όχι; Κάθε απάντηση ευπρόσδεκτη.

4. Δύο από τα βασικά συνθήματα της διαμαρτυρίας ήταν:

Μέχρι τις Βρυξέλες, να ακουστεί καλά! δεν θέλουμε ειδικέση, θέλουμε δουλειά και όχι ανεργία/ την κρίση να πληρώσει η ολιγαρχία.

5. Σε μια δημόσια συζήτηση πριν καμιά δεκαετία, είχαμε πει ότι

το σύνθημα **δημόσια δωρεάν παιδεία** εμπεριέχει τρία ψέματα. Πρώτον, η παιδεία δεν είναι δημόσια αφού δεν αποφασίζει γι' αυτήν ο δήμος (δηλ. «ο λαός», για να χρησιμοποιήσουμε τους όρους της αριστεράς) - δεύτερο δεν είναι δωρεάν επειδή χρειάζεσαι μια περιουσία (για να μπει σε και να) βγάλεις μια σχολή - και τρίτον δεν είναι παιδεία, δηλ. πολύπλευρη μόρφωση/διάνοιξη ορίζοντων κλπ, αλλά εκπαίδευση δηλαδή κρατικά θεσμομένη κατάρτιση). Σε τελευταία ανάλυση αυτός είναι ο σκληρός πυρήνας της «ταξικότητας» της: η ιδεολογική/διαχωριστική της φύση και λειτουργία και όχι η παρεμπόδιση των χαμηλών οικονομικών στρωμάτων να κάνουν τους γόνους τους μικροαστούς...

6. Όποιος κάνει τον κόπο να διαβάσει αυτά που είπε ο Γιωργάκης στην προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση για την παιδεία στην Βουλή, θα συνειδητοποιήσει πόσο έχει καταρροπωθεί η αριστερά από την αστική ιδεολογία και πόσο ξεπερασμένη είναι σήμερα.

Μία μεγάλη υποσημείωση

Σε αυτό το κείμενο δεν συμφωνούν όλα τα μέρη της διαδικασίας σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι σε θέση να το υπερασπιστούν δημόσια. Ως εκ τούτου, και έχοντας κάποιες διαφωνίες είμαστε υποχρεωμένοι τουλάχιστον να τις περιγράψουμε.

Σε γενικές γραμμές υπάρχουν πολύ σοβαρές θεωρητικές ενστάσεις πάνω στην ανάλυση που γίνεται για τον ρόλο του πανεπιστημίου, σήμερα. Όπως έχει πει προ αμνημονεύτων χρόνων ο Πιλαλί: «Τα πανεπιστήμια παράγουν ειδικότητες και όχι προσωπικότητες». Στο παραπάνω κείμενο υπάρχουν δύο λειτουργίες που αναγνωρίζονται στον θεσμό πανεπιστήμιο: ιδεολογική και παραγωγική. Ωστόσο για εμάς, σφάλει το κείμενο όταν εστιάζει κατά βάση στην ιδεολογική λειτουργία του πανεπιστημίου, που ειδικά σήμερα είναι πολύ λιγότερη σε ισχύ, σε σχέση με το life style και τα ΜΜΕ. Ως εκ τούτου και από την στιγμή που παίρνεις λάθος τραίνο «όλοι οι σταθμοί θα είναι οι λάθος σταθμοί». Γιατί από εκεί και κάτω το κείμενο κατά την γνώμη μας φαίνεται να στοχεύει διαρκώς λάθος. Ας πούμε τι σχέση έχει η ιδεολογική λειτουργία του πανεπιστημίου με την πανστερμία σχολών σε κάθε κομώπολη; Αυτό για εμάς έχει να κάνει περισσότερο με τον πολιτικό, αναδιανεμητικό ρόλο του πανεπιστημίου παρά με οποιοδήποτε ιδεολογικό. Συνολικά, πάντως το κείμενο φαίνεται να εντοπίζει το πρόβλημα στην ιδεολογική σφαίρα πολύ περισσότερο από ότι χρειάζεται, (και συχνά βέβαια ακόμα και σ' αυτό το κάνει λάθος -ποιος σχετίζει στα 2006 την κοινωνική πρόοδο με το πτυχίο;).

Μία δεύτερη διαφωνία έχει να κάνει με την γενική κατεύθυνση του κειμένου και τα ζητήματα που επιλέγει να θίξει. Για παράδειγμα θεωρούμε πιο σημαντικό να ειπωθούν πράγματα για την παραγωγική και πολιτική σημασία του πανεπιστημίου στην Ελλάδα, και να σταθούμε παραπάνω σε αυτό προκειμένου να δούμε τις υλικές συνθήκες που παράγει. Η αλήθεια είναι ότι αντιφάσκοντας το κείμενο με τον εαυτό του προσπαθεί να κάνει αυτό, αλλά το κάνει με λάθος τρόπο.

Μία τρίτη διαφωνία που είναι για εμάς πολύ σημαντική είναι το ότι αντιλαμβάνεται τους φοιτητές σαν κάτι που αποτελεί με τον έναν ή τον άλλο τρόπο μία κοινωνική ενότητα. Δεν υπάρχουν κοινωνικές και οικονομικές διαφορές, ας πούμε, στα πανεπιστήμια; Για εμάς το πρώτο ερώτημα που θα πρέπει να απαντάται σε σχέση με την συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα είναι το κατά πόσο υπάρχουν αντιτιθέμενα συμφέροντα εντός της. Είναι ίδιος ο φοιτητής της ιατρικής ή της νομικής που θα κληρονομήσει την δουλειά του μπαμπά του με έναν άλλο που ο μπαμπάς του δεν έχει ιατρείο ή δικηγορικό γραφείο; Και σε άλλο επίπεδο: είναι ίδιοι οι φοιτητές (κοινωνικά και ας μας επιτραπεί να πούμε και ταξικά) του τμήματος επιστήμης υπολογιστών, με τους φοιτητές ιχθυοκαλλιέργειας;

Μία τελευταία διαφωνία και κλείνουμε εδώ έχει να κάνει με το επίπεδο στο οποίο ασκείται η κριτική στο φοιτητικό κίνημα κάτι το οποίο δεν είναι μόνο αδυναμία των συντρόφων του περιοδικού. Δυστυχώς, όποτε οι φοιτητές και η νεολαία κάνει κάτι σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο η σύγκριση είναι αναπόφευκτη: «η χρυσή δεκαετία του '60». Ωστόσο, η ανάλυση των συντρόφων δεν διακατέχεται ακριβώς από αυτό αν και κάνει ένα δύο στραβοπατήματα, το βασικό πράγμα που αγνοεί είναι ότι το '68 το φοιτητικό κίνημα ήταν ένα επί μέρους κομμάτι μιας γενικότερης επαναστατικής κίνησης που εκτεινόταν σχεδόν σε όλους τους τομείς της καπιταλιστικής κοινωνίας, από την τέχνη μέχρι την σεξουαλικότητα, και από την ιατρική μέχρι την εργασία της νοικοκυράς... Σήμερα, εν τη απουσία ενός τέτοιου πράγματος πως και γιατί κρίνουμε τις φοιτητικές κινητοποιήσεις;

Ο Γιάκι γέλασε ήσυχα και ένωσε την ανάγκη να ουρήσει. Σηκώθηκε και άνοιξε το φερμουάρ του χακί παντελονιού· έψαξε μια γωνιά και άκουσε το πιτσιλισμα πάνω στην σκόνη. Ζάρωσε τα φρύδια σκεπτόμενος την συνηθισμένη κατάληξη των γενναίων που πεθαίνουν με έναν υγρό λεκέ στο στρατιωτικό τους παντελόνι. Ο Μπερνάλ, τώρα με τα μπράτσα σταυρωμένα, έμοιαζε να ψάχνει ανάμεσα στα ψηλά κάγκελα, μία αχτίνα φεγγαριού για αυτή την κρύα και σκοτεινή νύχτα. Μερικές φορές το επίμονο σφυροκόπημα του χωριού έφτανε μέχρι τα αυτιά τους· τα σκυλιά γάβγιζαν. Κάποιες χαμένες συζητήσεις δίχως νόημα, κατάφερναν να διαπεράσουν τους τοίχους. Αυτός ξεσκότισε το πουκάμισο του και πλησίασε τον λισενιάδο.

-Υπάρχουν τοιγάρα;

-Ναι... νομίζω πως ναι... Κάπου εκεί βρίσκονται.

-Πρόσφερε ένα στον Γιάκι.

-Του έδωσα ένα ωρύτερα. Δεν του αρέσουν τα δικά μου.

-Έχει δικά του;

-Νομίζω πως του τελειωσαν.

-Ίσως οι στρατιώτες να έχουν καμία τράπουλα.

-Όχι· δεν θα κατάφερα να συγκεντρωθώ. Νομίζω πως δεν θα τα κατάφερα...

-Νυστάζεις;

-Όχι.

-Έχεις δίκιο. Δεν πρέπει να κοιμηθούμε.

-Πιστεύεις ότι κάποια μέρα θα μετανιώσεις;

-Τι;

-Λέω, που κοιμήθηκες πριν...

-Ωραίο αστέιο είναι αυτό.

-Α, ναι. Τώρα είναι καλύτερα να θυμάσαι. Λένε πως είναι καλό να θυμάσαι.

-Δεν υπάρχει πολύ ζωή πίσω μας.

-Πράγματι. Αυτό είναι το πλεονέκτημα του Γιάκι. Ίσως και για αυτό να μην του αρέσει να μιλάει.

-Ναι. Όχι, δεν σε καταλαβαίνω...

-Λέω ότι ο Γιάκι έχει πολλά πράγματα να θυμηθεί.

-Ίσως στην γλώσσα του να μην θυμούνται με τον ίδιο τρόπο.

-Όλη αυτή η πορεία από τη Σιναλόα. Αυτό που μας διηγήθηκε πριν από λίγο.

-Ναι.

-...

-Ρεχίνα...

-Τι;

-Τίποτα. Απλώς επαναλαμβάνω ονόματα.

-Πόσων χρονών είσαι;

-Στα 26. Και εσύ;

-29. Ούτε και εγώ έχω πολλά πράγματα να θυμάμαι. Και η ζωή έγινε τόσο ταραγμένη, τόσο ξαφνικά.

-Και πότε θα αρχίσουμε να θυμόμαστε τα

παιδικά μας χρόνια, για παράδειγμα;

-Βέβαια, είναι δύσκολο.

-Ξέρεις; Τώρα, ενώ μιλήσαμε...

-Ναι;

-Να, επανέλαβα κάποια ονόματα. Ξέρεις; Δεν έχουν πια καμία σημασία· δεν μου λένε πια τίποτα.

-Θα ξημερώσει σε λίγο.

-Μην νοιάζεσαι.

-Ο ιδρώτας τρέχει στην πλάτη μου.

-Δώσε μου το τοιγάρο. Τι έγινε;

-Συγγνώμη. Πάρε. Μπορεί και να μην νιώθεις τίποτα.

-Έτσι λένε.

-Ποιος το λέει, Κρους;

-Ποιος άλλος; Αυτοί που σκοτώνουν.

-Σε νοιάζει πολύ;

-Να...

-Γιατί δεν σκέφτεσαι...;

-Τι; Πώς όλα θα συνεχιστούν τα ίδια ακόμη και αν μας σκοτώσουν;

-Όχι, μην σκέφτεσαι προς τα μπρος, αλλά προς τα πίσω. Εγώ σκέφτομαι όλους αυτούς που πέθαναν στην επανάσταση.

-Ναι, θυμάμαι τον Μπούλε, τον Απαρίσιο, τον Γκόμες, τον λοχαγό Τιμπύρσιο Αμαρίγιας... Κάμποσους.

-Στοιχίμα πως δεν ξέρεις ούτε 20 ονόματα. Και όχι μόνο αυτούς. Πώς ονομάζονταν όλοι οι νεκροί; Όχι μόνο ετούτης της επανάστασης αλλά όλων των επαναστάσεων και όλων των πολέμων, ακόμη και όσοι πέθαναν στα κρεβάτια τους. Ποιος τους θυμάται αυτούς;

-Κοίτα..., δώσε μου ένα σπύρτο.

-Συγγνώμη.

-Τώρα βγήκε πια το φεγγάρι.

-Θες να το δεις; Αν στηριχτείς στους ώμους μου μπορεί να φτάσεις...

-Όχι. Δεν αξίζει το κόπο.

-Ευτυχώς που μου πήραν το ρολόι.

-Ναι.

-Θέλω να πω, για να μην κρατάω λογαριασμό.

-Βέβαια, το κατάλαβα.

-Η νύχτα φάνηκε πιο... μακριά...

-Γαμώ την τύχη μας.

-Κοίτα τον Γιάκι. Κοιμήθηκε. Ευτυχώς που κανείς μας δεν έδειξε φόβο.

-Τώρα, άλλη μια μέρα κλεισμένοι εδώ μέσα.

-Ποιος ξέρει; Μπορεί σε λίγο να μπουν στα ξαφνικά.

-Αυτοί, όχι. Τους αρέσει το παιχνίδι τους. Είναι παρά πολύ συνηθισμένο να τουφεκίζεις την αυγή. Θα παίξουμε μαζί μας.

-Δεν λέγαμε πως είναι παρορμητικός;

-Ο Βίγια ναι. Ο Σαγκαλ όχι.

-Κρους... Δεν σου φαίνεται πολύ παράλογο;

-Ποιο;

-Να πεθάνω στα χέρια ενός από τους

αρχηγούς και να μην πιστεύω σε κανέναν τους.

-Θα μας πάρουν και τους τρεις μαζί ή θα μας βγάλουν ένα ένα;

-Είναι πιο εύκολο όλους μαζί, έτσι δεν είναι; Εσύ είσαι ο στρατιωτικός.

-Δεν έχεις καμιά ιδέα για να ξεφύγουμε;

-Να σου πω κάτι; Άκου γιατί είναι να πεθάνεις στα γέλια.

-Ποιο πράγμα;

-Δεν θα σου το έλεγα αν δεν ήμουν βέβαιος ότι δεν γλιτώνω. Ο Καρράνσα με έστειλε σε αυτή την αποστολή με μοναδικό σκοπό να με συλλάβουν και να είναι αυτοί υπεύθυνοι για το θάνατό μου. Του μπήκε η ιδέα ότι αξίζει περισσότερο ένας νεκρός ήρωας παρά ένας ζωντανός προδότης.

-Εσύ προδότης;

-Εξαρτάται από την οπτική γωνία. Εσύ το μόνο που έκανες ήταν να πηγαίνεις στις μάχες, να υπακούς σε διαταγές και ποτέ σου δεν αμφέβαλλες για τους αρχηγούς σου.

-Βέβαια. Το θέμα είναι να κερδίσουμε τον πόλεμο. Γιατί, εσύ δεν είσαι με τον Ομπρεγόν και τον Καρράνσα;

-Όπως θα μπορούσα να είμαι με τον Σαπάτα και τον Βίγια. Δεν πιστεύω σε κανέναν.

-Και τότε;

-Εδώ είναι το δράμα. Δεν υπάρχουν παρά μόνο αυτοί. Δεν ξέρω αν θυμάσαι την αρχή. Δεν έχει περάσει πολύς καιρός, αλλά μοιάζει κάτι τόσο μακρινό... όταν δεν μας ένοιαζαν οι αρχηγοί. Όταν όλα αυτά γίνονταν όχι για να ανέλθει ένας άντρας αλλά όλοι.

-Θέλεις να δυσφημίσω την αφοσίωση των ανδρών μας; Όμως αυτό είναι η επανάσταση, τίποτ' άλλο: αφοσίωση στους αρχηγούς.

-Ναι. Ακόμα και ο Γιάκι, που στην αρχή βγήκε να πολεμήσεις για την γη του, τώρα πολεμάει μόνο για τον στρατηγό Ομπρεγόν και εναντίον του στρατηγού Βίγια. Όχι, πριν ήταν αλλιώς. Πριν όλο αυτό αρχίζει να εκφυλίζεται σε φράξιες. Το χωριό από όπου περνούσε η επανάσταση ήταν ένα χωριό όπου παραγράφονταν τα χρέη του αγρότη, εκδιώκονταν οι τοκογλύφοι, απελευθερώνονταν οι πολιτικοί κρατούμενοι και καταστρέφονταν οι παλιοί γαιοκτήμονες. Αλλά κοίτα μονάχα πόσοι έχουν μείνει πίσω από όσους πίστευαν ότι η επανάσταση δεν είχε σκοπό να δοξαστούν οι αρχηγοί αλλά να ελευθερωθεί ο λαός.

-Θα έρθει ο καιρός.

-Όχι δεν θα έρθει. Μία επανάσταση αρχίζει να γίνεται από τα πεδία της μάχης, αλλά άπαξ και διαφθαρεί, ακόμα κι αν εξακολουθεί να κερδίζει στρατιωτικές μάχες, είναι ήδη χαμένη. Είμαστε όλοι υπεύθυνοι. Αφεθήκαμε να μας διχάσουν και να μας διοικήσουν οι άπληστοι, οι φιλόδοξοι, οι μέτριοι. Αυτοί

πύθελον μία αληθινή επανάσταση, ριζοσπαστική, αδιάλλακτη, είναι δυστυχώς άνθρωποι αδαείς και αιμοδιψείς. Και οι γραμματιζόμενοι θέλουν απλώς μία επανάσταση μετριοπαθή, συμβατή με το μοναδικό πράγμα που τους ενδιαφέρει: να ευημερούν, να ζούνε καλά και να πάρουν την θέση της ελίτ του Πορφύριο. Αυτό είναι το δράμα του Μεξικού. Κοίτα εμένα. Όλη μου την ζωή διαβάζω Κροπότκιν, Μπακούνιν. Τον γερο-Πλεχάνοβ, με τα βιβλία μου από μωρό, συζητήσεις επί συζητήσεων. Και την κρισιμότερη στιγμή είμαι αναγκασμένος να ενταχθώ στις γραμμές του Καρράνσα γιατί αυτός δείχνει έντιμος άνθρωπος, γιατί αυτός δεν με τρομάζει. Βλέπεις πόση δειλία; Τα φοβάμαι τα σκληρά καρδία σαν τον Βίγια και τον Σαπάτα... «Θα συνεχίσω να είμαι ένας άνθρωπος ανύπαρκτος, ενώ οι άνθρωποι που σήμερα είναι υπαρκτοί θα εξακολουθήσουν να είναι υπαρκτοί...»

-Γίνεσαι θρασύς την ώρα του θανάτου...

-«Αυτό είναι το βασικό μειονέκτημα του χαρακτήρα μου· η αγάπη για το φανταστικό, οι περιπέτειες που κανείς δεν έχει ζήσει, τα εγχειρήματα που ανοίγουν άπειρους και απρόβλεπτους ορίζοντες...» ναι. Πως αλλιώς.

-Γιατί δεν το είπες ποτέ αυτό εκεί έξω;

-Το είπα από το έτος '13 στον Ιτολυρμπι, στον Λούσιο Μπλάνκο, στον Μπουέλνα, σ' όλους τους έντιμους στρατιωτικούς που ποτέ δεν θέλησαν να πάρουν την εξουσία. Για αυτό και δεν ήξεραν πώς να σταματήσουν το παιχνίδι του γερο-Καρράνσα, που πέρασε όλη του τη ζωή σπέρνοντας ζιζάνια και διχάζοντας, γιατί διαφορετικά, ποιος δεν θα τον έβγαζε από την μέση τον γερο-μέτριο; Γι' αυτό προωθούσε τους μετρίους, τον Πάμπλο Γκονζάλες, αυτούς που δεν μπορούσαν να τον επισκιάσουν. Έτσι δίχασε την επανάσταση και την μετέτρεψε σε εμφύλιο πόλεμο.

-Και για αυτό σε έστειλαν στο Περάλες;

-Με την αποστολή να πείσω τους οπαδούς του Βίγια ότι πρέπει να παραδοθούν. Σαν να μην ξέραμε όλοι μας ότι οπισθοχωρούν ηττημένοι και ότι μέσα στην απελπισία τους στέλνουν στο απόσπασμα οποιονδήποτε οπαδό του Καρράνσα βρεθεί μπροστά τους. Του γέροντ δεν του αρέσει να λερώνει τα χέρια του. Προτιμά να του κάνει ο εχθρός τις δύσκολες δουλειές. Αρτέμιο, Αρτέμιο, οι άντρες δεν στάθηκαν στο ύψος του λαού τους και της επανάστασης τους.

-Γιατί δεν περνάς στο στρατόπεδο του Βίγια;

-Σε άλλον αρχηγό; Για να δω πόσο θα κρατήσει και μετά να περάσω σε άλλον και σε άλλον, μέχρι να ξαναβρεθώ σε ένα άλλο κελί με μία άλλη διαταγή εκτέλεσης;...

-Θα σωζόσουν όμως αυτή την φορά...

-Όχι... Πίστεψε με, Κρους, θα μου άρεσε να σωθώ, να γυρίσω στην Πουέμπλα. Να δω την γυναίκα μου και το γιο μου. Τη Λουίσα και τον Παντσολίνι. Και την αδελφούλα μου την Καταλίνα, που είναι τόσο δεμένη μαζί μου. Να δω τον πατέρα μου, το γέρο μου δον Γαμαλιήλ, τόσο ευγενή, τόσο τυφλό. Να προσπαθήσω να του εξηγήσω γιατί μπλέχτηκα σε όλα αυτά. Εκείνος ποτέ δεν κατάλαβε ότι υπάρχουν καθήκοντα που είναι απαραίτητα εκπληρώσεις, ακόμα και όταν ξέρεις εκ των προτέρων ότι θα οδηγήσουν σε αποτυχία. Για εκείνον τούτη η τάξη είναι αιώνια· τα αγροκτήματα, η συγκαλυμμένη τοκογλυφία, όλα αυτά... Μακάρι να υπήρχε κάποιος που να μπορούσα να του αναθέσω να πάει να τους δει και να τους πει κάτι εκ μέρους μου. Αλλά από εδώ κανείς δεν βγαίνει ζωντανός, το ξέρω. Όχι· όλα είναι ένα σκοτεινό παιχνίδι εξόντωσης. Ζούμε ήδη μεταξύ εγκληματιών και νάνων, γιατί ο μεγαλύτερος αρχηγός προωθεί πυγμαίους που δεν μπορούν να τον επισκιάσουν, και ο μικρότερος αρχηγός πρέπει να σκοτώσει τον μεγάλο για να ανέλθει. Τι κρίμα, Αρτέμιο. Πόσο αναγκαίο είναι αυτό που συμβαίνει και πόσο μάταιη η διαφθορά του. Δεν είναι αυτό που επιθυμήσαμε όταν κάναμε την επανάσταση με όλον το λαό, το '13... Κι εσύ πρέπει να αποφασίσεις. Όταν θα εξοντώσουν τον Βίγια και τον Σαπάτα, θα μείνουν μόνο οι δύο αρχηγοί, οι τωρινοί σου αρχηγοί. Με ποιον θα συμμαχήσεις;

-Ο αρχηγός μου είναι ο στρατηγός Ομπρεγόν.

-Τόσο το καλύτερο που έχει ήδη διαλέξει. Να δούμε αν αυτό θα σου στοιχίσει την ζωή· να δούμε...

-Ξεχνάς πως θα μας τουφεκίσουν.

Ο Μπερνάλ γέλασε έκπληκτος· λες κι είχε αποφασίσει να πετάξει και το λησμονημένο βάρος των αλυσίδων να τον είχε εμποδίσει. Έπασε τον ώμο του άλλου φυλακισμένου και είπε:

-Καταραμένη πολιτική μανία! Ίσως όμως και να είναι έμφυτη. Γιατί δεν πας με τον Βίγια;

«Ο θάνατος του Αρτέμιο Κρους», Κάρλος Φουέντες, 1962

Come all you good workers/Good news to you I'll tell
Of how the good old union/Has come in here to dwell

Μέσα από τις σελίδες αυτού του περιοδικού έχουμε ισχυριστεί επανειλημμένα ότι προσπαθούμε η ανάλυση μας να είναι «ανταγωνιστική», εδώ όμως και δύο περίπου χρόνια μόνο νύξεις έχουμε κάνει γύρω από αυτό το θέμα. Και αυτό για εμάς είναι λογικό, η προσπάθεια κατανόησης του κόσμου δεν είναι μία διαδικασία συλλογής δεδομένων, δεν έχουμε στην άκρη του μυαλού μας με άλλα λόγια, μία έτοιμη μεθοδολογία η οποία περιμένει την πραγματικότητα για να την εφαρμόσουμε, αντιθέτως η διαδικασία κατανόησης αυτού του κόσμου βαδίζει δίπλα-δίπλα με τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε. Με αυτή την έννοια, η μεθοδολογία κρίνει την ανάλυση και η ίδια η ανάλυση κρίνει την μεθοδολογία, ενώ και τα δύο μαζί κρίνονται από την πραγματικότητα. Ό,τι θα ακολουθήσει στις επόμενες σελίδες δεν έχει για εμάς κάποια ισχύ ακαδημαϊκού τύπου και ούτε σκοπεύουμε να μπούμε σε μία διαδικασία διατύπωσης αρχών πάνω στο θέμα. Το τι είναι στην τελική ανταγωνιστικό, επαναστατικό και άλλα παρόμοια ο τελευταίος που θα το κρίνει θα είναι το υποκείμενο που το ισχυρίζεται. Εμείς από την πλευρά μας θέλουμε εδώ να διατυπώσουμε τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε. Τίποτα περισσότερο τίποτα λιγότερο.

«Η ιστορία όλων των ως τα τώρα κοινωνιών είναι ιστορία ταξικών αγώνων», έγραφαν προαιμικώς των ετών οι σύντροφοι Μαρξ και Ένγκελς. Πίσω από αυτή την γενικότητα στέκεται για εμάς αυτό που ονομάζουμε ανταγωνιστική ανάλυση. Κάνοντας μία καταρχήν σύνοψη θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτή συνίσταται σε τέσσερα βασικά σημεία. Πρώτο σημείο: **η ιστορική κίνηση**, μιλώντας ειδικά για την καπιταλιστική περίοδο, **είναι προϊόν των ανταγωνισμών** μεταξύ των πάνω και των κάτω, των εκμεταλλευτών και των εκμεταλλευόμενων, των κυρίαρχων και των κυριαρχούμενων. Δεύτερο σημείο: **οι ανταγωνισμοί**, που διαμόρφωσαν και διαμορφώνουν απτόν τον κόσμο, **δεν είναι πάντα σαφείς και ξεκάθαροι και ούτε έχουν πάντα ένα σαφές πολιτικό-επαναστατικό περιεχόμενο**. Τρίτο σημείο: η ανταγωνιστική ανάλυση χρησιμεύει για εμάς αυτή την στιγμή στο **να κατανοήσουμε** το καπιταλιστικό σύστημα. Τέταρτο, η ανταγωνιστική ανάλυση είναι ταυτόχρονα **προϋπόθεση και συνέπεια μίας πολιτικής θέσης**. Αλλά ας πιάσουμε τα πράγματα από την αρχή.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αποσαφηνίσουμε ότι σε αυτό το κείμενο, μιλάμε και αναφερόμαστε σε πολιτικά υποκείμενα (και στην μεθοδολογία τους), σε υποκείμενα δηλ. τα οποία με τον έναν ή τον άλλο τρόπο επιδιώκουν ήδη αυτό που σε γενικές γραμμές λέγεται επανάσταση. Κατά μία έννοια κάνουμε έναν τεχνητό διαχωρισμό του κοινωνικού από το πολιτικό, για να μιλήσουμε πιο ξεκάθαρα για το πώς σκεφτόμαστε εμείς σαν πολιτικά υποκείμενα.

My daddy was a miner/He's now in the air and sun
He'll be with you fellow workers/Until the battle's won

Ζούμε σε μία κοινωνία όπου ένα μικρότερο τμήμα της εκμεταλλεύεται ένα μεγαλύτερο, και όπου επίσης ένα μικρότερο τμήμα της κυριαρχεί σ' ένα μεγαλύτερο. Αυτές είναι οι δύο καταρχήν αντιφάσεις και αντιθέσεις της κοινωνίας. Γιατί αντιφάσεις και αντιθέσεις; Ποια αντικειμενικότητα ορίζει αυτό το πράγμα; (Αυτό το λέμε διότι από την στιγμή κατά την οποία γίνεται λόγος για αντιφάσεις και αντιθέσεις αυτό απόκτά αυτομάτως μία αντικειμενική υπόσταση). Σε παλιότερες εποχές ο λόγος των επαναστατικών υποκειμένων αντιλαμβάνονταν αυτά τα δύο πράγματα σαν φυσικά φαινόμενα: ο άνθρωπος είναι από την φύση προορισμένος να λειτουργεί με έναν συγκεκριμένο τρόπο, άρα ό,τι τον κάνει να λειτουργεί με διαφορετικό τρόπο τον καταστρέφει και άρα ο άνθρωπος θέλει να εξεγερθεί ενάντια σε αυτή την συνθήκη καταπίεσης, μία άποψη φυσικά δέσμη της εποχής της οποίας γεννήθηκε, αυτής της φυσιοκρατίας και του θειασμού. Το πόσο ξεπερασμένη πια είναι αυτή σαν αντίληψη φαίνεται από το ότι θα μπορούσαμε κάλλιστα να πούμε, ότι περισσότερο είναι πια «φύση» της ανθρώπινης κοινωνίας η εκμετάλλευση και η καταπίεση παρά τα αντίθετα: τα τελευταία 2000 χρόνια στην Ευρώπη αυτή ήταν η «φύση» των ανθρώπινων κοινωνιών.

Ωστόσο, το ερώτημα ξανάρχεται και παραμένει: τι είναι αυτό που έκανε, κάνει και θα κάνει τους ανθρώπους να εξεγείρονται και να αντιδρούν στις συνθήκες ζωής τους; Μία στοιχειώδώς σοβαρή ματιά στην ιστορία καταρρίπτει οποιονδήποτε αντικειμενισμό: ποτέ η πρόσθεση ίδιων ακριβώς αντικειμενικών συνθηκών δεν έδωσε το ίδιο άθροισμα κάτω από την παύλα της κοινωνικής κίνησης. **Άρα, δεν υπάρχει τίποτα κοινό σε όλους όσους μέσα στην ιστορία εξεγέρθηκαν**; Οι «αντικειμενικές συνθήκες» για εμάς δεν είναι αρκετές. Η συνθήκη της φτώχειας δεν γεννούσε πάντα επαναστάσεις και η συνθήκη των σχετικά καλύτερων συνθηκών διαβίωσης πάλι δεν γεννούσε πάντα επαναστάσεις. Δεν υπάρχει προφανώς ούτε μία αντικειμενική συνθήκη που να συνδέει όλες τις εξεγέρσεις και επαναστάσεις μεταξύ τους, προκειμένου να μας δώσει έναν βασικό αντικειμενικό κανόνα της αιτίας για την οποία οι άνθρωποι εξεγείρονται και αντιδρούν. Ούτε μία; Τότε; **Ποιο είναι εκείνο το νήμα το οποίο συνδέει όλους εκείνους που επαναστάτησαν στο παρελθόν με όσους θα επαναστατήσουν στο μέλλον**;

Οι ερωτήσεις είναι **πολιτικές θέσεις**, η αναζήτηση επομένως μίας σύνδεσης όλων των επαναστάσεων και των αντιστάσεων, με άλλα λόγια η αναζήτηση μίας τόσο κεντρικής αντικειμενικότητας σημαίνει ότι επιθυμεί κάποιος να βρει έναν ιστορικό νόμο, μία μηχανιστική λειτουργία¹. Θα μπορούσαμε σε αυτό το σημείο να προχωρήσουμε τον συλλογισμό και να πούμε τα εξής: από την στιγμή κατά την οποία δεν υπάρχει ένα σύνολο αντικειμενικών συνθηκών, παρά μόνο το γεγονός ότι οι άνθρωποι μέσα στην ιστορία αντιδρούσαν, αγωνίζονταν, εξεγείρονταν και επαναστατούσαν ενάντια στις συνθήκες της ζωής τους, αυτό και μόνο το γεγονός καθίσταται αυτόματα αντικειμενικότητα. Και εδώ φτάνουμε στο λαμπρό σημείο να μετατρέπουμε την ανθρώπινη υποκειμενικότητα σε αντικειμενικότητα. Αν η λογική είχε δύο πόδια θα τα είχε στραμπουλίξει και τα δύο. Γιατί τα λέμε όλα αυτά; Για να ξαναρωτήσουμε εδώ πέρα το εξής: ποια είναι η χρησιμότητα της μίας ή των πολλών αντικειμενικότητων στην επαναστατική θεωρία; Προφανώς και δεν είναι του παρόντος μία τέτοια ανάλυση, ωστόσο σε γενικές γραμμές ο αντικειμενισμός έρχεται να προσδώσει καθολική ισχύ και δύναμη συνοχής σε μία άποψη. **Το μεγάλο ζητούμενο εδώ πέρα είναι κατά πόσο έχει ήδη ισχύ και συνοχή η κάθε άποψη στο κοινωνικό πεδίο**. Ο αντικειμενισμός για παράδειγμα του Μαρξ είχε μία συγκεκριμένη πολιτική χρησιμότητα (να προσδώσει κύρος και επιστημονική ισχύ στους εργατικούς αγώνες, και κυρίως στο πρόταγμα

της κομμουνιστικής κοινωνίας), η οποία όταν έχασε την ισχύ του στο κοινωνικό πεδίο μεταβλήθηκε σε ιδεολογία. Αυτή την ιδεολογία προσπαθούν να συντηρήσουν έναν αιώνα τώρα οι μαρξιστές ιδεολόγοι. Η πολιτική θεωρία του Μαρξ, μπορεί από την μία να επεδίωκε να είναι επιστημονική, αλλά από την άλλη δεν ήταν επιστημονική φαντασία, δεν ήταν δηλ. μία κάποια θεωρία γραμμένη σε έναν γυάλινο πύργο, άλλωστε και ο ίδιος ο Μαρξ έχει δηλώσει ρητά ότι στόχος του ήταν να βοηθήσει τους εργατικούς και ταξικούς αγώνες με επιχειρήματα. Άλλωστε οι εργατικοί και ταξικοί αγώνες, κατά τη διάρκεια της ιστορίας του καπιταλισμού υπήρχαν πριν και μετά από τον Μαρξ.

Ποιο είναι τελικά όμως το ζητούμενο απέναντι σε αντικειμενιστικές, καθολικές και τελικά ολοκληρωτικές πολιτικές θεωρίες (λενινισμοί, μαοϊσμοί, σταλινισμοί και άλλα αστεία ονόματα); Στο ξεπέραςμα των αντικειμενικότητων και των υποκειμενικότητων. **Ξεπέραςμα που μόνο το υλικό επαναστατικό κίνημα ξεπερνά, ακριβώς επειδή δεν τις χρειάζεται, ακριβώς επειδή είναι από μόνο του μία αντικειμενικότητα**. Δυστυχώς ζούμε σε μία εποχή που μόνο η ηχώ αυτού του πράγματος παραμένει, αλλά έχουμε την πολύ σοβαρή υποψία ότι η ύπαρξη και μόνο αυτού του πράγματος, αυτής της συνθήκης θα θέσει τα πράγματα και τα ζητήματα σε μία άλλη βάση.

Με όλα τα παραπάνω φυσικά και δεν πετάμε στα σκουπίδια τις αντικειμενικές συνθήκες, τις τρεις τέσσερις εκείνες γραμμές δηλ. που διατρέχουν εγκάρσια τις κοινωνικές ομάδες, και οι οποίες με τον έναν ή τον άλλο τρόπο συμβάλλουν ή αποτελούν ένα παράγοντα για την ανάπτυξη μίας κοινότητας επιθυμιών, συμφερόντων και αγώνα. Η σημαντικότητα τους πιστεύουμε στο ότι έγκειται στο να μας προσδώσουν μία καταρχήν ποσοτική και γεωγραφική εικόνα του τι συμβαίνει σε αυτό τον κόσμο. Οι αντικειμενικότητες είναι μάλλον φωτογραφίες μίας κατάστασης, μίας συνθήκης, ενός αγώνα. Βασικό στοιχείο, αλλά όχι το μοναδικό.

Με απλά λόγια οφείλουμε να επαναπροσδιορίσουμε την ιεράρχηση αντικειμενικού-υποκειμενικού. **Αν η πραγματικότητα αποτελείται από μία διαλεκτική σχέση αυτών των δύο, οφείλουμε να τις αντιλαμβανόμαστε σε αυτό το επίπεδο, σαν ιώτμα συστατικά της πραγματικότητας**².

Μέχρι εδώ όμως έχουμε ένα κενό: το κενό των αντιφάσεων και των αντιθέσεων. Ας το εξηγήσουμε λιγάκι. Η εκμετάλλευση δεν έχει από μόνη της καμία αντίφαση όσο η σχέση αυτή έχει από την μία ένα υποκείμενο (αυτόν που εκμεταλλεύεται) και ένα αντικείμενο (αυτόν που υφίσταται την εκμετάλλευση), την αντίφαση την αποκτά στο βαθμό που σε αυτή την σχέση υποκειμένου αντικειμένου το αντικείμενο συνειδητοποιεί ότι είναι αντικείμενο και επιθυμεί να γίνει υποκείμενο. Η αντίφαση του καπιταλισμού δεν είναι προϊόν του καπιταλισμού, είναι προϊόν της επιθυμίας των αντικειμένων του να γίνουν υποκείμενα, τις αντιθέσεις και τις αντιφάσεις του καπιταλισμού δεν τις γεννά ο καπιταλισμός, τις γεννούν εκείνοι οι οποίοι επιθυμούν την ανατροπή του. Με αυτή την έννοια, εμείς βλέπουμε σαφέστατα την σημερινή καπιταλιστική μορφή σαν αποτέλεσμα μίας πάλης μεταξύ των υποκειμένων και μεταξύ των αντικειμένων που επιθυμούν γίνουν υποκείμενα.

Για εμάς ένα τεράστιο πλήθος πραγμάτων, το μεγαλύτερο και αυτό που δίνει τελικά σε αυτό τον κόσμο την συνολική του σημερινή εικόνα, είναι αποτέλεσμα της από τα κάτω κίνησης.

Πολύ κρίσιμη καμπή στην ανάπτυξη της σκέψης μας σε αυτό το επίπεδο αποτέλεσε η δουλειά που κάναμε για το κράτος πρόνοιας και τον εθελοντισμό στα τεύχη 2 και 3. Ήταν για εμάς η πρώτη φορά που καταφέραμε να υλοποιήσουμε κάποια στοιχεία που είχαμε στο μυαλό μας σε ένα αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο. Το πέραςμα από μία πολιτική θέση που λέει σχηματικά και αφηρημένα «όλα είναι άμεσο προϊόν του κοινωνικού και ταξικού ανταγωνισμού» σε μία πολιτική ανάλυση, η οποία προσπαθεί με στοιχεία να το αποδείξει δεν είναι εύκολη δουλειά και σίγουρα όχι πάντα πετυχημένη. Εδώ δεν λέμε ότι ανακαλύψαμε την Αμερική. Λέμε ότι το να λες ότι κάνεις κάτι, δεν είναι απαραίτητο ότι σημαίνει ότι κάνεις και αυτό που λες.

Ένα ζήτημα το οποίο μας μπήκε πολύ ρητά αναφορικά με το συγκεκριμένο κείμενο, ήταν το πώς τελικά εμείς σαν ανταγωνιστικά υποκείμενα βλέπουμε και αναλύουμε την ιστορία. Προφανώς έχουμε πετάξει ήδη από πάνω μας εδώ και αρκετά χρόνια τα ξεστά σκεπάσματα περί αντικειμενισμού της ιστορίας ή την φιλο

λογογία για την ενόητά της. Συχνά και σε πολλά σημεία βρεθήκαμε αντιμέτωποι με το απλό φαινομενικά μεθοδολογικό πρόβλημα: πώς θα δούμε το τάδε ζήτημα, ήταν το κράτος πρόνοιας παραχώρηση των αφεντικών ή ήταν καπάκτηση των εργαζομένων; Η απάντηση που δώσαμε σε αυτό ήταν καταρχήν πολιτική, γιατί ας μην γελιόμαστε και οι απαντήσεις που δίνουν τα αφεντικά στην ιστορία και αυτές πολιτικές είναι. Προς τι λοιπόν εμείς να τηρήσουμε έναν οποιονδήποτε ακαδημαϊσμό; Αποφασίσαμε λοιπόν, στον βαθμό κατά τον οποίο υπάρχουν αγώνες, και κατά τον βαθμό κατά τον οποίο αυτοί οι αγώνες κέρδιζαν αυτό που κέρδιζαν να το βλέπουμε ρητά και ξεκάθαρα σαν καπάκτηση των αγώνων αυτών.

Αυτό σημαίνει για παράδειγμα, ότι το κράτος πρόνοιας ήταν καπάκτηση των εκμεταλλευόμενων και όχι προσπάθεια των αφεντικών να ασκήσουν έλεγχο πάνω στην εργατική τάξη, όπως για παράδειγμα φαντασιώνεται μία ορισμένη αριστερή-αντιεξουσιαστική σκέψη.

Βλέπουμε λοιπόν αυτόν τον κόσμο από κάτω, δηλώνοντας ρητά ότι **αν αυτό τον κόσμο τον φτιάχνουν οι εκμεταλλεόμενοι, η ιστορία του δεν μπορεί παρά να είναι η ιστορία των εκμεταλλεόμενων**. Και αυτό είναι μία πολιτική θέση, όπως πολιτική θέση είναι η αντίληψη των αφεντικών και των διανοουμένων για την ιστορία.

They say in Harlan County/There are no neutrals there
You'll either be a union man/Or a thug for J. H. Claire

Ωστόσο, αν υπάρχει ένα ζήτημα το οποίο στέκεται για εμάς στο μέσο και στο κεντρικότερο σημείο της ανάλυσης μας αυτό δεν είναι άλλο από το ζήτημα του πολέμου, όχι φυσικά σαν ένα ζήτημα έτσι γενικά και αόριστα αλλά σαν ένα ζήτημα διαρκούς επικαιρότητας, διότι αν υπάρχει ένας πόλεμος αυτός δεν είναι άλλος από αυτόν «των χορτάτων εναντίον των πεινασμένων» όπως λέγανε

και κάποιοι παλιοί σύντροφοι.

Πριν όμως απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα θα πρέπει να κάνουμε μία παρένθεση. Δεν πιστεύουμε (γιατί πίστη είναι και μάλιστα λίγο πολύ θεολογική) σε καθολικές πανανθρώπινες αξίες όπως η δικαιοσύνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα ή ακόμα χειρότερα ότι υπάρχει μία και μοναδική αλήθεια που πρέπει να αποκαλυφθεί. Στην τελική αυτό είναι και το βασικό μας πρόβλημα με τον αντικειμενισμό που διατρέχει ένα πλήθος απόψεων: από την αστική αντίληψη της δικαιοσύνης μέχρι τον μαρξιστικό σκοπό της ιστορίας. Είναι κατά βάση υποκειμενικές θέσεις (θέσεις κοινωνικών υποκειμένων) οι οποίες όμως δεν εμφανίζονται σαν τέτοιες αλλά εμφανίζονται σαν κάτι που υπήρχε και ίσχυε σχεδόν από τα πάντα. Δηλαδή, επιδιώκουν την αντικειμενικότητα που δεν μπορούν εκ των πραγμάτων να έχουν, να την αποκτήσουν με την ενσωμάτωσή τους σαν ιδέες αντικειμενικής, παγκόσμιας, «πανανθρώπινης» ισχύος. Ένα γεγονός, μία πραγματικότητα δεν έχει ποτέ μία πλευρά ή έναν τρόπο ανάγνωσης, αντιθέτως έχει πάντα πολλές περισσότερες από μία. Με τι τρόπο, θα αποφασίσει να μιλήσει και να αντιληφθεί ο καθένας το θέμα του πολέμου π.χ. φανερώσει και το πώς αντιλαμβάνεται την θέση του σε σχέση με το ίδιο το γεγονός, ή ακόμα και το ποια θα ήθελε να είναι η θέση του. Όταν για παράδειγμα το ΚΚΕ καλούσε τους εργαζόμενους στα '40 να πολεμήσουν για την δικτατορία του Μεταξά, και όχι να επαναστατήσουν ενάντια σε έναν πόλεμο ο οποίος γινόταν εις βάρος των εκμεταλλευόμενων και των δύο χωρών, φανερώσει ποια επιθυμεί να είναι η θέση του. Το ΚΚΕ και όλα τα λενινιστικά σταλινικά κόμματα και κομματίδια επιθυμούσαν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο να επιβάλλουν νέες αντικειμενικότητες (την εξουσία τους, το έθνος τους, την πατρίδα τους κλπ.) -και εδώ είναι το τραγικό- στο όνομα ακριβώς εκείνων των υποκειμενικότητων που θέλησαν να καταστρέψουν τις αντικειμενικότητες.

Στο ζήτημα του πολέμου το κάθε υποκείμενο επιλέγει πώς θα μιλήσει για αυτό, και αυτή η επιλογή του είναι πολιτική. Πολιτικότερη. Ο πόλεμος στο Ιράκ δεν έγινε για έναν και μοναδικό λόγο, για παράδειγμα, αλλά ακόμα και για έναν και μοναδικό λόγο να έχει γίνει (τα πετρέλαια, η στρατηγική σημασία ελέγχου της περιοχής, η αντιπάθεια του Μπους για το Σαντάμ που πήγε να σκοτώσει τον μπαμπά του), εμάς σαν εκμεταλλευόμενους και καταπιεσμένους τι μας αφορά; Τι μας αφορά στον βαθμό που όπως αυτόν, αλλά όπως και κάθε πόλεμο τον πληρώνουν οι εκμεταλλευόμενοι και οι καταπιεζόμενοι; Τι πρέπει να αναδείξουμε σε αυτόν όπως και σε κάθε πόλεμο, που θα πρέπει να ριζώσουμε τις δυνάμεις μας, ποια άποψη, ποια αντίληψη θα πρέπει να ενισχύσουμε; Την αντίληψη των αφεντικών, να δούμε δηλαδή την πραγματικότητα μέσα από τα μάτια των αφεντικών (γιατί έκαναν τον πόλεμο, τι χρησιμοποιεί για αυτά κλπ) ή να δούμε την πραγματικότητα από την πραγματική κοινωνική μας θέση: **αυτή των εκμεταλλευόμενων**; Εννοείται προφανώς σε αυτό που λέγεται κατανόηση αυτού του κόσμου, κομμάτι είναι και το τι κάνουν ή θέλουν να κάνουν τα αφεντικά επομένως δεν πετάμε στα σκουπίδια το τι γενικώς ή ειδικώς κάνουνε. Αλλά το πρόβλημα που μπαίνει, δεν μπαίνει σε αυτή καθαυτή την ανάλυση,

το πρόβλημα μπαίνει όταν καλείται κανείς να εκφέρει πολιτική άποψη και πολιτική θέση, όταν κάποιος καλείται να τοποθετηθεί σαν πολιτικό υποκείμενο πάνω στο ζήτημα. Εδώ η ανάλυση έχει την σημασία της βάσης μίας πολιτικής άποψης. Η σημασία δηλ. μιας ανάλυσης όταν συνοδεύεται από μία πολιτική άποψη (αλλιώς είναι κοινωνιολογία ή χόμπυ) συναρτάται με την πολιτική άποψη, όπως και πολιτική άποψη συναρτάται με την ανάλυση, φυσικά. Όταν λοιπόν για εμάς κάποιος βάζει το ζήτημα του πολέμου στην βάση του τι κάνουν τα αφεντικά σε αυτό τον κόσμο, πέραν του ότι κατά την γνώμη μας δεν λείπει το πολύ σημαντικό για εμάς τι στο διάολο επιτέλους κάνουν οι εκμεταλλευόμενοι, αργά η γρήγορα θα βρεθεί να καταλήξει με ποιο αφεντικό θα πρέπει να πάει (ποιο είναι το λιγότερο κακό από τα δύο που πολεμάμε). Άλλωστε δεν θα έχει πάρει καν χαμπάρι αν προσπαθούν και τι προσπαθούν να κάνουν οι εκμεταλλευόμενοι. Αυτό το πράγμα κάνει μία συγκεκριμένη αλλά και συντριπτική πλειοψηφία της αριστεράς από τον Πρώτο Παγκόσμιο και ύστερα: με την Γαλλία ενάντια στην Καίσερινη Γερμανία, με την Καίσερινη Γερμανία ενάντια στον αντιδραστικό Τσάρο, με την ΕΣΣΔ και τις ΕΠΑ ενάντια στην Χιτλερική Γερμανία, με την ΕΣΣΔ ενάντια στους ιμπεριαλιστές, ή

με την ΛΔΚ ενάντια στους σοσιαλιμπεριαλιστές, με τον Σαντάμ ενάντια στον Μπους, με τον Μιλόσεβιτς ενάντια σε όλους, με τον Οσάμα ενάντια στον Τζωρτζ, με την ιρακινή αντίσταση ενάντια στον ιμπεριαλισμό και έχουμε ακόμα ζωή μπροστά μας. Να είναι καλά οι προλετάριοι που δεν λένε να εκλείψουν από τον πλανήτη. Λίγοι είναι εκείνοι μέσα στην ιστορία που προσπάθησαν να δουν τα πράγματα αλλιώς: όλοι οι πολέμοι είναι πολέμοι καταρχήν εναντίον των εκμεταλλευόμενων, το μόνο που μπορεί να σταματήσει τον πόλεμο είναι ο από κοινού αγώνας των εκμεταλλευόμενων και των δύο πλευρών. Σε αυτό το σημείο μπορεί κανείς να πει τι βάση μπορεί να έχει μία τέτοια αντίληψη στην κοινωνική πραγματικότητα. Κατά πόσο δηλ. μία τέτοια αντίληψη μπορεί να πάει μπροστά τα πράγματα, αλλά και κατά πόσο ανταποκρίνεται αυτή στην πραγματικότητα. Το κατά πόσο μπορεί να πάει μπροστά τα πράγματα ο καθένας έχει την ευκολία να το κρίνει μόνος του, από την άποψη του θα φανεί άλλωστε και το τι είναι: εθνικιστής ή διεθνιστής. Το κατά πόσο τώρα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα είναι κάπως πιο μεγάλη κουβέντα που κάποια στιγμή θα την κάνουμε. Ωστόσο, έχουμε μία πολύ σοβαρή υποψία, οι εκμεταλλευόμενοι δεν έχουν πάντα και την πιο τρελή όρεξη να σκοτώνονται για τα αφεντικά τους, τα εκατομμύρια λιποτακτών σε όλους τους πολέμους, οι εξεγέρσεις των στρατιωτών και οι ανταρσίες τους ή ακόμα και η συμφιλίωση τους στα πεδία των μαχών είναι πράγματα που διατρέχουν όλους τους πολέμους. Θα σταματήσουμε εδώ γιατί σκοπεύουμε να γίνουμε πιο αναλυτικοί στο μέλλον.

Κάνοντας εδώ μία σύνοψη θα λέγαμε από την μία ότι προσπαθούμε να κάνουμε ανταγωνιστική ανάλυση από την μία γιατί αποδεχόμαστε σαν θέση ότι «όλη η ιστορία είναι προϊόν συγκρούσεων» και από την άλλη επειδή η κοινωνική μας θέση είναι αυτή που είναι.

*Oh workers can you stand it?/Oh tell me how you can
Will you be a lousy scab/Or will you be a man?*

Εδώ θα πρέπει να σταθούμε λίγο και να εξετάσουμε το ζήτημα που λέγεται αγώνες. Ζήτημα καθόλου εύκολο και καθόλου απλό για να καθορίσουμε μία σειρά αξιωματικών μέσα από τους φακούς των οποίων θα δούμε αυτό το ζήτημα. Ωστόσο θα αποπειραθούμε να βάλουμε κάποια ελάχιστα ζητήματα.

Ένα πρώτο ζήτημα είναι ότι μιλάμε για τους αγώνες που γίνονται, καταρχήν με τον πιο απλό τρόπο, δηλαδή πληροφοριακά. Συντελούμε δηλ. και εμείς με τις μικρές μας δυνάμεις σε αυτό που ονομάζεται κυκλοφορία των αγώνων. Όμως δεν νομίζουμε ότι κάτι τέτοιο είναι και αρκετό, οφείλουμε να κρίνουμε ταυτόχρονα αυτούς τους αγώνες, να δούμε και να ανοίξουμε και εμείς ζητήματα σε σχέση με αυτούς. Τέλος, και στον βαθμό που αυτό μπορεί να γίνει (διότι εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να γίνει πάντα), προσπαθούμε να συνδέσουμε τους αγώνες αυτούς στο επίπεδο της πραγματικότητας μεταξύ τους³.

Θα ακολουθήσουμε και εδώ για να δούμε καλύτερα τι εννοούμε με ένα παράδειγμα. Αυτό της Κίνας. Το πρωταρχικό μας ενδιαφέρον για το τι γίνεται στην Κίνα (και αυτό φαίνεται στο σχετικό κείμενο που γράφτηκε στο πρώτο τεύχος), δεν είχε να κάνει με το τι γίνεται στα χαμηλά κοινωνικά επίπεδα, κυρίως εξαιτίας μίας πρακτικής αδυναμίας να βρούμε στοιχεία για αυτά. Από την άλλη, το βασικό πρόβλημα που ενέσκηψε στην προσπάθειά μας να αποκτήσουμε μία εικόνα για εκείνο το μέρος του κόσμου, είχε να κάνει με το ζήτημα που λεγόταν κινέζικη γραφειοκρατία σήμερα. Τι είναι η κινέζικη γραφειοκρατία σήμερα, τι μορφή έχει το κινέζικο κράτος, που βασιλεύει κοινωνικά κλπ. Ζητήματα ενδιαφέροντα προφανώς... αλλά... Ένα ερώτημα λοιπόν, που διαμορφώθηκε πάνω από αυτά ήταν το εξής: τι ενδιαφέρει εμάς σαν εκμεταλλευόμενους, σήμερα στα 2006, εδώ στην Ελλάδα αυτό το ζήτημα; Το τι θα βάλει κανείς πρώτο είναι αυτό που έχει σημασία, μιλάς σαν εκμεταλλευόμενος, μιλάς σαν ιστορικός, ή μιλάς σαν πατριώτης που διαπιστώνει ότι τα κινέζικα μαγαζάκια πνίγουν το εγχώριο μικροεμπόριο; Τι ορίζει, τι επιλέγει ο καθένας να τον ορίσει; Η κοινωνική του θέση; Η ψευδοεπιστημονική ταυτότητα του που τον τοποθετεί εκτός ιστορίας; Ο πατριωτισμός του; Είναι προφανές ότι εμείς επιλέξαμε να μιλήσουμε πρώτα και κύρια σαν εκμεταλλευόμενοι, και να προσπαθήσουμε να μάθουμε καταρχήν τι κάνουν οι εκμεταλλευόμενοι στην Κίνα.

Πρώτα να ενημερώσουμε στο επίπεδο της κυκλοφορίας των αγώνων για το τι συμβαίνει εκεί πέρα, στην συνέχεια να κρίνουμε και να εξετάσουμε την σημασία, το περιεχόμενο και την μορφή αυτών των αγώνων και τέλος να δούμε σε ποιο επίπεδο και αν μπορεί να υπάρχει ενότητα των αγώνων αυτών στην Κίνα⁴. Αυτό είναι που προσπαθήσαμε να κάνουμε στο δεύτερο σχετικό κείμενο ένα χρόνο μετά. Αυτή την κατεύθυνση πήρε η έρευνα μας, και εδώ δεν έμπαιναν καθόλου ζητήματα του είδους υπάρχουν ή δεν υπάρχουν στοιχεία (είχαμε πια με λίγο παραπάνω ψάξιμο την δυνατότητα να επιλέξουμε ποιο ζήτημα και με ποιο τρόπο θα το πιάσουμε), και για κάτι τέτοιο δεν ευθύνεται αποκλειστικά το διαδίκτυο όπως

πιθανά κάποιος να πει⁵.

Ένα δεύτερο έχει να κάνει με αυτό που ονομάζεται έρευνα, και η αλήθεια είναι ότι μέχρι τώρα δεν έχουμε καταπιαστεί με αυτό το ζήτημα ιδιαίτερα. Το βασικό, όμως για εμάς σε σχέση με αυτό το ζήτημα είναι να δίνεται ο λόγος στα (κατά βάση ατομικά) υποκείμενα. Και προφανώς αυτό δεν θα γίνει, και δεν μπορεί να γίνει με την λογική του δημοσιογράφου ή του κοινωνιολόγου που αφήνει κάποιους να μιλήσουν... Η έρευνα για εμάς θα πρέπει να είναι μία διαδικασία άμεσης εμπλοκής μας σε αυτό που γίνεται, και ταυτόχρονα εμπλοκής και των ίδιων των συμμετεχόντων.

Σε τι μπορεί να χρησιμοποιεί κάτι τέτοιο; Μία τέτοια διαδικασία; Είπαμε παραπάνω ότι η αντίφαση του καπιταλισμού δεν είναι αντίφαση αυτού καθαυτού του καπιταλισμού, αλλά αντίφαση των αντικειμένων που προσπαθούν να γίνουν υποκείμενα. Και είναι αντίφαση γιατί οντολογικά οι εκμεταλλευόμενοι βρίσκονται υπό την επίδραση δύο δυνάμεων, της δύναμης εκείνης η οποία θέλει να τους διατηρήσει και να τους αντικειμενοποιεί συνεχώς, και της επιθυμίας και άρα δύναμης των ίδιων να γίνουν υποκείμενα, να δράσουν τα ίδια για τους εαυτούς τους. Η αντίφαση έγκειται στο ότι ο εκμεταλλευόμενος βρίσκεται συνεχώς στο μέσο της σύγκρου-

σης των αντικειμενικών συνθηκών με τις υποκειμενικές επιθυμίες. Όπως είναι προφανές, αυτό δεν είναι μία ευχάριστη κατάσταση για κανέναν ούτε για τους «προλετάριους», εξού και οι προσπάθειες και των δύο «πλευρών» που επιθυμούν να λύσουν αυτή την σύγκρουση, οι μεν πρώτοι επιδιώκουν να ταυτίσουν τις υποκειμενικές επιθυμίες των εκμεταλλευόμενων με την αντικειμενική συνθήκη της ίδιας της εκμετάλλευσης (πράγμα όχι τόσο αντιφατικό όσο φαίνεται), οι μεν δεύτεροι προσπαθούν να συλλογικοποιήσουν τις υποκειμενικές επιθυμίες προς μία νέα συνθήκη αντικειμενικότητας⁶. Με αυτή την έννοια οι εκμεταλλευόμενοι, είναι οι ίδιοι το πεδίο της μάχης περισσότερο από όσο το πεδίο της μάχης εί-

ναι το ύψος των μισθών. Η ταύτιση της υποκειμενικής επιθυμίας με την αντικειμενικότητα της εκμετάλλευσης, είναι προφανώς μία τεράστια και πολύ ενδιαφέρουσα ιστορία, ωστόσο δεν είναι ντετερμινιστική με καμία έννοια, υπάρχουν στιγμές που αυτή η ταύτιση προχωρά τόσο πολύ που πια η σύγκρουση εντός της να είναι τόσο έντονη που να λύνεται μόνο βίαια και υπάρχουν και στιγμές κατά τις οποίες φαίνεται σαν το πιο και το μόνο λογικό πράγμα του κόσμου. Αυτή την ταύτιση όμως δεν μπορούμε να την αφήσουμε ούτε να λυθεί από μόνη της ούτε να ελιθώσουμε ότι κάποτε θα λυθεί από μόνη της και προφανώς ούτε να επικαλούμαστε το μαγικό ξόρκι του ντετερμινισμού μας και ο καπιταλισμός αποφασίσει να καταρρεύσει μόνος του.

Μέσα από την έρευνα, οφείλουμε να αναδείξουμε μία σειρά πραγμάτων. Σαν πρώτο και πιο σημαντικό κατά την γνώμη μας είναι τις ίδιες τις στάσεις και αντιστάσεις των ατομικών υποκειμένων στην καθημερινότητα τους, και κυρίως εκείνα τα στοιχεία τα οποία αυτές έχουν και τα οποία μπορούν, κατά μία έννοια, να οδηγήσουν στην συλλογικοποίησή τους. Σαν ένα δεύτερο σημείο, που θα πρέπει να αναδειχθεί, είναι η κατανόηση και η συνειδητοποίηση εξίσου από τα υποκείμενα όσο και από εμάς των αντικειμε-

νικών συνθηκών μέσα στις οποίες αυτά κινούνται. Τέλος, ας μην ξεχνάμε ότι η έρευνα είναι ένα εργαλείο, ένα πολιτικό εργαλείο, και με αυτή την έννοια δεν μπορεί κατά εμάς να καλλιεργείται διαχωρισμός ανάμεσα στο αντικείμενο της έρευνας και σε αυτούς που την διεξάγουν.

*Don't scab for the bosses/Don't listen to their lies
Poor folks ain't got a chance/Unless they organize
Which side are you on boys?/Which side are you on?*

Και εδώ είναι που ερχόμαστε στο σχεδόν πιο σημαντικό ζήτημα αυτού του κειμένου. Το οποίο στην τελική δεν είναι και πολύ διαφορετικό από αυτό που θα λέγαμε ποια είναι η στρατηγική μίας πολιτικής άποψης και μίας πολιτικής δράσης (υπερβάλλουμε λίγο, για εμάς «είναι» σημαίνει μάλλον αναγκαιότητα παρά πραγματικότητα). Με άλλα λόγια που θα πρέπει να στοχεύει μία πολιτική ανάλυση, θέση και δράση;

Αυτό που θέλουμε να τονίσουμε εδώ είναι ότι οι αγώνες όταν δεν είναι σαφέστατα πολιτικοί (δηλ. επαναστατικοί) δεν είναι ούτε σαφείς ούτε πολύ περισσότερο επαναστατικοί. Ένας εργατικός αγώνας δεν μπορεί κατά καμία έννοια να είναι επαναστατικός από μόνος του για παράδειγμα, αντιθέτως μπορεί εμπεριέχει αντιφατικά και αλληλοσυγκρουόμενα στοιχεία, πράγματα που ωθούν προς τα μπροστά και πράγματα που κρατάνε πίσω. Δεν υπάρχουν πουθενά «καθαρά» υποκείμενα, αντικείμενα, κινήματα, εργατικοί αγώνες κλπ, τα οποία θα πρέπει να ψάξουμε να τα βρούμε για να βρούμε επιτέλους την τάξη, το επαναστατικό υποκείμενο, τον αδύναμο κρίκο στην αλυσίδα του ιμπεριαλισμού. Κάποτε μπορεί να υπήρχαν, ή μάλλον να νομίζαμε ότι ήταν πιο καθαρά, αλλά σήμερα δεν υπάρχουν. Όσοι ψάχνουν τέτοια πράγματα, τέτοιες ιδεολογικές αργότητες, καταλήγουν αργά ή γρήγορα στην μόνη αχνότητα που μπορεί να υπάρχει σε αυτό τον κόσμο: σε έναν διανοητικό αυνανισμό με αντικείμενο

λατρείας τον (και εδώ είναι το κομμοτραγικό) ίδιο τους τον πολιτικό εαυτό. Με απλά λόγια: όποιος ψάχνει την «καθαρότητα» θα καταλήξει να την βρίσκει μόνο στον εαυτό του, τόσα χρόνια η εμπειρία των ΚΚ τι άλλο μπορεί να δείχνει;

Η ανταγωνιστική ανάλυση και η πολιτική δράση για εμάς θα πρέπει να έχουν έναν σιγή και σαφή στόχο: την ενίσχυση (με επιχειρήματα, με γεγονότα, με στοιχεία, με πράξεις, με δομές, με θεσμούς, με σχέσεις) των επαναστατικών στοιχείων που μπορεί να ενυπάρχουν σε κάθε ανταγωνισμό. Αυτή η πολύ μικρή πρόταση σημαίνει πολλά περισσότερα πράγματα από όσα πιθανόν κανείς φαντάζεται, που δεν είναι ακριβώς του παρόντος να τα πιάσουμε. Σημαίνει πρώτα και κύρια άρνηση και ξεπέραςμα των διαχωρισμών, που είτε ενυπάρχουν είτε αναδύονται μέσα σε τέτοιες διαδικασίες. Σημαίνει επίσης μία σοβαρή προσπάθεια να ξεπεραστούν στην πράξη τα περισσότερα μοντέλα οργάνωσης του παρελθόντος. Σημαίνει την επανεμφάνιση στο ιστορικό προσκήνιο της ζωντανής επαναστατικής θεωρίας, δουλειά που μόνο οι εκμεταλλεζόμενοι μπορούν να κάνουν με επιτυχία για το τέλος της εκμετάλλευσης τους. Σημαίνει την καταρχήν απόπειρα δημιουργίας μιας σειράς

καινούριων αντικειμενικοτήτων όχι στην βάση της κυριαρχίας της μίας ή της άλλης αλλά στην βάση του ανεβασματος της διαλεκτικής τους σύγκρουσης σε ένα νέο επίπεδο.

Εδώ φυσικά ανοίγουν πολλά και τεράστια ζητήματα...

To Which side are you on? είναι ένα αρκετά γνωστό αμερικάνικο folk τραγούδι. Το 1931 οι ανθρακωρύχοι στην Επαρχία Χάρλαν στο Κεντάκι, κατέβηκαν σε απεργία. Οπλισμένες συμμορίες μπράβων κυκλοφορούσαν στην εξοχή τρομοκρατώντας τις κοινότητες των ανθρακωρύχων, αναζητώντας τους ηγέτες του συνδικάτου για να τους δείρουν, να τους φυλακίσουν ή και να τους σκοτώσουν. Αλλά οι ανθρακωρύχοι αντιστάθηκαν, οπλίστηκαν και αυτοί και πυροβολοί έπεσαν και από τις δύο πλευρές. Μέσα σε αυτό το κλίμα, όπου από την μια οι πληρωμένοι μπράβοι των ιδιοκτητών των ανθρακωρυχείων και από την άλλη οι ανεξάρτητοι και ατίθασοι ανθρακωρύχοι πολεμούσαν κυριολεκτικά, η Florence Reece έγραψε αυτό το τραγούδι.

1. Εδώ δεν λέμε ότι οι εξεγέρσεις κλπ. μέσα στην ιστορία δεν συνδέονται μεταξύ τους (σαν μνήμη, σαν παράδοση, σαν ιστορία αγώνων, σαν κουλτούρα), μιλάμε για την αναζήτηση της σύνδεσης αυτής προκειμένου να εξασχθουν «ιστορικοί νόμοι».
2. Εδώ φυσικά υπάρχει και το ζήτημα της δράσης και της πράξης, δηλ. σε ποιο επίπεδο αναπτύσσεται και διαμορφώνεται η δράση, για να μην μείνει κενό τώρα, το εξηγούμε άλλωστε παρακάτω, η πράξη είναι υποκειμενική πάντα και το ζητούμενο της δεν μπορεί να είναι να επιβάλλει αντικειμενικότητες αλλά να τις ξεπεράσει διαμορφώνοντας συνεχώς αυτό τον κόσμο σε μία ενότητα.
3. Όλα τα παραπάνω δεν είναι και δεν μπορεί να έργο μιας μικρής ομάδας (της οποιασδήποτε μικρής ομάδας) που εκδίδει από ή κάποιο άλλο έντυπο. Ωστόσο, η δουλειά μιας μικρής ομάδας είναι μέρος αυτού του έργου...
4. Προφανώς για σύνδεση με

εδώ αγώνες ούτε καν σαν αστέιο δεν μπορεί να ειπωθεί.

5. Την ίδια δουλειά άλλωστε, σε γενικές γραμμές με τον ίδιο τρόπο και στην ίδια κατεύθυνση έκανε και το «Σοσιαλισμός ή Βαρβαρότητα», σε μία εποχή που το διαδίκτυο δεν ήταν παρά επιστημονική φαντασία.

6. Εδώ υπάρχει ένα ζήτημα, φυσικά και οι εκμεταλλεζόμενοι δεν κάνουν **μόνο ή πάντα** αυτό (να συλλογικοποιούν δηλ. τις επιθυμίες τους ενάντια στις επιθυμίες των αφεντικών). Πολλές φορές ταυτίζουν τις επιθυμίες τους με αυτές των αφεντικών, ελπίζοντας σε κάποιες ατομικές λύσεις. Και να προσθέσουμε ότι εδώ κανονικά πρέπει να ανοίξει μία μεγάλη κουβέντα, αλλά γενικά μιλάμε για τάξεις και ροπές, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι επιθυμίες των μεν και των δε πολλές φορές απέχουν πολύ από το **τι γίνεται στην πράξη**.

7. Ωστόσο, ας μην ξεχνιόμαστε κάλλιστα μπορούν να υπάρχουν αγώνες οι οποίοι να μην έχουν καν αντιφάσεις ή τα θετικά τους επαναστατικά τους στοιχεία να είναι σχεδόν ανύπαρκτα. Ας πούμε τι θετικά μπορεί να κρύβει ένας γραφειοκρατικός αγώνας της ΓΣΕΕ;

Ασκήσεις Στόχευσης

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί ένα άρθρο από κάποιο αφιέρωμα του περιοδικού Economist (2-8/04/2005) στο διαδίκτυο. Το ότι το συγκεκριμένο περιοδικό εκφράζει τα πιο προωθημένα τμήματα του κεφαλαίου διεθνώς είναι γνωστό, όπως επίσης είναι γνωστή η ιδεολογική φύση της άποψης, -κάθε άποψης- των αφεντικών, που τα ίδια θέλουν να μας την παρουσιάσουν σαν το απαύγασμα της ορθολογικότητας. Ωστόσο, επιλέξαμε να δημοσιεύσουμε το συγκεκριμένο άρθρο για μερικούς καλούς κατά την γνώμη μας λόγους, στο βαθμό που μπορούμε να το διαβάσουμε κριτικά.

Ο Ξεκάθαρος προσανατολισμός του απέναντι στην αξία χρήσης του διαδικτύου είναι ένας από αυτούς. Μακριά από το να το αντιμετωπίζει ως τον παράδεισο της ελεύθερης κυκλοφορίας των ιδεών και της απελευθέρωσης της επικοινωνίας, όπως κάνει η πλειοψηφία των ιδεολόγων της αριστεράς, αντιλαμβάνεται την αξία χρήσης τους στην κυκλοφορία των εμπορευμάτων και στην αύξηση του κέρδους.

Ο δεύτερος είναι η αντίληψη για την διαφήμιση, που οι παραδοσιακές απόψεις την αντιλαμβάνονται απλά σαν σημειολογικό προϊόν, σαν θέαμα και φαίνεσθαι. Όμως, τα αφεντικά ξέρουν πολύ καλά ότι η διαφήμιση είναι εμπόρευμα. Και μάλιστα σήμερα: εμπόρευμα σε κρίση. Η κατάφαση του συγγραφέα σε αυτή την πραγματικότητα έχει κατά την γνώμη μας να πει μερικά σπουδαία πράγματα, τα οποία ωστόσο δεν θα συζητήσουμε εδώ. Τέλος ενδιαφέρον έχει και ο ιδεολογικός τρόπος με τον οποίο τα αφεντικά φιλοδοξούν να ξεπεράσουν αυτή την κρίση, κάνοντας το ίδιο λάθος πάντα: να αντιμετωπίζουν τους ανθρώπους σαν αντικείμενα, σαν πράγματα.

Ευχαριστούμε το Δημήτρη Β. για την μετάφραση και το αρχείο του Economist.

Η διαφήμιση ήταν απλή. Τώρα πρέπει να είναι πολλά διαφορετικά πράγματα για διαφορετικούς ανθρώπους.

Δεν είναι κάτι που θα εντυπωσίαζε τους περισσότερους ανθρώπους, αλλά για την λεωφόρο Madison, τον πνευματικό οίκο της νεοϋρκέζικης αμερικάνικης διαφημιστικής βιομηχανίας, σήμανε ένα πλήθος αλλαγών. Το Γενάρη, η Advertising Age, άλλαξε τους κανόνες για την εμπορική δημοσίευση της ετήσιας λίστας των κορυφαίων διαφημιστικών υπηρεσιών. Αντί να καλύπτει μόνο τις επιχειρήσεις του δημιουργικού τομέα, η λίστα τώρα συμπεριλαμβάνει εταιρίες με ειδικότητα σε αρχές όπως η διαδραστική διαφήμιση, το άμεσο μάρκετινγκ και οι δημόσιες σχέσεις... Κατηγορήσε τον ενοχλητικό καταναλωτή που επιτρέπει μια ευτελή ζωή.

Η χώρα της διαφήμισης αντιτίθεται στην ιδέα μιας ολοφάνερης αντίθεσης μεταξύ βλεμμάτων και δολαρίων... Αν και τα περισσότερα διαφημιστικά έξοδα πάνε στην τηλεόραση και στον τύπο, πολλοί από τους ανθρώπους στους

οποίους υποτίθεται ότι απευθύνονται οι διαφημίσεις, δεν τις βλέπουν. Αντίθετα, παίζουν videogame, παρακολουθούν dvd ή το πιο δημοφιλές από όλα, σερφάρουν στο διαδίκτυο. Οι διαφημιστικές εταιρίες χρέωναν στο παρελθόν τους πελάτες τους βάσει προμήθειας, κάτι που τους ωθούσε να προτείνουν την τηλεοπτική διαφήμιση διότι ήταν η πιο ακριβή και τους έδινε την μεγαλύτερη προμήθεια.

Τώρα οι εταιρίες πληρώνονται κυρίως σε μια μισθολογική βάση, έτσι θα έπρεπε να είναι λιγότερο διστακτικές να χρησιμοποιήσουν άλλα μέσα. Αλλά οι μπίζνες δουλεύουν με νόμους και οι πελάτες της διαφήμισης απαιτούν τιμές, ειδικά όσον αφορά την απόδοση, την οποία μπορούν να περιμένουν, δαπανώντας τα χρήματα τους με διαφορετικούς τρόπους.

Το πρόβλημα είναι η μέτρηση αυτής της απόδοσης. «Η έρευνα έχει μείνει πολύ πίσω από την ανάπτυξη νέων προοπτικών για τα media», λέει η Mary Gerzema, η επικεφαλής του επικοινωνιακού σχεδιασμού της Universal Mc Cann. Και υπάρχουν και άλλοι πολλοί συντελεστές που μπορούν να διαστρεβλώσουν τα νούμερα. Η απόφαση να αγοράσεις κάτι, για παράδειγμα, μπορεί να παίρνεται on-line, αλλά εάν η αγορά εκτελείται αλλού, ο πελάτης ίσως αλλάξει απόφαση. Εάν επισκέπτεται ένα κατάστημα ίσως τελικά να αγοράσει ένα προϊόν εμπορικό, επειδή αυτό θα είναι αυτή την στιγμή σε ειδική προσφορά.

Κάποιες εναλλακτικές μορφές μάρκετινγκ μπορούν να μετρηθούν λογικά καλά, όπως η click-through (το να κάνεις «κλικ» σε ένα προϊόν που θέλεις να αγοράσεις από κάποιο site του διαδικτύου, ΣτΜ) και η αναλογία ανταπόκρισης σε διαδικτυακές διαφημίσεις. Αλλά πώς υπολογίζεις την απόδοση της επένδυσης σε μια βραδιά χορηγίας μουσικής χιπ-χοπ (μια ερώτηση που μια άλλη αυτοκινητιστική εταιρία ρώτησε τον Mr Farley της Toyota Scion, που ήταν δύσκολο να απαντήσει); Για να κάνουμε δυσκολότερα τα πράγματα, τα media τώρα διαφέρονται με διαφορετικούς τρόπους. Για παράδειγμα το yahoo μετατρέπεται σταθερά σε μια υπηρεσία ψυχαγωγίας. Παρουσιάζει τα περισσότερα σόου στο διαδίκτυο συμπεριλαμβανομένου των προεμέρων. «Αυτό κάνει το σχεδιασμό στα media κάτι περισσότερο από μία τέχνη», λέει Michael Wolf, σύμβουλος διοίκησης, επικεφαλής των media και της ψυχαγωγίας για την Mc Kinsey. «Πολλοί άνθρωποι προσπαθούν να εφαρμόσουν την επιστήμη σε αυτό. Η επιστήμη όμως δεν δουλεύει το ίδιο καλά όπως η τέχνη».

Όπως σημειώνει ο Wolf, αυξανόμενη αξία προσδίδεται σε κάθε μέσο, το οποίο επιτυγχάνει να συναθροίζει ένα μεγάλο ακροατήριο ανθρώπων με παρόμοια ενδιαφέροντα. Χρησιμοποιώντας την μιλιταριστική γλώσσα της «χώρας της διαφήμισης», εξηγεί πως «δεν είναι πια η προσέγγιση του περριστροφου, αλλά πολύ περισσότερο του πυροβολισμού με το τουφέκι». Ποιες λοιπόν από τις εταιρίες μάρκετινγκ και διαφήμισης θα επικρατήσουν σε αυτό το μεταβαλλόμενο τοπίο; Ιδού οι υποψήφιοι.

Δικό μου, ολόδιό μου

Ο Roberts της Saatchi & Saatchi υπολογίζει πως ποτέ δεν υπήρξε καλύτερη ώρα για την βιομηχανία του δημιουργικού. Οι διαφημιστικές εταιρίες έχουν τώρα μεγαλύτερη ελευθερία για να εκφράσουν τις ιδέες τους. Υποστηρίζει: «Δεν πρόκειται να συντριφούμε από τα βαμπίρ της έρευνας, διότι όλο το υλικό στο οποίο ψάχνουν δεν είναι πια σχετικά». «Η στρατηγική της Saatchi & Saatchi είναι να γίνει το μαγαζί με τις πιο καντές ιδέες στον πλανήτη», λέει.

Αντίθετα ο κύριος Draft, ο ειδικός του άμεσου μάρκετινγκ επιμένει πως «το μέλλον είναι ό,τι κάνουμε εμείς». Λέει ότι η εμπειρία του άμεσου μάρκετινγκ και των πληροφοριών σχετικά με τους καταναλωτές, σημαίνει ότι ο τύπος της υπηρεσίας

του, είναι τώρα ο καλύτερα εξοπλισμένος για να φέρει μετρήσιμα αποτελέσματα. Χρησιμοποιεί μια ποικιλία μέσων, συμπεριλαμβανομένης της τηλεόρασης, ειδικά για να συσσωρεύσει απαντήσεις διαμέσου απαντητικών καρτών, ελεύθερων τηλεφωνικών νούμερων ή του διαδικτύου. Οι τεχνικές του άμεσου μάρκετινγκ μπορούν επίσης να δημιουργήσουν μάρκες, αυτός λέει, σημειώνοντας τις επιτυχείς καμπάνιες της Draft για την Verizon, ένα τεράστιο αμερικάνικο όμιλο τηλεπικοινωνιών.

Ο Robin Kent μέχρι πρόσφατα διευθυντής της Universal McCann βλέπει τα πράγματα από μία άλλη γωνία: «Ο σχεδιαστής των μέσων γίνεται το πιο σημαντικό πρόσωπο στον πλανήτη». Αυτός λέει πως είναι τώρα αδύνατο να δημιουργήσεις ένα διαφημιστικό μήνυμα σχεδιασμένο για ένα συγκεκριμένο γκρουπ ανθρώπων «εάν δεν έχεις απολύτως καμία ιδέα πώς να φτάσεις αυτούς τους καταναλωτές, που βρίσκονται, και τι απόφαση πρόκειται να πάρουν».

Από την πλευρά του, ο Richard Edelman, πρόεδρος της Edelman, χτυπά το δικό του τύμπανο: «Οι δημόσιες σχέσεις δημιουργούν τώρα τον αεροδιάδρομο για την απογείωση του αεροπλάνου της διαφήμισης». Οι εταιρείες χρησιμοποιούν γραφεία δημοσίων σχέσεων για να τις βοηθήσουν πίσω από το προσκήνιο και για να για να μπιάσουν τα μηνύματα τους στα media. Ένα παράδειγμα είναι η δουλειά του Edelman στην προώθηση του Halo 2, την δεύτερη έκδοση ενός υπέρμετρα δημοφιλούς βιντεοπαιχνιδιού που στοιχειοθετήθηκε στο X-Box της Microsoft. Δεκαοχτώ μήνες πριν φτάσει το παιχνίδι στα μαγαζιά, μοιράστηκε χέρι-χέρι σε ένα «εσωτερικό κύκλο» αφοσιωμένων παιχτών με σκοπό να δημιουργήσει μια έκρηξη ενθουσιασμού. Όταν το Halo 2 λανσαρίστηκε το Νοέμβριο του περασμένου έτους, κέρδισε πάνω από 100 εκατομμύρια σε πωλήσεις την πρώτη του μέρα, εξαιτίας των προπαραγγελλμένων αντιτύπων, περισσότερο από ότι είχε καταφέρει ποτέ οποιαδήποτε ταινία.

Ο εκλεκτικός καταναλωτής τον οποίο όλοι αναζητούν, δεν γίνεται μόνο πιο ενημερωμένος, αλλά επίσης δημογραφικά διαφορετικός από τον χθεσινό. Από τον ουρανοξύστη της σε στο προάστιο Σμπάσι του Τόκιο, η Dentsu, η μεγαλύτερη γιαπωνέζικη υπηρεσία διαφήμισης, κοιτάζει με περιφρόνηση των παλιό κινήτοπο των Σογκούν. Σήμερα οι επιθυμίες των πελατών της έχουν πολλές διαφορετικές μορφές. Έχουν περάσει οι μέρες που η Ιαπωνία αποτελούσαν κυρίως από τετραμελείς οικογένειες, λέει ο Norio Kamijio, ο διευθυντής του Κέντρου Dentsu για τις καταναλωτικές σπουδές. Σήμερα η αγορά ειδικεύεται γύρω από αντίθετους πόλους. Στο ένα άκρο είναι ο γκρι πληθυσμός: στο άλλο είναι άνθρωποι όπως οι παρασιτικοί εργένηδες, οι οποίοι ζουν με τους γονείς και σπαταλούν ότι κερδίζουν για τους εαυτούς τους και οι A.X.M.E.K. (Άνθρωποι Χωρίς Μόρφωση Εργασία Κατάρτιση). Όλοι αυτοί εκπροσωπούν αξιόλογες καταναλωτικές αγορές με τον τρόπο τους, αλλά δεν έχουν τίποτα κοινό μεταξύ τους.

Άλλα κράτη αντιμετωπίζουν παρόμοια ανομοιογένεια και κάποιες (ανθρώπινες) ομάδες είναι δύσκολο να χωροθετηθούν. Που για παράδειγμα θα μπορούσαν να μπουν οι Βρετανοί chavs; Νέοι άνθρωποι που βρίσκονται συχνά αργά την νύχτα στο κέντρο των Βρετανικών επαρχιακών πόλεων, πιθανόν μεθυσμένοι και συμπεριφερόμενοι άξεστα... Ίσως είναι καλύτερα να τους αποφεύγεις, αλλά για ενδυμασία τους έχουν υιοθετήσει ορισμένα στυλ που σχετίζονται συχνά με μάρκες πολυτελείας, ιδίως τα φημισμένα μπεζ καρώ των Burberry's. Παρόλο που πολλά από αυτά μπορεί να είναι απομιμήσεις, αυτό έχει αναγκάσει τους Burberry's να διακόψουν τις πωλήσεις των μπεζ καρώ του κυπέλλου μπεζιμπολ και να προωθήσουν άλλα χρώματα, πιο διακριτά.

Με το μάρκετινγκ να γίνεται πιο επικίνδυνο και περίπλοκο, πολλές εταιρείες αφήνονται «εν πολλοίς στην σύγχυση και

στην ίντριγκα», λέει ο Leslie Moeller της Booz Allen Hamilton. Σημασία δεν έχει πια πόσα ξοδεύεις προσπαθώντας να προωθήσεις μια μάρκα χρησιμοποιώντας μόνο τα μαζικά media, «δεν πάει πια η δουλειά έτσι».

Με μεγάλους αριθμούς θεατών και αναγνωστών να μειώνονται, το μέλλον δεν μοιάζει και τόσο ρόδινο για την δικτυακή τηλεόραση και τις εφημερίδες. Αλλά ακόμα και ανάμεσα σε αυτά τις μορφές των media θα υπάρχουν κερδοσώμιοι και χαμένοι, λέει ο Rutherford της Veronis Suhler Stevenson, της τράπεζας εμπορίου των media, έτσι δεν θα είναι σοφό να πετάξουν έξω τα παλιά media εντελώς.

Πραγματικά, η τηλεόραση δεν σκότωσε ποτέ το ράδιο, και το βίντεο δεν σκότωσε ποτέ την τηλεόραση. Επιπλέον υπάρχουν σημάδια πως η μείωση του τηλεοπτικού μεριδίου της θέσης έχει αρχίσει να σταθεροποιείται, καθώς ο πολλαπλασιασμός των καλωδιακών υπηρεσιών έχει φτάσει ένα δυναμικό σημείο κορεσμού, προσθέτει ο Rutherford.

Και τα παλιά media μπορούν να εξελιχθούν. Κάποιες ευρείας κυκλοφορίας εφημερίδες στην Βρετανία, παράγονται τώρα σε πιο εύρηστα μεγέθη τσέπης (ταμπλόιντ). Και τα τηλεοπτικά δίκτυα μπορούν να ανταγωνιστούν τους ανταγωνιστές τους με μεγάλου προϋπολογισμού προγράμματα που τραβούν τεράστια ακροατήρια, όπως το Super Bowl, τα όσκαρ του Χόλυγουντ και κάποια από τα καλύτερα ριάλιτι. Τα καλωδιακά κανάλια δεν μπορούν συνήθως να αντέξουν το οικονομικό κόστος τέτοιων προγραμμάτων. Πέρα από αυτό, ποτέ δεν ξέρεις πως μπορεί να πάνε τα πράγματα. Το δορυφορικό ραδιόφωνο, το οποίο εμφανίστηκε αιφνίδια στην Αμερική το 2001, τώρα έχει φτάσει τους τέσσερα εκατομμύρια συνδρομητές, παρέχοντας ένα μικρό αλλά δυναμικά ενδιαφέρον εναλλακτικό ακροατήριο στο κλασικό ράδιο.

Οι διαφημιστές πρέπει να προετοιμαστούν για την χρήση οποιουδήποτε μέσου, συμφωνεί η κυρία Lazarus της Ogilvy & Mather's. Η επιδεξιότητα μιας διαφημιστικής θα έγκειται στο να μάθει πώς να χειρίζεται τις επικοινωνίες στον κάθε τομέα και να είναι ευέλικτη σχετικά με το πώς θα βάλει όλα τα κομμάτια μαζί για ένα συγκεκριμένο πελάτη σε μια συγκεκριμένη αγορά. Σαν παράδειγμα φέρνει μια επιτυχή καμπάνια, που τρέχει η εταιρία της στην Ινδία για την Hutch, μία από τις υπηρεσίες κινητών στο Χονγκ-Κονγκ βασισμένης στην Hutchison Whampoa. Αυτή περιόρισε την Hutch σαν ένα πιστό σκυλάκι που ακολούθησε το νεαρό αφεντικό του παντού. Τα ζώα και οι άνθρωποι ίσως είναι ένα διαφημιστικό κλισέ, αλλά αυτή ήταν μια πολυδιάστατη καμπάνια, που ξεκινούσε από την τηλεόραση και πήγαινε στο διαδίκτυο και στο άμεσο μάρκετινγκ. Και αναμείγνυε ένα σχέδιο για τα media «τόσο εξεζητημένο όσο κανένα άλλο που τρέχει οπουδήποτε στον κόσμο», είπε ο κ. Lazarus.

Μετρώντας το μη μετρήσιμο.

Είτε η διαφήμιση είναι μια τέχνη είτε μία επιστήμη, οι άνθρωποι δεν θα σταματήσουν την προσπάθεια της μέτρησης της. Μετά από αρκετή κριτική, το Nielsen, τμήμα της VNU, ενός ολλανδικού ομίλου media, προσπαθεί να αναθεωρήσει ριζικά τα μηχανικά χαρακτηριστικά των συστημάτων του, τα οποία χρησιμοποιούνται ευρέως για την μέτρηση των τηλεοπτικών ακροαματικών κοινών. Ο κ. Frederics, της TNS Media Intelligence, αναζητά νέους τρόπους ανίχνευσης του πως και του που εμφανίζεται η διαφήμιση. Τα αποτελέσματα κάποιων τύπων μάρκετινγκ, όπως η τοποθέτηση των προϊόντων, μοιάζουν σχεδόν αδύνατο να μετρηθούν. Οι πιο πολλοί έμποροι αναζητούνται αυτόματα τώρα, αλλά το να σιγουρέψεις ότι κάποιος που έχει πληρωθεί για να καταναλώσει ένα ορισμένο είδος ποτού σε ένα σόου μπροστά στην κάμερα, πράγματι το κάνει, είναι δυσκολότερο. Η πιο φιλόδοξη προσπάθεια να μετρηθεί

η αποτελεσματικότητα της διαφήμισης είναι το σχέδιο Apollo, το οποίο στρατολογεί τώρα 30000 νοικοκυριά στην Αμερική για να γίνει η πιο κλειστή μελέτη καταναλωτών που έχει ποτέ διενεργηθεί. Το Apollo, που το τρέχουν από κοινού η Arbitron και η VNU, θα συλλέγει πληροφορίες για τα lifestyle αυτών των οικογενειών. Για να μετρηθεί η έκθεση τους στα ηλεκτρονικά media για παράδειγμα, θα φέρουν πάνω τους μια συσκευή της Arbitron που ονομάζεται «φορητός μετρητής ανθρώπων». Αυτή η συσκευή, στο μέγεθος ενός pager, αναπτύχθηκε αρχικά για να ανιχνεύει μη-ακουστά σήματα που βρίσκονται στις συσκευές της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου. Για το Apollo παρόμοια σήματα θα ενσωματωθούν σε άλλους τύπους ηλεκτρονικών media επίσης, ξεκινώντας από το σινεμά έως την μουσική υπόκρουση σε μέρη σαν τα σουπερμαρκετ και όπου η διαφήμιση περιέχει ηχητικά αρχεία- στο διαδίκτυο.

Μια ποικιλία μεθόδων θα χρησιμοποιηθούν για να ανακαλυφθεί πως τα μέλη των νοικοκυριών περνούν την ημέρα τους και τι αγοράζουν. Το σύστημα Nielsen Homescan, για παράδειγμα χρησιμοποιεί σαρωτές για να διαβάσει τα barcodes

όλων των αγορών τους. Η Linda Depree, εκ μέρους της ανάπτυξης ενός νέου προϊόντος της Arbitron, εξηγεί πως αν και, οι άνθρωποι του μάρκετινγκ συλλέγουν πολλές πληροφορίες, ήταν πάντα δύσκολο να τις θέσουν όλες μαζί για να εγκαταστήσουν ένα σύνδεσμο ανάμεσα στην έκθεση στις διαφημίσεις και στην αγοραστική συμπεριφορά. Αυτό είναι, ότι το Apollo σχεδιάστηκε να κατορθώσει. Μία από τις πρώτες εταιρείες που το υπέγραψε ήταν η P & G. Η Arbitron ελπίζει ότι πολλές εκατοντάδες από τους κορυφαίους αμερικάνους διαφημιστές θα συμμετάσχουν σε αυτό.

Ο κ. Grossman, της Revenue Science, έχει τις δικές του ιδέες για τον τρόπο που οι διαφημιστές θα προσεγγίσουν τους καταναλωτές στο μέλλον. Το δικό του λογισμικό περί στόχευσης συμπεριφοράς είναι κιάλας εν ισχύ σε πολλές ιστοσελίδες. Για παράδειγμα αυτό χρησιμοποιεί την on-line έκδοση της Walt Street Journal προσπαθώντας να ανακαλύψει ποιους από τους αναγνώστες είναι συχνά «ιπτάμενοι» (επιβάτες αεροπλάνων), από την ανάγνωση των σχετιζόμενων με ταξίδια άρθρων και των σχετικών τομέων. Τα άτομα χρησιμοποιώντας τις ιστοσελίδες παραμένουν ανώνυμοι, αλλά μπορούν να αναγνωριστούν σαν διακριτοί χρήστες από τα «cookies», που δείχνουν ποιες ιστοσελίδες έχουν επισκεφθεί. Όταν οι συχνοί ταξιδιώτες επιστρέψουν στο site της Walt Street Journal, αυτά παρουσιάζονται με διαφημίσεις της American Airline, οποιοδήποτε τομέα του site της κι αν επισκεφθούν. Η απόκριση στις διαφημίσεις αυξήθηκε σημαντικά, λέει ο Grossman.

Καθώς τα περισσότερα δικτυακά ηλεκτρονικά media θα χρησιμοποιούν πιθανόν μια βασισμένη στο διαδίκτυο τεχνολογία και πρωτόκολλα, ο ίδιος χρήστης θα μπορούσε να ανιχνευθεί ακόμα και όταν χρησιμοποιεί διαφορετικές συσκευές, όπως ένα κινητό τηλέφωνο, ή ένα διαδραστικό σετ στην τηλεόραση. Αυτό, λέει ο Grossman, επιτρέπει σε ακροατήρια με κοινά ενδιαφέροντα και πάθη να ομαδοποιηθούν μαζί, κάνοντας τα, εμπορικά ελκυστικά για τους διαφημιστές, όπου και να 'ναι αυτοί. «Τα δίκτυα ήταν μέχρι τώρα σχετικά με την κατανομή. Τώρα πρόκειται να είναι σχετικά με τις πληροφορίες του καταναλωτή», συνεχίζει. Εκτός από το να φτιάχνουν διαφημίσεις που είναι πιο πιθανό να είναι σχετικές, οι διαφημιστές θα μπορούν επίσης να περιορίζουν τον αριθμό των επαναλήψεων που μια διαφήμιση εμφανίζεται σε ένα άτομο, με σκοπό να αποφευχθεί ο θυμός του. Κάποιοι άνθρωποι βλέπουν αυτό σαν μια εισβολή στην ιδιωτική τους ζωή, αλλά ο Grossman λέει: «Δεν γνωρίζουμε ποιους είστε, και δεν θέλουμε να μάθουμε ποιους είστε».

«Η εμπειρία του καταναλωτή με τη διαφήμιση θα βελτιωθεί», προβλέπει ο Morris της Arbitron. Η διαφημιστική βιομηχανία ελπίζει αυτός να έχει δίκιο. Οι άνθρωποι όλο και περισσότερο είναι ικανοί να φιλτράρουν τις διαφημίσεις. Μπορούν να πληρώνουν για να τις αποφεύγουν, να χρησιμοποιούν τεχνολογία για να τις μπλοκάρουν, ή απλά να τις αγνοούν. Ο μέσος Αμερικανός είναι σήμερα υποκειμένος σε περίπου 3000 διαφημιστικά σποτ κάθε μέρα και είναι αδύνατο να τα απομολώσει όλα. Δύο τρίτα των καταναλωτών νιώθουν «σταθερά βουβωαρισμένοι» με υπερβολική διαφήμιση και μάρκετινγκ, σύμφωνα με μια έρευνα από την Yankelovich Partners, μια εταιρία συμβουλευτικής μάρκετινγκ. Ίσως κάποιες από τις υπόγειες μεθόδους προσέγγισης των καταναλωτών να εκπληρωθεί, αλλά πολλοί άνθρωποι μπορούν τώρα να εντοπίσουν μια διαφήμιση μεταμφιεσμένη σαν εκδοτικό σημείωμα- και αν δεν μπορούν, υπάρχουν εκατοντάδες νέα γκρουπ και φραγμοί στον ιστό οι οποίοι ευχαρίστως θα τους το επισήμαιναν. Οι σημερινοί καταναλωτές έχουν μια αφθονία υπερασπιστών.

Το παρακάτω κείμενο είναι αναδημοσίευση μίας προκήρυξης που μοιράστηκε στο Ηράκλειο από την ομάδα του Τραίνου στην οποία ανήκαμε τότε. Η εποχή είναι Απρίλης του 2002, περίοδος έξαρσης (για μια ακόμη φορά) του «παλαιστινιακού». Τότε είχαμε βρεθεί περικυκλωμένοι από την φιλανθρωπική αριστερά («ένα ευρώ για τα παιδιά της παλαιστίνης»... αν είναι δυνατόν!!!) και την ηλιθιότητα του αναρχικού χώρου. Μάλιστα, αναρχικοί έφτασαν στο σημείο να σκίζον τις προκηρύξεις που τους δίναμε... Και αυτά να είναι τα λιγότερα από όσα αντιμετωπίσαμε μοιράζοντας αυτή την προκήρυξη.

Το αναδημοσιεύουμε για δύο λόγους. Πρώτον διότι παραμένει επίκαιρο, παρόλη την μικρή χρονολογική διαφορά, και δεύτερον διότι για εμάς αποτελεί την απαρχή του ξεκαθαρίσματος μας με τριτοκοσμικές, φιλοφρονταμενταλιστικές και αντιμπεριαλιστικές απόψεις.

Τις τελευταίες εβδομάδες η δυτική κοινωνία ανακάλυψε ξανά την μέση Ανατολή. Έτσι συμβαίνει συνήθως. Πρέπει οι οθόνες των τηλεοράσεων να πλημμυρίσουν από θάνατο, για να αντιληφθεί ο μέσος υπήκοος ότι κάτι συμβαίνει. Όμως τίποτα καινοφανές δεν υπάρχει σε αυτή την γωνιά του κόσμου. Απλώς ο ισραηλινός στρατός που εδώ και 53 χρόνια σκοτώνει παλαιστίνιους στο όνομα της ασφάλειας του κράτους του, διεξάγει τους τελευταίους μήνες μια πιο εκτεταμένη επιχείρηση, φιλοδοξώντας να εκβιάσει μια τελική λύση του μεσανατολικού προβλήματος. Για να κατανοήσουμε τι ακριβώς συμβαίνει στην μέση Ανατολή, πρέπει να έχουμε υπόψη μας μερικά σημαντικά πράγματα.

Στην παλαιστίνη διεξάγεται ένας ταξικός πόλεμος, που παρά τις ποιοτικές του διαφορές δεν διαφέρει στην ουσία του με ότι συμβαίνει σε άλλες γωνιές του κόσμου. Έτσι, από την μια είναι το ισραηλινό κεφάλαιο και από την άλλη, μια μαζική παλαιστινιακή εργασία που στελεχώνει την καπιταλιστική μηχανή του ισραηλινού κράτους και μια ισραηλινή εργατική δύναμη που είτε αποτελεί εφεδρεία στις πολεμικές επιχειρήσεις του Ισραήλ, είτε βασικό παράγοντα στήριξης του κόστους αυτών των επιχειρήσεων. Τα βασικά χαρακτηριστικά του ταξικού αυτού πολέμου συνίστανται σήμερα στα εξής: το πρώτο είναι η βαρβαρότητα του χαρακτήρα του και το δεύτερο η συγκάλυψη της ταξικής του φύσης πίσω από εθνοθηροσκευτικούς προσδιορισμούς.

Ο ταξικός αυτός πόλεμος δεν περιορίζεται στις επιχειρήσεις του ισραηλινού στρατού αλλά επεκτείνεται σε κάθε πτυχή της καθημερινότητας των παλαιστίνιων καταπιεσμένων: στο χαμηλό κόστος της εργατικής τους δύναμης· στις πολεοδομικές επεμβάσεις μέσα και γύρω από τα «αυτόνομα» παλαιστινιακά εδάφη, με κατασκευές δρόμων και τειχών που αποκλείουν τις παλαιστινιακές κοινότητες και ενοποιούν τις αντίστοιχες ισραηλινές· στους καθημερινούς ελέγχους που υφίστανται οι παλαιστίνιοι εργαζόμενοι στο ισραηλινό κράτος (ακόμα και τα παιδιά που πάνε στο σχολείο), στα φυλάκια που βρίσκονται στις ζώνες μετάβασης από τα «αυτόνομα» παλαιστινιακά

εδάφη στα εδάφη του Ισραήλ· στην φτώχεια και στην αθλιότητα της ζωής στους καταυλισμούς των παλαιστίνιων προσφύγων.

Στα σαφή ταξικά και ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά, που είχε αποκτήσει ο αγώνας των παλαιστίνιων, κυρίως κατά την δεκαετία του '70, και τα οποία χαρακτηριστικά δεν μπορούσαν παρά να είναι προϊόν των κοινωνικών συνθηκών εντός των οποίων διεξαγόταν αυτός ο πόλεμος, οι κυρίαρχες τάξεις και από τις δυο πλευρές έπαιξαν ένα ακόμα χαρτί, ακριβώς για να εμποδίσουν την περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση και επέκταση αυτού του αγώνα. Το χαρτί του έθνους και της θρησκείας.

Οι διαχωρισμοί εβραίοι-άραβες/μουσουλμάνοι, εισήχθησαν και καλλιεργήθηκαν συστηματικά από τις άρχουσες τάξεις και των δύο πλευρών. Βέβαια, υπάρχουν κάποιες σημαντικές διαφορές. Ο σιωνισμός -ο εβραϊκός εθνικισμός- κατόρθωσε εκ του μηδενός να δημιουργήσει ένα κράτος «ιστορικά δικαιωμένο» από την μνήμη του ολοκαυτώματος. Η ιδεολογική χρήση αυτής της μνήμης κατάφερε να δημιουργήσει μια συνθήκη ανοχής για τα εγκλήματα του ισραηλινού κράτους.

Από την άλλη η παλαιστινιακή άρχουσα τάξη, είτε παίζοντας το χαρτί του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα (Αλ Φατάχ), είτε της θρησκευτικής διαφοράς (Τζιχάντ, Χαμάς), κατάφερε να αποπροσανατολίσει το παλαιστινιακό κίνημα από τις ταξικές του αναφορές με στόχο την δημιουργία ενός κράτους, εντός του οποίου θα μπορούσε να εκμεταλλευτεί ένα τμήμα της παλαιστινιακής εργατικής δύναμης.

Στην σημερινή συγκυρία, όπως διαμορφώθηκε μετά την 11/9, οι επιθέσεις αυτοκτονίας των παλαιστίνιων έδωσαν το πρόσχημα στο ισραηλινό κράτος να εντείνει τον ταξικό πόλεμο στο όνομα της αντιτρομοκρατικής εκστρατείας. Και αποτελεί πρόσχημα, επειδή η πραγματική αιτία των στρατιωτικών επιχειρήσεων είναι η ύφεση της ισραηλινής οικονομίας ως συνέπεια τόσο της παγκόσμιας κρίσης του '97, όσο και της δεύτερης ιντιφάντα. Από την άλλη, οι επιθέσεις αυτοκτονίας δεν συνιστούν κατά κανένα τρόπο τρομοκρατία, επειδή οι πράξεις αντίστασης δεν μπορούν να συνιστούν τρομοκρατία· **τρομοκρατία μπορούν να ασκήσουν μόνο κρατικοί μηχανισμοί ή οργανωμένες εξουσίες.** Ωστόσο, η συνθήκη αυτή δεν τοποθετεί στο απυρόβλητο τέτοιες ενέργειες. Δυστυχώς, τίποτα απελευθερωτικό δεν αποπνέει μια τέτοια στάση, εφόσον οι άνθρωποι που την υιοθετούν λειτουργούν με βάση την αρχή της συλλογικής ευθύνης (των ισραηλινών), στο όνομα του Αλλάχ ή/και της ίδρυσης ενός παλαιστινιακού κράτους. Σε αυτό ακριβώς το σημείο, διαφαίνεται και το που μπορεί να φτάσει η λογική των εθνοθηροσκευτικών διαφορών που γίνονται αποδεκτές και από τις δύο πλευρές.

Το πρόταγμα για ένα ανεξάρτητο παλαιστινιακό κράτος πίσω από το οποίο συντάσσονται η παλαιστινιακή άρχουσα τάξη, ο Μπους, ο αραβικός εθνικισμός, το ελληνικό κράτος και η ελληνική αριστερά και ακροαριστερά (έστω και αν διαφωνούν μεταξύ τους στα ενδεχόμενα γεωγραφικά του όρια), στόχο έχει να θάψει κάθε κοινωνικό απελευθερωτικό όραμα των καταπιεσμένων παλαιστίνιων και ισραηλινών και να διαιωσιμίσει το καθεστώς που έχει επιβληθεί στην περιοχή.

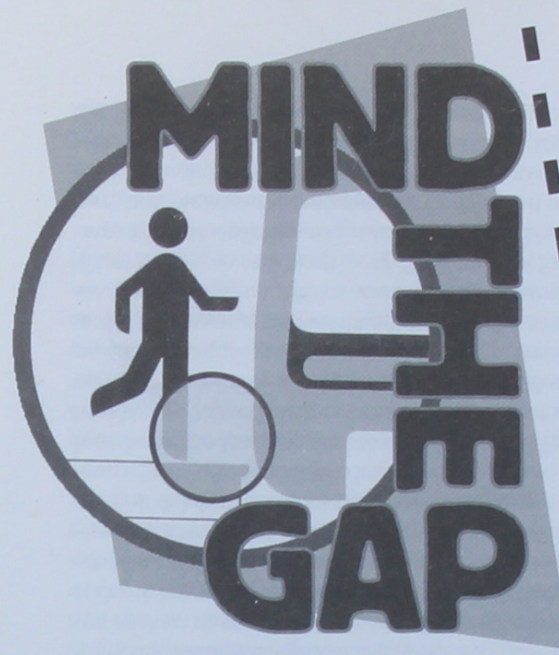
Και η δική μας θέση;

Να καταδείξουμε την αθλιότητα όσων υπεραποτίθενται ένα παλαιστινιακό κράτος.

Να επιτεθούμε πρώτα και κύρια στο δικό μας κράτος και στα δικά μας αφεντικά.

Με τους παλαιστίνιους εξεγερμένους, με τους εβραίους καταπιεσμένους που κατεβαίνουν στους δρόμους των ισραηλινών πόλεων κόντρα στα ιδεολογήματα της ισραηλινής κοινωνίας, για μια απελευθερωμένη παλαιστίνη από στρατούς, αφεντικά, κράτη, μέσα σ' ένα καθολικά απελευθερωμένο κόσμο. Η μόνη λύση που δεν θα έχει σαν αποτέλεσμα νέους ποταμούς αίματος, εκμετάλλευσης, βίας και αλλοτρίωσης.

KANENA KRATOS ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ
KANENA KRATOS Σ' ΟΛΟΚΛΗΡΗ ΤΗ ΓΗ

Αντιγράφουμε

από Το Μαύρο Ρίφι που βγαίνει στα Χανιά (τεύχος 7ο Μάης '06). Θα αντισταθούμε στην έντονη παρόρμηση μας να το σχολιάσουμε. Ας θυμηθεί απλά κανείς τι λεγόταν τότε εδώ... «Η εξέγερση των προαστίων του Παρισιού χάλασε τον ύπνο των αφεντικών της Γαλλίας. Τα αφεντικά ζήτησαν από τους μπάτσους εμπιστευτική έκθεση για τα γεγονότα. Οι γάλλοι μπάτσοι έχουν μια ειδική ομάδα ικανών αναλυτών ψηλού επιπέδου πανεπιστημιακής μόρφωσης, που σε συνδυασμό με την καλή πληροφόρηση, είναι ικανή να βγάλει αντικειμενικά συμπεράσματα. Τα αφεντικά σπρώχνουν βέβαια παραμύθια στα ΜΜΕ, αλλά για πάρτη τους έχουν ανάγκη από αντικειμενικά συμπεράσματα για να παίρνουν τα μέτρα τους, ώστε να μπορέσουν να συνεχίσουν να είναι αφεντικά. Η απόρρητη έκθεση διέρρησε. Δεν την βρήκαμε όλη, μπορέσαμε όμως να απολαύσουμε (και μπορείτε να απολαύσετε) μερικά αποσπάσματα. Τα συμπεράσματα δικά σας. «(...) Οι νέοι των ευαίσθητων συνοικιών αισθάνονται τιμωρημένοι από την φτώχεια τους (...). Δεν υπάρχει εμπιστοσύνη προς τα ιδρύματα, προς το δημόσιο, αλλά και προς τον ιδιωτικό τομέα (...). Η Γαλλία γνώρισε μία μορφή επανάστασης (...), μίας δημοφιλούς επανάστασης των πόλεων χωρίς ηγέτες (...). Μία αυθόρμητη εξέγερση αφού δεν βρέθηκε καμία κεντρική καθοδήγηση (...). Κανένα ρόλο δεν έπαιξαν στην απελευθέρωση της βίας και στην επέκτασή της, ισλαμικές οργανώσεις, οι οποίες αντιθέτως, επιθυμούσαν και ενδιαφέρθηκαν άμεσα για μια γρήγορη επιστροφή στην ηρεμία (...). Η κινητήριος δύναμη ήταν ένα αίσθημα ισχυρής ταυτότητας από τους νέους των πόλεων που δεν στηρίζονταν στην εθνική ή γεωγραφική τους προέλευση, αλλά στην κοινωνική θέση τους και τον αποκλεισμό τους (...). Αυτό που έγινε αποτελεί μια αρχή και η κρίση στο άμεσο μέλλον θα γενικευθεί όπως

Οι πολυπόθητες μέρες της μεγάλης γιορτής του ποδοσφαίρου, του μουντιάλ της Γερμανίας, επιτέλους έφτασαν και ασφαλώς δε θα μπορούσαν να μας αφήσουν αδιάφορους. Η στήλη με πάσα σοβαρότητα και υπευθυνότητα, και σε πλήρη σύμπτωση με τις υποδείξεις του μεγάλου μέντορα της επανάστασης Τ. Νέγκρι, συνιστά στους (αρσενικού κυρίως γένους...) αναγνώστες της πως ήρθε ο καιρός για λίγη εθνική ενότητα και ταξική ειρήνη μπροστά στη μικρή οθόνη χέρι-χέρι με αφεντικά και εκμεταλλευτές: «Εγώ υπήρξα φαν της εθνικής Ιταλίας όταν κέρδισε το 1982», λέει σε πρόσφατη συνέντευξη ο Ιταλός Νέγκρι. «Βρισκόμουν στη φυλακή την περίοδο εκείνη και ήταν η μόνη μέρα που αγκαλιαστήκαμε με τους δεσμοφύλακες. Μας είχαν επιτρέψει να βρεθούμε καμιά δεκαπενταριά κρατούμενοι στο ίδιο κελί για να παρακολουθήσουμε τον αγώνα. Και όταν ο αγώνας τελείωσε άνοιξαν τις πόρτες και αγκαλιαστήκαμε όλοι με τους δεσμοφύλακες. Ήταν λίγο μυστηριώδες! (γέλια). Το ποδόσφαιρο έχει μια λογική πολύ διαφορετική από την υπόλοιπη λειτουργία της κοινωνίας». Αυτά και διάφορα άλλα ωραία και χαριτωμένα διαβάσαμε σε πρόσφατη συνέντευξη στη Liberation (6/06/06) για την αξία του αθλήματος αυτού να «αναδεικνύει την υλική ύπαρξη των κοινωνικών σχέσεων και των παθών σε ένα μη πρωτογενές επίπεδο, που όμως αποτελεί μια πρώτη μορφολογία της φαινομενολογίας του αληθινού» (sic). Και με τέτοιες βαθυστόχαστες αναλύσεις κινούμενες στο υπερβασικό εκείνο επίπεδο ενός μετα-λόγου με (προσέχτε!) υλιστικές καταβολές ως ζητωκραυγάζουμε για μια και τελευταία φορά αγκαλιασμένοι με τ' αφεντικά: «Ζήτω η επανάσταση και η Squadra Azzurra!»

Οι

καλοί
μας φίλοι οι
αριστεροί συνδικαλιστές
στην Αμερική τα τελευταία χρόνια
έχουν αρχίσει να ανασυντάσσονται και να
οργανώνονται προκειμένου να βάλουν κάτω λέει το
τέρας του άγριου καπιταλισμού: «Τα αμερικανικά συνδικάτα»
—μας πληροφορεί ο Αριστείδης Μπαλτάς σε συνέντευξή του
για την «άγνωστη μας ριζοσπαστική (!!) Αμερική» στην Εποχή
(02/07/2006)— «συνιστούν μια πολύ ιδιαίτερη κοινωνική και
πολιτική πραγματικότητα. Αν ξεφύγουμε λίγο από τα κλισέ περί
“πουλημένων συνδικάτων” που μας κληροδότησε η περίοδος
της ποταπαγόρευσης και του ψυχρού πολέμου και ψάξουμε
να δούμε τι γίνεται πραγματικά σήμερα, θα διαπιστώσουμε
ότι στην Αμερική υπάρχει και λειτουργεί ακόμη μια μορφή
συνδικαλιστικής δράσης πολύ όμοια με εκείνη που αντιπάλευε
κάποτε τον άγριο καπιταλισμό. Για παράδειγμα, υπάρχει ακόμη
το “επάγγελμα” του οργανωτή συνδικάτων. Αυτός είναι κατά
κανόνα ένας ιδιαίτερα προικισμένος και ιδιαίτερα αφοσιωμένος
αριστερός άνθρωπος, ο οποίος “αποστέλλεται” από το αρμόδιο
συνδικάτο σε ένα, ας πούμε, απομονωμένο εργοστάσιο για να
οργανώσει συνδικαλιστικά τους εκεί εργαζομένους. Ξέρει τα
προβλήματα, ξέρει τα νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, ξέρει
τους κινδύνους και το κόστος το οποίο ενδεχομένως θα κληθεί
να πληρώσει και μολαταύτα αναλαμβάνει να φέρει σε πέρας
το έργο. Ξέρει ότι ο ίδιος θα αντιμετωπίσει τον εργοδότη, την
αστυνομία, ακόμη και δολοφονικές απόπειρες εναντίον του, όπως
ξέρει και τις δυσκολίες που θα συναντήσει για να πείσει ή τους
κινδύνους που θα αντιμετωπίσουν εκείνους που θα πείσει». Α,
εμείς εδώ δεν είμαστε όπως τις χώρες του άγριου καπιταλισμού
όλα κι όλα! Τους δικούς μας εργατοπατέρες —που και ευαίσθητοι
είναι και προικισμένοι είναι και αφοσιωμένοι είναι— τους παίρνει
δέκα χρόνια για να μάθουν τι σημαίνει εργατικό ατύχημα... αν
πάλι το μάθουν κι αυτό ποτέ... γιατί η πραγματικότητα λέει πως
κύκλοφορούν ελεύθερα με ή χωρίς κρατική προστασία... Μήπως
η παροχή ανθρωπιστικής χείρας βοήθειας πρέπει να αρχίσει να
γίνεται πιο συχνή;

Η ιστορία είναι λίγο-πολύ γνωστή: μετά από παρέλευση της πενταετούς εργασίας δύο εργαζόμενων (γιατρών) σε ένα κέντρο υγείας στο νομό Θεσσαλονίκης (Ζαγκλιβέρι) και σε μια τυπική διαδικασία (λέγεται «κρίση»), αξιολόγηση δηλαδή των προσόντων τους και των αποτελεσμάτων της εργασίας τους) ανανέωσης της σύμβασης εργασίας τους, από την ειδική επιτροπή του υπουργείου υγείας που ασχολείται με αυτά τα πράγματα, οι εργαζόμενοι απολύονται με το σκεπτικό ότι εκκρεμεί σε βάρος τους ένορκη διοικητική εξέταση, επειδή προχώρησαν στην συγκρότηση «συνδικαλιστικού οργάνου χωρίς επίσημη κάλυψη, κλπ». Με αυτά τα στοιχεία κάποιος θα μπορούσε να σκεφτεί το εξής απλό: μια συνηθισμένη περίπτωση απόλυσης «συνδικαλιστών». Δεν θα του έμεινε μετά από αυτό τίποτα άλλο παρά να κατατάξει την περίπτωση στο αντίστοιχο ραφάκι του αρχείου του «συνδικαλιστικού κινήματος».

Όμως επειδή δεν μιλάμε για ιδιωτικό αλλά για δημόσιο τομέα εργασίας (στον οποίο καλώς ή κακώς έχουν κατακτηθεί κάποια πράγματα) και, κυρίως, επειδή η συγκεκριμένη περίπτωση διαφέρει ριζικά από ό,τι έχουμε συνηθίσει να αντιλαμβανόμαστε σαν «εργοδοτική αυθαιρεσία» (ή καλύτερα σαν «ταμπουκάς του αφεντικού»), θα προσπαθήσουμε να την εκθέσουμε με συνοπτικό τρόπο, με την πεποίθηση ότι θα επανέλθουμε σύντομα πιο αναλυτικά.

Τα κέντρα υγείας είναι υγειονομικές μονάδες της επαρχίας, παιδιά της χρυσής εποχής του κράτους πρόνοιας, με κεντρικό ρόλο την παροχή πρωτοβάθμιας περίθαλψης και πρόληψης στον πληθυσμό της περιοχής ευθύνης τους, αυτός τουλάχιστον υποτίθεται ότι υπήρξε ο σκοπός δημιουργίας τους. Στην πραγματικότητα τα περισσότερα κέντρα υγείας στελεχώνονταν μέχρι πριν λίγα χρόνια από αγροτικούς γιατρούς (απόφοιτους δηλαδή της ιατρικής, ανειδίκευτους, με θητεία 15 μηνών), και από ειδικευμένους γιατρούς (οι περισσότεροι πρώην αγροτικοί, που είχαν «ξεμείνει» σε αυτή την θέση) και μόνιμο υγειονομικό και διοικητικό προσωπικό με σχεδόν αποκλειστικό τους ρόλο, στην καλύτερη περίπτωση το «φιλτράρισμα» όσων ασθενών δεν χρειάζονται παραπομπή και περίθαλψη στο νοσοκομείο και την παροχή πρώτων βοηθειών, και στην χειρότερη το άλλοθι του κράτους ότι σε κάποιο μέλλον θα καλύψει τις υγειονομικές ανάγκες της περιφέρειας, αφού είτε έχουν τραγικές ελλείψεις σε προσωπικό (νοσηλευτικό, κλπ), είτε σε τεχνολογικό εξοπλισμό.

Όπως όλοι οι εργασιακοί χώροι έτσι και οι μονάδες υγείας είναι οργανωμένες στην βάση ιεραρχικών δομών: μιας δομής υγειονομικής και μιας δομής διοικητικής. Οι δομές αυτές υποτίθεται ότι από την φύση τους βρίσκονται σε σύγκρουση μεταξύ τους (επειδή για παράδειγμα η ιατρική γραφειοκρατία προσπαθεί προκειμένου να καλύψει υγειονομικές ανάγκες να ανεβάσει το κόστος λειτουργίας την μονάδας υγείας, πράγμα που δεν θέλει η διοικητική γραφειοκρατία), στην πραγματικότητα όμως οι συγκρούσεις λύνονται αμοιβαία σε ανώτερο επίπεδο υπέρ και των δύο κορυφών της ιεραρχίας. Ειδικά στα κέντρα υγείας, κεντρι-

κό ρόλο παίζει η ιατρική ιεραρχία, με τον γιατρό διευθυντή του κέντρου υγείας, και από και και κάτω υπάρχουν οι άλλοι γιατροί ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας και το βαθμό τους, το νοσηλευτικό προσωπικό, και μετά όλο το παραϊατρικό προσωπικό που ξεκινάει από τραυματιοφορείς και οδηγούς ασθενοφόρων και φτάνει μέχρι καθαριστριες και κλητήρες. Εννοείται, πως οι γιατροί άσχετα από τις συγκρουσιακές σχέσεις που μπορεί να έχουν μέσα στην ιεραρχία τους, και που η πείρα λέει ότι συνήθως λύνονται με «αμοιβαία κατανόηση» και «εξυτηρητήσεις» (π.χ. ο διευθυντής δεν θα έρχεται στις εφημερίες του κέντρου υγείας, και οι γιατροί που θα τον αντικαθιστούν μπορούν να λείπουν κάποιες μέρες με άγραφη άδεια), πάει να πει με επικύψεις από τους κατώτερους προς τους ανώτερους και με ρουσφέτια από τους ανώτερους προς τους κατώτερους, εκτός της κλίμακας τους είναι συνήθως υποκείμενα του πιο άγριου διαχωρισμού και συγκρούσεων με όλο το υπόλοιπο προσωπικό. Εννοείται ότι τα (μικρο)συμφέροντα των εργαζόμενων διαφορετικής ιεραρχικής κλίμακας συγκρούονται (π.χ. ένας γιατρός αν θέλει μπορεί να μοιραστεί την εργασία που είναι να γίνει με κάποια νοσηλεύτρια, συνήθως όμως της φορτώνει όλη την δουλειά, με το πρόσχημα -που ισχύει νομότυπα- ότι «δεν είναι αρμοδιότητα του να κάνει τέτοια πράγματα», π.χ. μια ένεση σε ένα ασθενή). Εννοείται επίσης ότι σοβαρή συνδικαλιστική δράση (δηλαδή έντιμες κόντρες με τα αφεντικά) σε τέτοιες συνθήκες είναι ανέκδοτο. Είπαμε: τα «αιτήματα» απευθύνονται στον διευθυντή και αυτός φροντίζει για «το καλό των παιδιών του», κάνοντας κουμάντο στο χωράφι του. Όσον αφορά τους ασθενείς: συνήθως χρήση υπηρεσιών υγείας στα κέντρα υγείας κάνουν ανήμποροι γέροι και γριές, μικρά παιδιά, μετανάστες και αγρότες και εργαζόμενοι της περιοχής. Τις περισσότερες φορές -εννοείται- αυτοί που δεν έχουν δυνατότητα ιδιωτικής περίθαλψης. Και εν πάσει περιπτώσει: **ποιος τους γαμιάει τους ασθενείς, ειδικά άμα δεν έχουν λεφτά;**

Αυτή είναι λοιπόν -χοντρικά και συνοπτικά- η κατάσταση στα κέντρα υγείας, μια κατάσταση για την οποία έχουμε προσωπική πείρα μας και έχουμε δουλέψει σε αυτούς τους χώρους.

Ε, λοιπόν εκεί στο Ζαγκλιβέρι, πριν τρία περίπου χρόνια κάποιιο αποφάσισαν ότι δεν γουστάρουν αυτή την κατάσταση στο κέντρο υγείας που δουλεύουν. Έτσι, μια πρωτοβουλία εργαζομένων κάλεσε μια ανοιχτή συνάντηση στο κέντρο υγείας για να συζητήσει τα προβλήματα του κέντρου υγείας και των εργαζομένων, μέσα από την οποία συγκροτήθηκε η «Σύσκεψη εργαζομένων στο κέντρο υγείας Ζαγκλιβερίου και στα περιφερειακά ιατρεία», στην οποία συμμετείχαν οι μισοί περίπου εργαζόμενοι του κέντρου υγείας: γιατροί, μαίες, νοσηλεύτριες και οδηγοί ασθενοφόρου.

Η σύσκεψη αυτή άρχισε να βάζει ζητήματα που αφορούσαν την λειτουργία του κέντρου υγείας (π.χ. το ζήτημα κάλυψης την νοσηλευτικής υπηρεσίας σε εθελοντική βάση -με τα αντιστοιχα ωφέλη- από ένα τσιράκι του διευθυντή, επί 24 ώρες το 24ωρο, κάθε μέρα για όλο το χρόνο, χωρίς άδειες ή ρεπό, προκειμένου να μειωθεί ο προϋπολογισμός του κόστους της μονάδας), ζητήματα που αφορούν την υλικοτεχνική υποδομή του κέντρου υγείας (π.χ. το ζήτημα της έλλειψης βασικού ιατρικού εξοπλισμού), ζητήματα που αφορούν τον τρόπο διαχείρισης των προβλημάτων των εργαζομένων και την ίδια την στάση της ιεραρχίας απέναντι τους (π.χ. αδικαιολόγητο κόψιμο αδειών των εργαζομένων από το διευθυντή), και last but not least ζητήματα που αφορούν την ίδια την ιατρική περίθαλψη των κατοίκων της περιο-

χής, των εκμεταλλεζόμενων δηλαδή ντόπιων και μεταναστών (η σύσκεψη κάλεσε σε ανοιχτές συνελεύσεις, με αιτήσεις στα ελληνικά και στα αλβανικά, τους κατοίκους της περιοχής, προκειμένου να συζητηθούν αυτά τα προβλήματα).

Αντιγράφουμε από κείμενο της «Συνάντησης του υπογείου» (όπως ονομαζόταν αρχικά η σύσκεψη):

«Ο κύριος λόγος για τον οποίο δημιουργήθηκε αυτή η συνάντηση είναι η διάθεση μας να αλλάξουν κάποια πράγματα στο χώρο δουλειάς. Επιτέλους θεωρούμε ότι οι εργαζόμενοι πρέπει να αποκτήσουν λόγο ικανό να παρεμβαίνει στα ζητήματα που τους αφορούν και οι σχέσεις με την όποια διοίκηση να αποκτήσουν ουσιαστικό χαρακτήρα υπερθίνοντας τις προσωπικές σχέσεις (είτε αντιπαλότητας, είτε υποτέλειας).

Στόχος μας είναι να συζητάμε και να βρίσκουμε λύσεις σε προβλήματα που αφορούν τις μεταξύ μας σχέσεις, την υλικοτεχνική υποδομή, την επάρκεια του προσωπικού (είτε μόνιμου, είτε επισκεπτών), αλλά και άλλα που στην συνέχεια θα προκύψουν. Στόχος μας είναι να παίρνουμε πρωτοβουλίες για ποιοτικότερη και αποτελεσματικότερη παροχή πρωτοβάθμιας περίθαλψης.»

Είναι φανερό ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν μιλάμε για την κλασική «δημιουργία συνδικαλιστικού οργάνου». Είναι φανερό ότι εδώ μιλάμε για **ρήξη**. Και μάλιστα όχι για μία ρήξη, αλλά για πολλές ρήξεις. Ρήξη με τους υπαρκτούς και τεχνικούς διαχωρισμούς που βάζουν οι ιεραρχίες, προκειμένου να διακωλύουν την εξυτηρέτηση των συμφερόντων τους και την ίδια την ύπαρξή τους. Ρήξη με τις παραδοσιακές απόψεις -τις αριστερές συμπεριλαμβανομένων- που θέλουν συντεχνίες γιατρών, συντεχνίες νοσηλευτών, συντεχνίες άλλων κλάδων επαγγελματιών της υγείας, να παλεύει η καθεμία ξεχωριστά για μισθούς και άλλα προβλήματα του κλάδου, χωρίς να συναντιούνται πουθενά. Ρήξη εντός της ίδιας της συντεχνίας: αυτοί που διαπάζουν δεν έχουν τα ίδια συμφέροντα με αυτούς που εκτελούν, ανεξάρτητα αν βιώνουν και οι ίδιοι την μισθωτή σχέση. Ρήξη στην παραδοσιακή σχέση γιατρού (και γενικότερα υγειονομικού προσωπικού) και ασθενών: οι ίδιοι οι ασθενείς (και οι υποψήφιοι ασθενείς) οφείλουν σε συνεργασία με το προσωπικό της μονάδας υγείας να συμμετέχουν στην λύση των προβλημάτων που αφορούν την υγεία και την αρρώστια τους.

Εδώ μιλάμε για **ανταγωνισμό** και για ανταγωνιστικά υποκείμενα, που πρώτα πάνε κόντρα στα αφεντικά τους και κατόπιν στα αφεντικά των αφεντικών τους. Εδώ μιλάμε για έμπρακτη αμφισβήτηση: της ιεραρχίας του κρατικού θεσμού· της πολιτικής του κράτους να διαλύσει τα όποια απομεινάρια δημόσιας υγείας και να τα δώσει στο ιδιωτικό κεφάλαιο των «προσωπικών» σχέσεων που αναπτύσσει η ιατρική εξουσία με την φαρμακευτική βιομηχανία· της λογικής που γεννάει «ρουσφέτια» και «φακελάκια». Εδώ μιλάμε για **ανταγωνιστικές διαδικασίες**, όχι για «αριστερό συνδικαλισμό», ούτε

για τσάμπα «εξτρεμισμούς».

Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα η «σύσκεψη» των εργαζομένων πέτυχε αρκετά πράγματα: πέτυχε να βάλει τα δύο πόδια του διευθυντή και των τσιρακίων του σε ένα πατούτσι· πέτυχε να κινητοποιήσει μια κοινωνία να ασχοληθεί με τα ζητήματα που την αφορούν στον τομέα της υγείας, να διεκδικήσει και να κερδίσει την βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής και γενικά των υπηρεσιών περίθαλψης της· πέτυχε να μιήσει ανθρώπους σε διαδικασίες αμεσοδημοκρατικές, σε διαδικασίες δηλαδή (πραγματικά) πολι-

τικές· πέτυχε να σπάσει συντεχνιακές και ατομικιστικές λογικές όπως και λογικές διαχωρισμού και να δημιουργήσει δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ των εργαζομένων και μεταξύ εργαζόμενων και κατοίκων της περιοχής. Και όπως εξήγησαν οι δύο εργαζόμενοι σε ενημέρωση στο Αυτόνομο Στέκι στην Αθήνα (γράφουμε από μνήμης): «Στην σύσκεψη σκεφτόμαστε μελλοντικά να βάλουμε και άλλα ζητήματα όπως αυτό της ισότητας των μισθών, τι είναι υγεία, τι υγεία θέλουμε και κατά πόσο σημαίνει καλύτερη υγεία το υψηλότερο επίπεδο ιατρικής τεχνολογίας».

Είναι φανερό ότι όσα συμφέροντα θίγονταν από αυτή την διαδικασία θα κινητοποιούνταν ενάντια της: ο διευθυντής και η υπόλοιπη ιατρική ιεραρχία, τα τσιράκια του, που ήταν οι αποδέκτες των προνομίων του (εξαιτίας των οποίων γινόταν επικίνδυνη για την δημόσια υγεία η λειτουργία του κέντρου υγείας, π.χ. γιατροί που εφημερεύανε από το σπίτι και δεν εμφανιζόταν ποτέ φορτώνοντας τα καθήκοντα τους σε γιατρούς άλλων ειδικοτήτων, ή παραπέμποντας τους ασθενείς απευθείας στο νοσοκομείο της περιοχής), και ακόμα παραπέρα η διοίκηση του νοσοκομείου στο οποίο υπάγεται το κέντρο υγείας και η οποία βρέθηκε να αιχμαίνει τον προϋπολογισμό του και άρα το κόστος λειτουργίας του, και βέβαια οι ίδιοι οι θεσμοί του κράτους που θίγονταν από αυτήν την κατάσταση (και τα αντίστοιχα τμήματα του κεφαλαίου φυσικά).

Έτσι οι απειλές γίνανε χειροδικίες, συκοφαντήσεις, εξυβρισμοί, παράνομες μαρνητοφωνήσεις, άσκηση ΕΔΕ (ένορκης διοικητικής εξέτασης) από επιθεωρητήρια υγείας του υπουργείου και τελικά μη ανανέωση της σύμβασης των δύο εργαζομένων της σύσκεψης (που ισοδυναμεί με απόλυση τους). Μια απόλυση βέβαια που στόχο έχει να τσακίσει κάθε προσπάθεια αμφισβήτησης του κρατικού θεσμού υγείας και αυτοοργάνωσης των εργατών σε αυτόν τον θεσμό. **Τίποτα λιγότερο, τίποτα περισσότερο.**

Ωστόσο οι φορείς της εξουσίας λογάριασαν ξανά χωρίς τον ξενοδόχο. Κινητοποιήσεις της σύσκεψης και των κατοίκων της περιοχής από την πρώτη μέρα της απόλυσης έχουν ήδη αναγκάσει το υπουργείο υγείας σε αναδίπλωση: επειδή στην κρίση των δυο εργαζομένων «έγιναν λάθη», το ζήτημα της κρίσης τους παραπέμπεται ξανά στην επιτροπή. Καλά... Μέχρι την στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν έχει ακόμα λήξει το ζήτημα ενώ οι κινητοποιήσεις των κατοίκων και των εργαζομένων στο κέντρο υγείας συνεχίζονται.

Οι ίδιοι οι εργαζόμενοι που απολύθηκαν δεν θέλησαν να χρησιμοποιήσουν ούτε την διαμεσολάβηση, ούτε θέλησαν να διεκδικήσουν το δικίο τους προβάλλοντας το προσωπικό τους πρόβλημα (αφού γνωρίζουν πολύ καλά ότι η υπόθεση αυτή ξεπερνάει κατά πολύ τους ίδιους εαυτούς τους), και φυσικά δεν έκαναν χρήση της πολιτικής τους ταπύτητας (είναι γνωστοί αγωνιστές του «χώρου» στην Θεσσαλονίκη, τα τελευταία δεκαπέντε-είκοσι χρόνια). Θα είναι χαζό να το πούμε, αλλά θα το πούμε: η υπόθεση της σύσκεψης και των δύο εργαζομένων είναι υπόθεση του κοινωνικού ανταγωνισμού και των ανταγωνιστικών υποκειμένων. Είναι υπόθεση **δική μας**.

ΥΓ. Να αναφέρουμε για την ιστορία ότι το 1977 με πρωτοβουλία ενός γιατρού, μέλους της ομάδας του Στίνα μετά την κατοχή, και μερικών εργαζομένων, το παθολογοανατομικό εργαστήριο του νοσοκομείου «Άγιος Σάββας» στην Αθήνα, αναδιοργανώθηκε πλήρως και άρχισε να λειτουργεί σε αμεσοδημοκρατική βάση σε όλα τα επίπεδα (οικονομικό, εκτελεστικό, εργασιακό, κλπ). Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα το κράτος απέλυσε όλο το προσωπικό του συγκεκριμένου τμήματος, τσακίζοντας το πρώτο πείραμα αυτοοργάνωσης στο χώρο της υγείας στην Ελλάδα. Όσο έχουμε υπόψη μας, από τότε δεν έχει απολυθεί κανένας συνδικαλιστής της αριστεράς, ή άλλος εργαζόμενος στο χώρο της υγείας στην Ελλάδα, μέχρι το περιστατικό στο Ζαγκλιβέρι. Την απάντηση στο γιατί την είχε δώσει πριν καμιά σαράντα χρόνια ο σύντροφος Κορνήλιος: «όλες οι παραδοσιακές μορφές οργάνωσης της εργατικής τάξης έχουν γίνει πια απαραίτητοι τροχοί στην λειτουργία του συστήματος».

Έχουν αρχίσει οι πρώτες ζέστες και όλα έχουν αρχίσει να δουλεύουν λιγότερο στην δουλειά. Με πρώτους από όλους εμάς τους λαμπρούς και δοξασμένους υπαλλήλους της πολυχρονομένης μας εταιρείας. Στην συνέχεια με γεωμετρική πρόοδο αρχίζουν να χαλάνε και τα μηχανήματα.

Η αρχή γίνεται με τα aircondition γύρω στη 1 το μεσημέρι, έξω 37 και εμείς μέσα να τρέχουμε και να κουβαλάμε –υποτίθεται έτσι; Στην συνέχεια αρχίζει να πέφτει συνέχεια μία ασφάλεια από την κατάψυξη με τα ψάρια –ο απόλυτος εφιάλης; να πρέπει να μαζέψεις τα αποψυγμένα ψάρια μίας χαλασμένης κατάψυξης. Κάθε 10 λεπτά κλατς κάτω η ασφάλεια, και εγώ εννοείται από κοντά να την σηκώνω. Η ώρα έχει πάει 3 και η κατάψυξη δεν λέει να συνέλθει. Η εντολή από πάνω είναι σαφής: “Όπως μεταφέρεται το περιεχόμενο των προβληματικών καταψύξεων εις τας εναπομείνουσας λειτουργούσας καταψύξεις”. Και είμαστε τώρα 2 άτομα να πετάμε -κυριολεκτικά- τα ψάρια από το ένα ψυγείο στο άλλο. Μία πελάτισσα μας κάνει την παρατήρηση αν είναι σωστό αυτό που κάνουμε. Όχι της απαντάει η άλλη κοπέλα και εμείς συνεχίζουμε να παίζουμε με τα ψάρια νιώθοντας σαν ψαράδες πάνω σε ένα καϊκι στην δροσερή θάλασσα του Αιγαίου. Αφού τελειώνουμε πάμε να κάνουμε ένα δύο τοιγάρα να ξεπεράσουμε το σοκ της έντονης εργασίας...

Μπα! Που τέτοια τύχη! Στο δεύτερο τοιγάρο, γκλατς πέφτουν τα φώτα! Διακοπή ρεύματος! Εγώ και η άλλη κοπέλα (που έχουμε κάνει ένα θαυμάσιο ντουέτο) βγαίνουμε από τα αποδυτήρια και φωνάζουμε στους πελάτες να βγουν έξω με ένα προσποιητό ύφος πανικού λες και χτυπήσαμε πάνω σε παγόβουνο και θα βουλιάζουμε. Αφού βγάλουμε έξω τους πελάτες καθόμαστε να κάνουμε άλλο ένα τοιγάρο, και οι τρεις μας πια... Μπα! Η τύχη μας σήμερα είναι κυκλοθυμική! Γκλατσοτα, έρχεται το ρεύμα... Ε ρε την τύχη μας σήμερα! Δεν γαμιέται λέμε, στα μουνιά μας και στον πούτσο μας. Σβήνουμε τα φώτα από τον πίνακα, και καθόμαστε και κάνα τέταρτο να κάνουμε με την ησυχία μας κάνα τοιγάρο... Τον καρκίνο θα βγάλουμε σήμερα...

Τέλος πάντων ανοίγουμε πάλι το μαγαζί, και ο Εκατόγχειρας Θεός Των Χαμάληδων μας χαρίζει κάνα 2ωρο ομαλής εργασιακής δραστηριότητας. Φυσικά έχουμε λιώσει από την ζέστη...

Η ώρα έχει πάει 6 και ξαφνικά διαπιστώνω ότι οι συντηρήσεις έχουν σταματήσει να δουλεύουν, 10 μέτρα φορτωμένα ψυγεία! Αν ήμουν αεροπόρος θα είχα κρεμάσει τα μηχανικά μου χέρια και το κεφάλι θα είχε γείρει προς τα πίσω βγάζοντας καπνούς.

Κάνω το μοιραίο και τραγικό λάθος, σε μία κρίση συνεπούς υπαλλήλου, να ενημερώσω την εταιρεία μου. Μεγάλη μαλακία. Γιατί φυσικά σιγά μην στέλνανε ψυκτικό στις 6 το απόγευμα... Ε, μου λέει ο επόπτης μου άδειασε την και βάλτην στην πάνω συντήρηση. Ε του λέω να τα αφήσουμε μήπως φτιάξει μόνο του το ψυγείο! (Μην γελάτε δεν είναι για γέλια! Έχει συμβεί και αυτό!) Όχι μου κάνει! Ευτυχώς είμαστε 3 άτομα και το απόγευμα, και έτσι μαζί με την άλλη κοπέλα αδειάζουμε τα ψυγεία, τα βάζουμε σε κιβώτια και στην συνέχεια και τα φορτώνουμε σε αυτό που ονομάζεται «ημιπαλέτα» (!!!) και δεν είναι κάτι άλλο από εκείνο το τετράγωνο σιδερένιο πράγμα με ρόδες.

Αφού λοιπόν τα αδειάζουμε και τελειώνουμε κατά τις 8 παρά, πάμε να τα βάλουμε στην πάνω συντήρηση, η οποία χωράει τρία τέτοια καρότσια. Παρένθεση: για να μπουν τα καρότσια στο θάλαμο της συντήρησης έχουν μία μικρή μπάρα με κλίση 30ο, και όπως πολύ σωστά παρατηρεί ο τεχνικός ασφαλείας εδώ και 2 χρόνια που έρχεται κάθε 1η του μήνα, οφείλει η εταιρεία να την αλλάξει γιατί οι προδιαγραφές δίνουν μέχρι 10ο το πολύ κλίση... Βάζουμε λοιπόν το πρώτο εύκολα, βάζουμε και το δεύτερο σχετικά πιο δύσκολα (ξέρει κανείς τι σημαίνει να κουμαντάρεις με όλο σου το σώμα 200-300 καλά πάνω σε ρόδες;). Η άλλη κοπέλα κάνει τον οδηγό –γιατί και η πόρτα είναι στενή- και εγώ σπρώχνω. Έχω βάλει λοιπόν 2 καρότσια και έχω κλάσει μέντες, μου έχει βγει η κωλοτρυπίδα στο στόμα, έχουν χεστεί τα αυτιά μου και άλλα τέτοια ωραία. Πάω λοιπόν να σπρώξω και το τρίτο το οποίο όμως είναι κακοφορτωμένο, έχει χαμηλά ελαφριά πράγματα και τα βαριά από πάνω. Τέλος πάντων σπρώχνω μία, τίποτα, σπρώχνω δύο τίποτα, σπρώχνω τρεις, τέσσερις, πέντε... Τα έχω δει όλα, έχω κλάσει 3 στρέμματα λάχανα, έχω δει το Χριστό Βιετκόγκ και τον απόστολο Πάυλο Ερυθρό Χμερ. Σταματάω και κοιτάω το καρότσι, με ύφος σουπερμακετίστα Κλιντ Ίστυουντ –ο καλός ο κακός και το καρότσι... Έχω πάρει που λέτε τώρα φορά, έχω φορτώσει σε μία τελική αναμέτρηση εμού και του καροτσιού. Σπρώχνω, ξανασπρώχνω αλλά φυσικά τίποτα, από την άλλη το κέντρο βάρους είναι σχετικά ψηλά, εγώ αφήνω όλη την τεράστια μυϊκή μου δύναμη να εκλυθεί, βγάζω και την κραυγή του θανάτου και γκλατς σκάει το καρότσι κάτω. Σε ένα πανέμορφο θέαμα. Βούτυρα πολτοποιημένα, γιαούρτια χυμένα, γάρο από τις φέτες να απλώνεται στο πάτωμα, χυμοί ανανά, μπανάνας, και αγγουριού να δημιουργούν πολύπλοκα ψυχεδελικά σχέδια... Όλα αυτά σε συνδυασμό με την έκλυση τεραστίων ποσοτήτων αδρεναλίνης στο αίμα μου δημιούργησαν μία καθαρά θρησκευτική εμπειρία! Ο θεός υπάρχει και θα αναδυθεί μέσα από τα χυμένα και καταστρεμμένα τυριά, γιαούρτια και βούτυρα, όπως η Αφροδίτη του Μπισπιτελί αναδύθηκε μέσα από τους αφρούς της θάλασσας.

Αφού ξενέρωσα έκτατα να συλλογιστώ την κατάσταση. Καθόλου ευόιση... Σε μία ώρα φεύγω, και φυσικά ούτε λόγος να κάτσω έστω και 1 λεπτό παραπάνω για να μαζέψω τις μαλακίες από το πάτωμα, από την άλλη είναι μεγάλη μαλακία να τα φορτωθεί η άλλη κοπέλα με το που θα σκάσει για δουλειά το πρωί.

Έτσι χιμάω στο σορό των προϊόντων και αρχίζω να τα πετάω όπως βρω μέσα στην συντήρηση, όταν λέμε πετάω εννοώ πετάω. Έκανα κανονική προπόνηση στο γαϊούρτωμα, όχι μαλακίες. Φέτες πετούσαν στον αέρα σφυρίζοντας, γαϊούρτια έφτιαχναν έναν όμορφο άσπρο ουρανό, και το γάρο από τις φέτες έριχνε τις δροσερές σταγόνες του πάνω στο ιδρωμένο και σφιχτό προλεταριακό μου κορμί. Τα έχω βάλει σε ένα τέταρτο και έκανα ένα μήνα να ξενερώσω!!!

Από τότε τα γαϊούρτια, οι φέτες και τα βούτυρα δεν είναι εμπορεύματα, δεν είναι δουλειά, δεν είναι σιχτίριομα. Είναι ηδονή! Είναι δημιουργία! Είναι τα συνθετικά μέρη ενός κόσμου που ακόμα δεν έχει φτιαχτεί! Από τότε τα γαϊούρτια τα βλέπω σχεδόν ερωτικά! Για αυτό να κοιτάτε πάντα καλά τους υπαλλήλους των super market στα μάτια, και αν δείτε καμία περίεργη γυαλάδα στο μάτι, από εκεί να αγοράσετε μόνο κονοσέρβες!

N° Shop / N° Κατ/ος

DAMAGED NATIONAL PRODUCTS
ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΕΝΑ ΕΘΝΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ

17-08-2006 18:56 00073 00000000

ΠΛΗΚΤΡ. ΕΠΙΣΤΡ. ΣΤΗΝ ΑΠΟΘΗΚΗ

ΔΕΛΤ. ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ : 107209

ΗΜ/ΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ : 17/08/2006

ΑΠΟΘΗΚΗ..: 401 ΑΠ.ΜΑΝΩΡΑΣ

ΑΦ. ΔΕΛΤ. ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ : 00001968

46814	5	NEO BITAM 50	999
53286	5	ΚΑΤΣΙΚΙΣΙΟ T	666
43079	5	ΦΕΤΑ ΣΕ ΑΡΝΗ	999
70740	5	ΑΓΕΛΑΦ. 3x200	666
72351	5	ΝΟΥΝ.ΑΓΕΛΑ.4	999
7609	5	ΤΥΡΙ PHILADE	999
29310	5	BITAM ME GIA	666
31489	5	DAEMONITO Φ-	999

ΑΦ. 59 ΗΜΕΡ:17.08.06 ΔΡΑ:18-57-37
BE98001221

ΠΑΡΑΝΟΗ ΑΠΟΔΕΙΞΗ

Ο χρόνος τρέχει και πρέπει να τον προλάβω να πάρω το μετρό γιατί έχω αρχίσει να βιαστώ για να μη χαθεί ούτε ένα δευτερόλεπτο να προσηράσω τους περαστικούς να κατέβω τις σκάλες να διασχίσω τις σκοτεινές στέες να περάσω μέσα από τους μαυρισμένους από το συγχρωτισμό τώων περαστικών διαδρόμους και μετά ν' αλλάξω κατεύθυνση ν' ακολουθήσω τις ταμπέλες ν' ανέβω τις σκάλες για να βρω την ανταπόκριση το βλέμμα μου έχει καρφωθεί στο τέρμα του διαδρόμου όπου τα κύματα των σματών συναντιούνται με τις ροές των αντικείμενων που κινείται ακατάπιστα και που δεν έβρω από που έρχεται και που πάει αλλά που κάθε φορά εμφανίζεται και εξαφανίζεται ανεβαίνει και κατεβαίνει φεύγει και έρχεται στον ίδιο ξέφρενο ρυθμό και τώρα ανεβαίνω στον κυλιόμενο διάδρομο ταχείας κυκλοφορίας τρέχοντας ταυτόχρονα για να πιάω ακόμα πιο γρήγορα κινούμενος σε παράλληλες τροχιές με βιαστικούς ταξιδιώτες που δεν πρόκειται ποτέ να ξαναδώ ή να αγγίξω και που τα πρόσωπά τους χάνονται απ' τα μάτια μου την ίδια ώρα που υψώνω το βλέμμα μου να τ' αντικρίσω αφήνοντας στο νου διακεκομμένες εικόνες από στιγμιαίους μορφοσμούς δεκάδων προσώπων ενόσω ακούω γύρω μου τον αντίλαλο απ' το ποδοβολητό εκατοντάδων ποδιών ανακατεμένο με θραύσματα από φράσεις φράσεις που εξαφανίζονται πριν καλά-καλά διατυπωθούν και λέξεις που οβηλώνται πριν καν προλάβουν να εκστομιστούν και ταυτόχρονα μου περνάει από το μυαλό άπειρες σκέψεις σκέψεις που εμφανίζονται σαν περαστικοί κομήτες για να εξαφανιστούν την αμέσως επόμενη στιγμή να ξεκαστούν για να τις διαδεχτούν νέες σκέψεις από χρώματα γεύσεις και αρώματα που δεν έβρω από που έρχονται και που δεν προλαβαίνω να σκεφτώ που παραπέμπουν και που βέδουν να με πιάει από που πάντως με κυνηγούν χωρίς σταματημό με καταδιώκουν σε κάθε βήμα που κάνω και βέδουν να με σταματήσουν από τη φρενήρη περιδίλησή μου στους λαβυρίθους του μετρό και καθώς τρέχω και επιβιβάζομαι σ' ένα μετρό που τρέχει σ' έναν κόρσο όπου όλοι και όλα τρέχουν νιώθω να καθλώνωμαι όλο και περισσότερο σ' ένα αιώσιο τώρα στο τέρμα του ηγνάλειν και του έρχεσθαι και του περιεσώτερο σ' ένα αιώσιο τώρα στο τέρμα το κάθε δευτερόλεπτο αυτού του αιώνιου τώρα επιμηκύνεται στο άπειρο για να χωρέσει την ασταμάτητη ροή των σκέψεων και των παραστάσεων των εικόνων και των συναισθημάτων όπου το πριν και το μετά μηεραδύονται ακατάπιστα και μετατρέπονται σε μια άτακτη διαδοχή από στιγμές στιγμές που διασταυρώνονται μ' αναμνήσεις απ' το αύριο και με μελλοντικά σχέδια του χτες και που με κάνουν να νιώθω πως περιτρέφομαι όλο και πιο πολύ μέσα σε μια δίνη στην αδιάκοπη κυκλικότητα ενός επαναλαμβανόμενου παρόντος και την αδιάκοπη επαναληψιμότητα ενός κυκλικού παρόντος όπου η κάθε μέρα είναι η αναζήτηση συνεχώς του ίδιου πράγματος που μ' έχουν βάλει να κυνηγάω και που το λένε μεροκάματο για το οποίο όμως δεν έβρω το γιατί παρά μόνο το πρέπει ώστε να μπορέσω να επιβιώσω να τη βγάλω και για σήμερα γιατί απ' αύριο φτου κι απ' την αρχή και έτσι νιώθω όλο και πιο πολύ πως η ζωή μου μ' έχει προσηράσει γιατί πόσο και για πόσο επιτέλους πρέπει ακόμα να σκοτώνομαι να τρέχω έτσι και να διάζομαι για να την προλάβω να τη γευστώ και να τη ζήσω.

Όχι πάνω από 2 ευρώ.